Bibliotek 1800

Træbukken

og andre fortællinger

Sophus Michaëlis

Sophus Michaëlis

Træbukken

og andre fortællinger

Mindet om
PETER NANSEN
tilegnet.

eBibliotek 1800

2026

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Anton Sophus Michaëlis: *Træbukken* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Sophus Michaëlis: *Træbukken* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

Træbukken

I

Krigen havde ramt ham personligt. Et ømt punkt i hans inderste gjorde ondt. Det føltes, som noget var sprunget i ham: Drivkraften, tilliden til den sikre tap, hvorom uret trækkes op – rubingangen i hans tilværelse – glæden over at eje.

Sin hustru og sit toårs barn havde han over hals og hoved fået afsted. Hans gods lå tæt op ad grænsen, langs hvilken uvejret trak op. Ingen vidste, hvad dag skypumpen kunne komme og rive taget af hans hus. Beboerne flygtede som fugle fra rederne. Mobiliseringen havde givet det yderste signal. Selv skulle han næste morgen stille på jernbanestationen og afgå til sin bataljon.

Han var ganske ene på gården. Alle porte og døre stod på vid gab. Ikke en af tjenestefolkene var tilbage. Selv forvalteren var forsvundet. Fulgt af sin jagthund gik han gennem de øde værelser. Fra dør til dør lukkede han op for alt lyset, men der kom ingen fest i stuerne. Den elektriske strøm glippede allerede, lamperne truede med at gå ud. Det så ud, som en skarp træk usynligt blafrede gennem rummene. Var her ikke allerede plyndret? Alt syntes krammet frem, henkastet hulter til bulter. Tilsølende trin havde trampet over de lyse tæpper. I hans hustrus påklædningsværelse lå silkekjolerne strøet over gulvet, som dånede efter en vild afdansning, afkrængede hamme efter en bortflygtet skønhed. Skoene havde den sparket af sig, al sin luksus slængt fra sig. Skabe og skuffer gabede, store kister udåndede naftalin fra hengemt pelsværk. En razzia syntes at

være stormet ind gennem stuerne, at have snappet genstande med sig i sin fart, at have væltet og prøvet, vejet og vraget alle ting. Her lå sengen knuget ned under vægten af kufferter. Og her var barnet ranet fra dets leje, som endnu bar trykket af det dyrebare lille legem …

Tunge trin kom bralrende gennem de forladte rum. Det var en ven fra et af nabogodserne. Han var allerede i fuld uniform. Udenfor holdt hans vogn med bagage og oppakning. Kaldende gik han gennem alle de åbne døre.

Husets ejer stod inde i den store sal, hvor de gamle kostbare lærreder blinkede af fed fernis i det glippende lys.

– Hallo! er du her? Tager du afsked med dine øjestene? Men er du gal, mand! Hvorfor har du ikke bragt dine skatte i sikkerhed?

– Hvorhen? Hvor er der sikkerhed nu?

– Nej, du må nok spørge. Og hvad er ejendom nu? Dine elskede gamle mestre? Mellem soldater? Ja, selv mellem jøder? Måske ingen vil give et guldstykke for stykket. Nej du, du skulle i tide have lært at nøjes med en sigøjnervogn. At bære dit hus med dig som sneglen. Du har været et fæ, at du har bundet dit hjerte til disse døde værdier, til alt det gamle ragelse. Nu skal vi til at slå alt det gamle klinkede postelin itu. Sig nu blot farvel til dette stads! Du ser det ikke mere!

– Krig er dog ikke barbari.

– Jo, krig er netop barbari. Og barbarerne er de eneste friske og raske mennesker. De maser al den luksuskultur, vi går og er syge af. Verdens kraftigste kulturbærere er de, som bryder op for at erobre nye bopladser. Hvad var det, de svarede, de gamle barbarer, når man mindede dem om, at de lod fædreland og

hjem i stikken? Fædrelandet? – Det er der, hvor denne er. Og de pegede på deres avlekraft.

Han lo højt som en fanfare.

– Uniformen har nok allerede gjort dig til barbar, sagde vennen og så forpint på ham.

– Ja, sig du nu farvel til alt, hvad du ejer og har – også til denne kunsthandlerbutik. Her bliver noget at plyndre.

– Krig forvandler da ikke hæderlige folk til indbrudstyve. Plyndring er jo dog forbudt.

– Ja, lad os se dine vægge efter krigen, svarede naboen. Nå, du vil altså ikke med? Du vil græde over dine døde og fortabte mestre. Farvel da! Og på gensyn, hvor vi ikke ejer mere, end hvad vi skal have i tornystret !

De tunge marchstøvler gungrede bort gennem de øde sale. Han stod alene – et genfærd i sit døde hjem. Billederne stirrede som monumenter på tavse grave. Alt var blevet uvirkeligt. Værdierne var skrumpet ind til lig langs fortidens vej. De elektriske lamper kogte hørligt i stilheden. Kun hans hund sad og så på ham med store slukte øjne og dunkede sin hale mod gulvet i dumpe stød. Han skulle sige farvel til hele herligheden, til ejendom og glæden ved at eje. Minderne raslede ned over ham som visne blade.

Hvor var nu alle de lykkelige drømme? Han sank ned i den dobbeltstol, hvor hans hustru og han så ofte havde siddet og set sig mætte på mesterværkerne. Aurelia havde altid talt om denne gård, hendes arveslot, som et tempel, skærmet af forfædrenes ånder. Hendes tro på de henfarne var næsten østerlandsk. Hun fantaserede om usynlige kræfter, som anerne havde samlet omkring dem. Alle de døde forenede sig til strømme for at tjene

de levende. De store opfindelser var kun opsamling og anvendelse af de henfarnes hemmelige liv. Naturkræfterne var kun udladning af millionernes tilværelse efter døden. De drivende strømme, der satte maskinerne i gang, tråden, der ringede under hendes fingers tryk, glødelampen, der soltændte sig over hendes hoved, kraften, der lystrede de levende, alle de tjenende usynlige – det var for hende de dødes kærlige ånder, som efter døden havde fortættet sig i gådefulde centraler og spandt sig sammen til de evige såkaldte naturlove: telepati, fjerntale og fjernskrift, de vældige sug, der drager os ad blanke stålskinner, lyset der bliver til ved et fingertryk i mørket, det usynlige bindeled mellem din og min røst på tusind miles afstand, blikket ud i det svimlende dyb eller ind i den næreste verden, kikkert og mikroskop, dynamiske strømme, trådløse ledninger universet igennem, alt det, der forener os indbyrdes og med det uendelige verdensrum, alt det, der bringer bud fra stjerne til stjerne, hele det uhyre net af usynlige kræfter, vi med et usselt navn kalder naturlovene – er det andet end selve livskraften af de utalte hærskarer, vi ikke længer ser, men som tjener og lyder os – ringens og lampens gigantiske ånder, for hvem intet er umuligt, blot vi formår at mane dem frem – ved den gnidning, som er elektricitetens allerprimitiveste ABC?

Han så Aurelia for sig, som hun sad der – frisk og duftfuld som en lyserød rose.

– Hallo! Hun tog sin lille fine skinnende boudoirtelefon for det lille gennemsigtige øre og sagde ind i tragten med et henrivende underfundigt smil: Hallo! Solen – ja, jeg vil gerne have solen, forstår De ikke nok? Solen – solen – kan De høre? Centralen, siger De. Ja, så Sol-centralen da: Å Henrik, det er

virkelig, ligesom en solstråle kildrer mig i øret. Solen! Har jeg nu forbindelse? Endnu ikke? Nummer, siger De. Ja, det må De sandelig ikke spørge mig om. Det er noget, De selv bør vide. Hallo, hvad siger De? Må jeg gå til nummerkontoret? Å snak! Vil De nu blot forlange Solen – så venter jeg. Men lad det ikke vare for længe. Det er en skandale, at De ikke straks kan skaffe mig forbindelse. Vil De så ringe! Tak!

Og hun lagde luren og sagde med uhyre sikkerhed: Ja, ja, Henrik, le blot ikke. Du kan dø på, at engang, lidt før eller senere får vi forbindelse med Solen og med Sirius og med hele Mælkevejen. Sirius 7370, Cassiopeia 10.001. Og så kan vi snakke med hvem som helst, med enhver af vore aner og forfædre, blot vi opgiver den pågældende central.

… Hvor var Aurelia nu? Over stok og sten, ad veje, fyldte med flygtende, hastede hun bort, ikke båret af usynlige tjenende ånder, men snurrende, skumplende og sitrende med et kølvand af små stinkende benzinskyr. Og den lille dreng lå i hendes favn og anede ikke, hvad krig var.

Han selv kunne ikke følge dem, han skulle den modsatte vej. I soldatens håndværkstøj skulle han tjene det blodige barbari. Han slængte sig på en sofa og lukkede øjnene. Men alle malerierne omkring ham vækkede ham. Han så portrætternes angstfortrukne blik. Han kunne se på dem, at de vidste, hvad krig var. Og med ét så han hele rummet sprængt og gennemhullet: Uigenkendelige laser på de grusramlede vægge, en stump forgyldt ramme, et lig af et lærred dinglende på et søm. Billederne blev til skeletter, vederstyggeligheden grinede op mod himlen. Hele det skønne slot forvandlet til en barak, et

erobret punkt, hans elskede mesterværker rullet til sandsække, stablede op for at kvæle de fjendtlige kugler.

Det var ikke til at holde ud. Han rejste sig som i feber og gav sig til at plukke billederne ned. Han rev blindrammerne ud af de svære forgyldte indfatninger, han hentede værktøjskassen frem og sprættede lærrederne løs. Som voksdugstæpper bovnede de om ham. En stor del af natten gik med at løsne dem. Så rullede han dem sammen i uformelige bylter, slæbte dem gennem stuerne, lod dem rutsje ad mange trapper ned i sin dybeste kælder, hvor han stuvede dem bort i mørke kroge bag tomme vinfade og pakkasser.

"Galleriet" lå tilbage som et udplyndret rum. De pragtfulde rammer hang indholdsløse på de høje vægge eller drev henslængt som vragstumper på gulvets mørkerøde smyrnatæppe som i en sø af størknet blod.

II

Han lå i løbegraven, sløvet af mange ugers helvedesmusik.

Det var, som jorden uophørligt hostede omkring ham. Skytsets evige fyrværkeri blændede øjnene og gjorde trommehinderne tykke og ufølsomme. Men pludselig og uberegneligt kunne han vækkes – som Marconi-telegrafisten, der selv i søvne hører apparatet skratte op med de gnistrende brag. Han fo'r da op til den gyselige virkelighed uden at begribe disse knatrende og skratrende knaldsalver, som der slet ingen mening var i.

Løbegravsfeberen tog ham. Et utøj på sjælen. Intet bad kunne rense derfor. Med regelmæssige mellemrum vendte han tilbage til bageste linje, hvor douche-toget nu og da nåede frem.

Han vaklede efter tur ind i den lange brusebadsvogn til den timinutters renselse. Tøjet faldt af ham som en ham, stiv af snavs. Hans ynkeligt forbidte og vanplejede krop humpede ind i damp og hedt vand; i en dump vellyst kvalte han utøjskløen på sin hud og skyllede de pinende skorper af de stakkels lemmer. Når han atter krøb frem af den dampfyldte celle, trak han i friskrenset uld, og uniformen var gået igennem desinfektionsovnen. Men sindet gik ikke gennem nogen tilsvarende fornyelsesproces. Kort efter sad han igen i leret og kunne klamsvede på ny under en himmel, der revnede over hans hoved. Løbegravsdeliriet tog ham. Livet i sig fornam han kun som en apatisk murren. Øjnene sank til. Det var, som selve jorden gnavede på ham. Lerklumperne filede i læderet om hans følelsesløse fødder. Nu og da skvat han op og sparkede fra sig. Og rotterne trillede pibende fra hans uformelige støvler.

Til tider blev han brutalt purret op af døsen og traskede med i rækken ud gennem grav-labyrinterne til frontlinjen for at give ild.

Til at begynde dulmede det at skyde. Han smældede sin feber fra sig. Han skød til skive efter sin egen angst. Han myrdede sin forhadte tilværelse ved at plante blyet ud i luften foran sig. Han strålede kraft ud fra sig. Kuglerne sang over den oprodede jord. Han kendte kun retningen. Ældet foran ham kunne som et tilfældigt strå rumme en fjendtlig bøssepibe – en knold pludselig afsløre sig som en hjerneskal, hvis ene øje morderisk sigtede mod ham. Det var som at skyde på sit eget fjerne spejlbilled. Patron-mekanikken virkede automatisk i ham og avlede en slags liv.

Men når han afløstes og fik sin sjettedagsferie i barakken og lå og døsede i rådden halm med den lertunge kappe omkring sig, var han kun et hylster for indelukket smerte. Han kunne skære tænder halvvågen. Hallucinationerne bævrede gennem hans kød: Han gik rundt på sit slot og ledte efter kone og barn og fandt kun en barnerangle – benhvid som en poleret knokkel – rage frem af gruset. Det var ham umuligt at blive klar over, om denne rangle var drejet af hans eget ben eller af hans hustrus. Barnet selv var forsvundet, revet bort af en orkan, og Aurelia lå stuvet bort i den dybeste kælder, svøbt ind i en kæmperulle af ferniseret lærred – han kunne høre hendes skrig derindefra, kvalt af rulle over rulle …

Han vågnede i et kuldegisp og følte jorden drøne under sig. En minesprængning fik den til at bølge i krampe. Hans hænder rystede; den blågustne feber fik hans stubbede kæber til at klapre. Han var holdt op med at tale til kammeraterne. Havde han overhovedet kammerater mere? Men flere gange var det hændt ham, når han fløj op af sin døs, at han så et gennemborende blik rettet imod sig og hørte kompagnichefens bebrejdelser: Tag Dem sammen, De dér! De hakker tænder i søvne, så fjenden kan høre Dem. Er De et mandfolk? Skam Dem! De aspirerer da vel ikke til lazarettet på grund af buksefeber? En kraftkarl som De!

Han kom til at hade denne kaptajn, som man hader den, der overrasker én på fersk gerning. Han greb geværet og begyndte igen at plaffe. Tilbageslaget i skulderen gjorde godt. Han frydede sig dyrisk ved tanken om at kvase utøjet på dette sted. Så kløede han sig. Men hver gang han svalede huden ét sted ved at rive sig til blods, følte han lusenes stikken et andet. De

brændte som helvedesild. Nu krøb de endog over hans blottede håndled. Han løftede højre næve til slag mod venstre. Men fik øje på et insekt, en bille, en sortebrun langsnablet træbuk, der bevægede sig gennem den tynde hårluv på hans hånd. Han løftede dyret til øjnene og så dets følehorn mimre rådvildt omkring. Men så såre det mærkede hans blik og hans ånde, trak det følehornene til sig. Nærmede han fingren mod dets snude, lå det død. Benene trak sig ind. Det forvandlede sig til en skal, et hårdt og livløst korn. Hvilken snildhed! Blot et blink af fare, og det trak sig ud af tilværelsen, spillede færdig. I minutter kunne det ligge sådan og bilde verden ind, at det intet var. Med en uendelig sagte forsigtighed listede lemmerne sig frem for blot ved skyggen af en tilnærmelse at afsjæle sig på ny. Da han tre gange havde drillet den, opgav træbukken spillet – lod sig som et trindt korn trille ned, bort i mørket, i ubemærketheden.

Det længe ventede øjeblik kom, da skyttegraven omsider skulle stormes. De grå mænd kravlede op af den grå revne over den grå granatpløjede dødmark mod den anden grå revne, hvorfra ilden blinkede i tusinder af strimer.

To døgn forud tordnede det svære skyts bagfra med en ukendt heftighed. "Trommeilden" larmede dag og nat. Artilleriet spillede op som et orgelværk, hvor hver pibe tages i brug. Himlen rislede af projektiler. Luften drev af klange – fra dumpe basunbrøl til pibende englehvin. Skuddene sendtes mod de rolige stjerner, fo'r i buer over himlen og plaskede til jorden i vulkanske eksplosioner. Nedslagene hørtes først – langt bag efter fulgte de fjerne dumpe affyringsbrum.

Det var næsten aften, da ouverturen forstummede og der blev givet signal til stormløbet. Infanteriet var demoraliseret af

den endeløse skyttegravstilværelse. Kommandoen turde ikke lade stormen foregå i skyttekæde, men kun i sluttede kolonner. Tavsheden frembragte gru. Også fjendens ild var holdt op.

Som myldrende grå rotter dukkede kolonnerne frem af løbegravene. I tætte sammenhængende masser syntes disse rotter at kravle over den flængede jordskorpe mod den lurende spalte historie. Foreløbig tav den, ikke en geværkugle slog ned i de kravlende skorper. Men med ét steg lysbomber til vejrs og kastede blændende hvidt dagskær mod de fjendtlige løbegraves snit gennem jorden. Som uhyre edderkoppespind blinkede pigtrådshegnene frem gennem mørket. Pionerernes forreste rækker begyndte at slynge deres håndgranater og med uhyre lansestænger at klippe ståltrådens filtrede junglekrat. Da pludselig Helvede åbnede sine svælg lige bag forhugningerne og maskingeværerne begyndte at sprøjte deres dødsstråler ind i de stormende masser.

Dette var at gå lige ind i smeltediglen. Den fjendtlige front stod vandret over jorden som en eneste sammenhængende haglbyge. Maskingeværerne nedmejede som turbiner, der dyngede skår på skår. Pigtrådsskeletterne beklædtes med menneskekød og forvandledes til volde af lig. Men bagfra blev rotterne ved at myldre ind i maskindødens uundgåelige spy.

Midt i disse rækker blev Henrik pludselig til bille, til træbuk. Han krummede sig forover, samlede arme og ben ind til kroppen, dukkede hovedet, trak det ind mellem skuldrene, som han havde set billen gøre det. Han gjorde sig til en klods, en uformelig klump, klemte sig ned i et granatsprængt hul og lagde sig død. Han følte det, som var han gennemhullet af kugleturbinens sprøjt, han sank ned som en død bag gærdet af

de andre døde. Han søgte at forme sig til kugle. Han ønskede at synke ned i jorden som billen i et hul, bort i mørket, bort i intetheden. Han gjorde sig livløs og usårlig. For hans skyld måtte kolonnerne blive ved at trampe op over hans krummede ryg, blot han havde sit ansigt i ly for maskindødens knatrende helvede. Han lå som en dånet bylt, han sank ind i sin feber, han var levende død, han hørte kun verden eksplodere over sig. Undergangen sugede sin skypumpe hen over jorden uden at kunne slide ham løs.

Da han vågnede, var det dyb nat. Himlen havde udladet sig. Ilden var knitret af, feberen forbi. Hans krop var ikke gennemhullet. Blodet sivede ikke fra ham. Livet var helt i ham. Han var ufølsom, følelsesløs, men uskadt, frelst! Han kunne hæve sin ryg – den var ikke knækket. Han kunne rejse sig på sine knæ – benene var ikke brudte under ham. Han kunne bevæge armene ud fra kroppen. Han manglede intet af sine ledemod. Han følte sig karsk, næsten veltilpas på en alt for ædru måde. Sjælen stak sine følehorn frem og begyndte at sanse til alle sider.

Men da ambulancen begyndte at rydde omkring ham og nåede ham, lå han død igen. Han lukkede øjnene fast og bed tænderne sammen. Han svarede ikke, da der blev spurgt. De følte på ham – han var varm. Han blev lagt på båren og ført bort.

Han tav fremdeles, da de sprættede tøjet af ham og ledte efter sår. Han var forstødt og fortrampet, men der var ikke et skudsår at spore på hans hele krop. Til sidst besluttede han at komme til sig selv igen. Han blev spurgt, men rystede på hovedet. Så blev han smidt ud af lazarettet uden videre

undersøgelse – usåret, faldet uden kugle! Trampet ned, dånet ved en eksplosion, bedøvet – ligemeget! Op igen, min ven! Støt på benene! Tøjet på og tilbage til kompagniet

III

Af sin kaptajn blev han genset med et spydigt smil: Hvadbehager? Har *De* også klaret Dem? Og allerede kureret? Så har Deres sår ikke været farligt. De har nok svineheld med Dem. Men husk alligevel på, at svin heller ikke plejer at få tapperhedsmedaljen. Forstår De?

– Nej! svarede han med et glødende had i blikket. Da kompagnichefen vendte ham ryggen, sendte han et ondt ønske efter ham. Han undte sin medvider en tavshedskugle.

En tid efter gik stormen løs igen. En skyttegrav på nogle hundrede meter skulle tages, koste hvad koste ville. Prisen ville ikke blive under halvdelen af angribernes tal.

Denne gang var det allerede blevet ham en vane. De fremadstolprende kolonner dukkede sig endnu dybere. Der gik skælvinger gennem rækkerne, som når korn duver for blæst. Der dannede sig øer i myldret, da maskindøden begyndte at tårne en vold af varmt kød op for den fjendtlige stilling. Nogle falske trompetstød hvinede op. Kommandoråbene blev til trusler. Henrik følte pludselig et smæk over sin ryg, han vendte sig om og så kompagnichefen svinge sin brede blanke sabel. Dette hug gjorde ham mere ondt end et fjendtligt sår. Det krænkede ham dybt ind i sjælen. Han humpede endnu et par skridt. En granat slog jorden op som et mudderspyende krater. Han smed sig forover og sank i til hofterne. Bajonetgeværet røg langt fra ham. Og for anden gang lå han død. Klumper regnede

ned over ham – det var, som blev der kastet jord på ham. Hallucinationerne tog ham. Han var færdig – nonkombattant, gjort uvirksom, livløs. Han rodede sig ind i mulden, og på ny drønede stormen over hans ryg. Rækkerne trampede frem over hans grav. Han kneb øjnene i og ønskede aldrig at åbne dem mere. Nu kunne verden briste over ham, ilden lyne sine salver over hans tue. Han var død, han ville ikke mere. Han sank ind i sig selv. Tankerne virrede kaotisk om det, der var kernen i ham. Sin lille dreng ville han mane til sig; føle hans silkebløde hår i sine håndflader, stryge sin hustrus kølige glatte arme op over de runde skuldre; gense sin gård, sit hjem, sin sal med de skønne glødende lærreder på de guldrammede vægge. Hugget af en flad klinge sved i hans ryg, lusenes stik brændte hans hud som en evig nældefebers kløe. Tapperhed – krig – storm! Onde og djævelske ord! Han, som var rig, opdraget i overflod og luksus, han lå her som et henslængt utøjbefængt dyr i en rakkerkule, en las af et liv, en klud på en dampende mødding, hvor krigen kastede sit stinkende affald, hvor sved, blod og forrådnelse gærede i pøl ved pøl.

Han kom først til bevidsthed, da alt var stille om ham. Nu og da hostede skytset gennem jorden, hvor han lå. Han stak hovedet frem som et insekt, der kryber op gennem skorpen. Stjernerne stod højt over ham som en stivnet raket-ild. Kuldegys løb fra de tunge klumper i de uformelige støvler op til den kriblende hovedhud under hjelmens skal. Han kunne spille med alle fingrene, krympe senerne i sine knæhaser – der var ikke et dødt lem i maskineriet, han var atter usåret, og om lidt ville ambulancen igen lette ham fra den blodklæbrige jord, som blot ikke var vædet af *hans* blod.

Et beskæmmelsens nag ulmede igennem ham. For anden gang skulle altså denne skam skolde hans selvfølelse. Han, den usårede faldne, ville blive en fabel for hele bataljonen. Tanken fik hans blod til at koge. Han gav sig til at krybe højere og højere. Han skimtede i mørket uformelige bylter om sig til alle sider. Hans hænder sølede sig gennem klistret jord. Det var blod, som gjorde hans hænder sorte, han følte det endog på sit svedige ansigt. Men klumperne lå stille omkring ham. Han lyttede, men hørte kun svage ubestemmelige lyde. Stormløbet måtte være slået tilbage. Ingen ambulancer ville vove sig over dette skudfarlige terræn. Hvert oprejst skridt ville bringe døden. Hvad her skulle reddes, måtte selv krybe tilbage. De døende og døde måtte ligge og rådne mellem de to løbegrave, hvor fjenderne ikke undte hinanden begravelsesfrist.

På alle fire kravlede han da som et dyr om i det uformelige vildnis af jord og kroppe, gennem pøle og pytter, over våben og afrevne lemmer. Han famlede over legemer så kolde og slimede som opskyllet tang og gople-gelé langs en strand efter brænding. Kødstumper og bensplinter, hist og her hele skeletter, der stank som ådsler på en mødding. Men også hud, der brændte, ansigter, der gispede under hans fingre, kød, der bævrede i krampe, lemmer, der blev levende som ved et elektrisk stød. Gennem uhyggelige dynger gled han, at føle på som indvolde, sønderhakkede stykker, parterede kroppe, halse, der sivede som mudrede kilder, tandgummer og kæber og blottede hjerner. Og rundt på dette rettersted, hvor talløse mennesker lå stejlede ned i selve jorden, rallede endnu døende struber, tunger klaskede, blodfyldte munde udøsede kvalme suk: Vand, vand! Han fornam pludselig sin egen sviende tørst,

han famlede vildt mellem levende og dødt efter feltflasker, han skruede en prop af, så den skreg, og hældte indholdet i sig til sidste dråbe – væsken brændte hans hals, som var det ild, han sank.

Han var nu fuldvågen, klar og ædru. Han ville ikke denne gang blive samlet op af nogen ambulance for på operationsbordet at blottes som usåret. Ville han redde sig, måtte han selv krybe tilbage. Til spot for sine egne! Langt hellere ville han da liste over til den fjendtlige løbegrav og lade sig tage op som fange. Han så efter stjernerne, han fandt den dalende Orion og stedfæstede sin bevægelse over mod den fjendtlige frontlinje, som han så mangen nat havde haft for øje under denne konstellation. Han krøb som en snegl, der suger sin krop hen over vådt og tørt. Han gjorde sig ikke længere rede for, hvad hans hænder følte på. Nu og da skrattede et opskræmt skud hen over hans hoved, som fulgte et usynligt øje spejdende hans kryben. Så dukkede han hovedet og lå længe død.

Da gryet endelig begyndte at afsløre tingene omkring ham, så han, at han var krøbet i rigtig retning. En vold af lig skruede sig til vejrs en snes alen borte. De døde havde klumpet sig som en sværm svovlede bier op over pigtrådens spanske ryttertranchéer. Ikke en tomme af den grå ståltråd var synlig – alt var omvundet som med en tyk guirlande af spiddet menneskekød.

Nu var han i læ og kunne rejse sig halvt for at se sig om. En rød klump lå og plettede jorden tæt ved ham. Han bukkede sig ned og pillede sin egen kompagnifane frem under ligene. Den var gennemhullet og som dyppet i blod. Han ville slippe den gyselige las, da han lige tæt ved blev va'r – som en pludselig

fremmanet vision – en maske, han kendte, et ansigt, der lå med øjnene spilet op i den gryende himmel. Fuldskægget var flænget til side, underkæben var skudt itu, og gennem blodet grinede de store gule tænder op i luften. Han var ikke død. Der kom blik i øjnene, da han bøjede sig over ham.

I samme nu vidste han, hvad han ville. Han ville hævne sig. Denne knuste mund skulle ikke igen få lov til at håne ham.

Han søgte omkring sig, til han fandt en feltflaske. Han krummede sig over den sårede kaptajn og skyllede de blodige læber, han fik tandraderne vristet fra hinanden og hældte vin i hans mund. Han sank et par gurglende slurke. Så rodede han forbindingssager frem og bandt om det blødende skæg – nu kunne den mund slet intet sige mere. Men øjnene stirrede på ham med en dukkes store spilede blik. Han lettede på lemmerne. Højre arm hang knust ned, hånden fattede endnu krampagtigt om den dragne klinge. Han svøbte fanens bloddyppede dug derom og bandt den fast til kroppen efter at have vristet sablen løs. Så rejste han ham over ende, væltede ham op over sin højre skulder og begyndte at krybe tilbage med ham mod sin egen løbegrav.

Et stykke kunne han endnu bevæge sig i læ af ligvolden. Men pludselig kastede solen sit gyldne strejflys lavt over den menneskehakkede jord. Så gav han sig til at krybe vandret frem. Afstanden var ikke stor, men det gik meget langsomt. Byttet på hans ryg gav ham kræfter. Der løb en strøm af glæde igennem ham, da han med ét mærkede, at der kom liv i kaptajnens venstre arm: den klamrede sig til ham, den holdt sig fast. Da rejste han sig helt op og gav sig vaklende til at gå. Nogle kugler sang om ham, han vidste ikke, fra hvilken front de kom.

Han gik blot hurtigere, han stolprede, han løb. Han tænkte ikke længere på at dække sig, heller ikke på, at den sårede kaptajn var hans rygskjold. Han slingrede imod sin egen løbegrav. Han så hovederne stikke op, bøssepiberne rage vandret frem af mudderet. Men de skød ikke længere. Skuddene kom bagfra, fra den fjendtlige linje. De peb så tæt forbi ham, at han syntes, de sved hårene af hans ørerand.

Med ét slog som en sten mod hans ene læg. Han sank i knæ, men rejste sig et øjeblik efter igen og løb – løb – løb for livet frem, til han smed sig ned foran et hul i forhugningen og lige mod et maskingevær fik slæbt sig selv og sin byrde frem og af mange arme blev trukket ned i det sikre læ.

Som en helt blev han modtaget: Han bragte jo sin kompagnichef tilbage, forbundet med sin egen fane. Hurraråb hilsede ham, og rapporten berømmede den tapre soldat, der, selv såret, med den yderste dødsfare for øje havde vovet på det kuglebestrøgne mellemrum mellem de to fronter at bjerge sin hårdtsårede kaptajn tilbage.

Hans eget sår tog ikke lang tid. Efter lazaret-opholdet fik han en rekonvalescens-ferie. Da han vendte tilbage til fronten, modtog han tapperhedsmedaljen. Sin kaptajn genså han ikke. Han gik ud af spillet med en amputeret arm og et bortrevet stykke mund: tænderne stod i et evigt smil inde i fuldskægget.

Men Henrik opnåede at gå ud af felttoget som en helt. Hans bedrift stod at læse i bladene op plantedes derfra over i læsebøgerne for de lavere klasser blandt eksemplerne på selvforglemmende opofrelsestrang, på den trofaste soldats hengivenhed for sin foresatte.

Henrik læste det selv med bevægelse. Dette med selvforglemmelsen var rigtigt. Han havde i det rette øjeblik forstået at glemme sig selv – at "ligge død" som en helt og at gribe øjeblikket som en helt.

IV

I begyndelsen af krigen havde den fjendtlige invasion hærget grænsedistriktet, hvor Henriks gods lå. Men fjenden blev snart drevet ud igen. Befolkningen vendte tilbage, også Henriks forvalter, der tilskrev sin herre, i hvilken sørgelig forfatning han havde fundet ejendom og slot.

Alt var brudt op. Man skulle tro, det var røverhorder, som var trampet gennem rummene. Klæder lå strøet over gulvene. Det var synligt over alt, at fjenden på sin razzia havde rodet efter værdigenstande og kun ladet det ubrugelige ligge. Værst havde man huseret i malerigalleriet: Lærrederne var med knive flænget ud af rammerne – ikke et billede var blevet tilbage.

En undersøgelsesdomstol tog syn over plyndringen og førte ødelæggelsen til protokols. Beretningen udgjorde et af kapitlerne i den bindtykke blodbog, hvori fjendens barbariske voldsgerninger stod optegnede.

Henrik selv læste den med hjertebanken: Fjenden udplyndrer et slot for alle værdier af guld og pretiosa og bortfører en hel malerisamling til millioners værd. Vandalerne nægter sig intet!

Da han genså sit slot, kom gråden ham i øjnene ved synet af de hærgede vægge. Men straks efter skyndte han sig ned i kælderen, krøb mellem fade og tønder frem til skjulestedet og genfandt de elskede lærredsruller. Hvilket held, at han selv havde frelst de dyrebare mestre!

Kort efter gik en ny beretning gennem aviserne: Røverbytte genfundet. Fjendens magasin af ranede kunstskatte opdaget i slotskælderen. Den røvede malerisamling reddet for fædrelandet. Ved et tilfælde støder ejeren på sine skatte, som fjenden har skjult for at oppebie det rette øjeblik, da barbarerne kunne transportere de ranede mesterværker over grænsen.

Kaptajnen med den stærke tro

I

Felt-lazarettet dannede en hel by. Karbollugten lå i dens gader. Vogne aflæssede deres blodige indhold. I de grå barakker færdedes læger og sygeplejersker i hvide kitler. Knive og sakse blinkede. Bedøvelsesmaskerne sattes på eller faldt. Karnevallet var i fuld gang. De amputerede lemmer samlede sig i store, navnløse bunker, stemplede som af et sort kassationsstempel, viede til nedgravning i en stor fælleskule.

Midt ind i dette menneskelige slagtehus, hvor bedærvet kød skares bort, kom han gående, høj og rank, på sikre ben.

Venstre arm lå i et stort sort bind, der var viklet adskillige gange op om skulderen, hvorfra blodet sivede ud som et dunkelrødt broderi. Han røg flegmatisk i lange pulsende drag og greb, hver gang cigaretten var røget ud, til sin jordfarvede uniforms brystlomme efter en ny, strøg derefter svovlstikken af på sit livbælte og tændte – alt sammen uden famlen. Den ene hånd klarede alting selv.

Stilfærdig ventede han, til der ikke var flere bårer uden for døren til operationsstuen. Herfra lød der ingen skrig eller hvin. Lazaret-byen var besynderlig rolig. Stemmerne havde mistet deres kraft. Og smerterne havde vendt brodden indad og murrede kun. Selv de hårdest sårede viste et koldt og ufølsomt mod over for de blinkende instrumenter, der ventede dem. Og hvad ikke sårfeberen allerede havde dulmet, gjorde narkosen.

En sygeplejerske tog imod ham.

– Det er ikke slemt? spurgte hun og ville til at vikle bindet op.

– Ikke noget at tale om, svarede han og tog et dybt drag af cigaretten.

– De må holde op at ryge her, sagde hun uden bebrejdelse.

– Vel, svarede han og smed stumpen. Vent nu lidt, De skal ikke løse op for tidligt.

– Det er ikke for tidligt. Det er Deres tur, svarede hun. Hendes tynde, hvide fingre lyste mod det blodstørknede bind.

– Hør nu først, sagde han og lagde sin store, smudsigt behandskede hånd over hendes fine håndled. *Jeg vil ikke narkotiseres!*

– Hvorfor ikke? spurgte hun og så op i hans rolige, vejrbidte ansigt. Han så fast igen. Hun havde et smalt ansigt som et for tidligt gammelt barn, med lange, sorte vipper om et par øjne, hvis dunkle pupiller i lyset fik en underlig bleg krystalglans.

– Hører De: Jeg *vil* ikke narkotiseres!

– Det kommer alene an på overlægen. Så må armen fejle meget lidt.

– Jeg *har* jo sagt Dem det, søster.

Hun vendte ham ryggen. En smal pigeryg uden hofter. Den hvide kittel holdt op midt på læggen. Hun gik i høje, sorte amazonestøvler af mat ruskind. Det så ud, som de spidse hæle havde vadet i mudder og blod.

Han gik efter hende. De var ved at skure bordet, hvor han skulle ligge. Hænder tog på ham som på et nyt bytte. Overlægen så sløvt på ham gennem sine guldbriller. Han var ved at skifte gummihandsker.

– Bindet væk! sagde han bebrejdende.

– Undskyld, doktor: Jeg vil ikke bedøves.

– Det er noget, *vi* bestemmer. Skynd Dem nu lidt.

Mange hænder greb om arm og skulder. Han daskede til dem, som ville han skræmme fluer væk.

– Jeg beder meget om forladelse, sagde han. Vil De lade være at narkotisere mig? Ellers går jeg igen.

– Hold op med det vrøvl, kaptajn, sagde overlægen og så på hans uniform. Er De bange for en hjertefejl?

– Mit hjerte fejler ikke noget. Jeg er ikke bange i nogen henseende. Jeg vil bare ikke bedøves.

– Lad De mig om det, sagde lægen. Stå ikke her og spild tiden for os.

Bindet var løsnet. Skulderen var en uformelig masse: Tøj, blod og jern æltet sammen.

– Endnu en gang: Jeg *vil ikke* bedøves, gentog han.

– Å, De må jo være forrykt. Bilder De Dem ind, at dette her er en bagatel?

– For sidste gang, hr. overlæge, vil De lade være, eller jeg går igen.

Han så ham roligt ind i øjnene. Det var ikke noget galmandsblik.

– Jamen, kaptajn, De ved ikke, hvad De forlanger. Vi kan s'gu ikke forsvare det. Dette her vil gøre ondt, kan jeg fortælle Dem.

– Lad De mig om det, sagde kaptajnen smilende. Og først nu tog han den lersnavsede hjelm af sit maskinklippede hoved.

Overlægen nikkede. I et nu var ærmet sprættet op. De klippede det dybt ned i ryggen, men nølede med at rive det af. Han gjorde det selv og fortrak ikke en mine derved. Så lagde han sig roligt op på bordet og sagde: Værs'god, mine herrer.

De gav sig til at vaske og sondere, at skille tøj fra kød, at underbinde og snitte, at lede efter granatstumper og tage dem

ud. Overlægen arbejdede med koldt blod, som om patienten ikke var ved bevidsthed. Og intet røbede heller, at han var det. Hans læber rørte sig ikke. Hans øjne blinkede regelmæssigt lige op i de store loftsruder, bag hvilke skyerne drev. Selv når instrumenterne nåede benpiben, fortrak han ikke en nerve. Han så ud, som lå han i en hængekøje på en idyllisk sommerdag og fordybede sig i himlens blå mellem grønne træer.

Der blev arbejdet i timevis. Først da alt var færdigt og det sidste bind lagt på, skrævede han ned, rettede sig rank i vejret og sagde: Mange tak!

Tålmodigt lod han sig hjælpe i nyt linned og i ny trøje. Armen blev bundet op uden ærme, en kappe lagt udenom. Han så sig om efter sin gamle uniform og greb efter brystlommen.

– Det var kedeligt, helt udgået! sagde han. Doktoren skulle ikke have en cigaret?

– Hvem har en cigaret? spurgte overlægen. Han fik ild og bakkede velbehageligt.

– Det var Satans, sagde overlægen med sin tørreste stemme. Vi har pillet et par og fyrretyve stumper af Dem. Se nu at finde Dem en seng, kaptajn.

– Ikke nødvendigt, svarede denne. Til ildlinjen duer jeg foreløbig ikke, ganske vist. Men ved telefonen kan jeg i hvert fald bruges. Godmorgen, doktor, og tak for god behandling.

Han satte hjelmen på, hilste og gik ud, så rank som han var kommet.

– Kom snart igen og få skiftet, råbte overlægen efter ham.

Kaptajnen kom nogenlunde regelmæssigt, i de uger, det tog at få sårene lægt. Hans hårdførhed gik fra mund til mund og var snart kendt i hele lazaretbyen. Folk kom ud af barakkerne

for at se efter ham. Enkelte talte om praleri, de fleste om uhyre viljestyrke. Man skændtes om, hvor vidt han virkelig følte smerte og blot bed den i sig, eller om han var født følelsesløs eller havde trænet sig dertil.

Søster Cæcilie passede så vidt muligt at være tilstede, når han kom for at blive behandlet. Men han sagde næsten intet, medens hun skiftede bindet om hans sår. Han betragtede kun hendes fine hænder; neglenes små, lyserøde muslingskaller blev ved at være lige blanke. Han nød at føle hendes fingerspidser som rosenblade kølne de mange dybskorpende huller, de brændende røde rande i hans sår.

– Se så, sagde han en dag. Nu er den historie overstået. Nu går jeg og bliver borte med det samme …

– Umuligt, sagde hun. De kan jo slet ikke bevæge skulderen endnu. Den må have lang, lang tids massage, før den igen er førlig.

– Det kommer af sig selv, sagde han. Jeg kan både bøje albuen og bruge hånden – hvad kan jeg forlange mere?

– Det er gået alt for hurtigt, sagde hun. Træerne har ikke engang fået tid til at blive helt grønne.

– Og De, søster, har ikke fået tid til at slide stylterne af, sagde han og så ned på amazonestøvlerne. Jeg havde gudhjælpemig ikke troet, at man gik med franske hæle på et lazaretgulv. Er det fordi De har været – kameliadame – i forvejen måske?

– De tager fejl, kaptajn, sagde hun og så på ham med sine stålgrå krystaløjne. Jeg er født baronesse. De må undskylde mig – jeg *kan* ikke gå på flade sko – det er det eneste –

– Godt ord igen, søster baronesse. Det er måske slet ikke så tosset endda. Alt det blod, De går her og vader i, skyller lettere

under sådan et par små brobuer. Nu siger jeg Dem farvel og tak.

– Der var noget, jeg gerne ville spørge Dem om, sagde hun stille.

– Hvad er det, søster?

– Hvor har De taget al den viljestyrke fra?

– Viljestyrke? Snak, lille søster! Tro ikke, det er i kraft af vilje, jeg ikke har følt smerte. Ak nej, sådan en helt er jeg ikke. Jeg har bogstavelig talt, Gud hjælpe mig, ikke følt spor af smerte, kan jeg forsikre Dem.

– Er De da fakir?

– Det må De gerne kalde mig. Jeg er en tros-fakir. Det er ingen viljessag. Det er en trossag. Troen flytter bjerge. Troen gør ufølsom over for smerter. Jeg har ikke følt mere smerte i min skulder end De i Deres styltehæle.

Hun så vantro på ham.

– De vil ikke tro mig? Skal jeg bekræfte det med mit segl, lille søster?

– Hvad er det for et segl? spurgte hun næppe hørligt.

Han bøjede sig ned over den lille, pigespinkle skikkelse. Han tog om det smalle hvide ansigt med sine store barkede hænder, han løftede hendes lille mund op mod sin og trykkede et kys på den, så den blussede.

II

Det var på et stort by-lazaret. Et gammelt slot var fyldt som en lade af krigens onde høst. I riddersal, i korridorer og gemakker, fra kælder til kvist, overalt stod seng ved seng. De, der lagdes

ind her, kunne ikke gå. De kom, lænkede til deres bårer af ulivssår; de fleste rejste sig aldrig mere for at gå.

Men i besøgstiden myldrede der ind af raske. Folk med gaver, med bøger, med blomster. Og uden for besøgstiden kom der nye bårer fra jernbanen – ustandseligt måtte der skaffes plads.

En af de nyankomne svarede ikke, da han blev modtaget. Lange, grå skægstubbe stod ud af hans dødblege ansigt. Hovedet var tætklippet. Øjnene fast lukkede. Man kunne ikke se, at han åndede.

De klædte ham af. Han var varm. De søgte efter sår, men fandt ingen. Kun hans venstre skulder og overarm bar gamle, frygtelige ar, som havde fortæret dybe huller i kødet.

En af sygeplejerskerne følte på såret og sagde:

– Ham kender jeg. Det er kaptajnen med den stærke tro.

Han fik sin seng, men blev liggende bevidstløs i to døgn. De nøjedes med at fugte hans tørre læber nu og da og at tvinge et par styrkende dråber inden for hans tænder.

Han var alene, da han vågnede. Han så sig om med store klare øjne og begreb straks, hvor han var. Lidt sol faldt ind ad det store, mangerudede slots vindue. Et skærmbræt skilte hans seng fra de andre. På det lille bord lå hans ur og hans brevtaske; et billede derfra var taget ud og stillet op mod en urtepotte, hvor en stor rød blomst glødede mellem blanke mørkegrønne blade.

Han vendte tilbage til livet. Han kunne løfte sin hånd, og han fæstede en finger på knappen ved sit hovedgærde.

En plejerske kom skridende på flade, lydløse sko.

– Søster, sagde han med høj stemme. Søster, har jeg været bedøvet?

– Nej.

– Se på mig og lyv ikke. Har jeg været bedøvet? Se på mig.

Hun bøjede sig over ham. Og han kendte øjnene – de lignede bjergkrystal, indfattet i stål.

– Aha, er det Dem? udbrød han og fik en lille stribe rødt i kinden. Søster baronesse – eller kameliadame – hvad var det nu, det var?

– Ganske som De vil, kaptajn. De har *ikke* været bedøvet.

– Og altså ikke på operationsbordet?

– Nej, De har hidtil bare sovet hele tiden.

– Er det sandt? Godt, lad mig så komme op.

Han stemte begge hænder mod sengens sider og ville hæve sig op: Men så hjælp mig dog!

Han løftede sig et par tommer op, men sank straks tilbage. Det var, som en havde stukket ham en kniv i ryggen.

– Hvor gør det ondt, kaptajn?

– Ingen steder, svarede han barskt.

– Bliv så bare roligt liggende.

– Hvor længe, hvor længe?

– Det kan umuligt vare længe. De har ingen sår denne gang. Vi troede, det var en hjernerystelse. Nu kan det umuligt blive langvarigt. Allerhøjst –

– Så længe som den blomst sidder? spurgte han og pegede på kameliaen.

– Ja, ja.

– Jeg har en dødelig appetit.

– Nu skal De straks få mad.

Han så efter hende. Hun gled over gulvet.

– Hælene, hælene, søster kamelia!

– De er ofret, svarede hun og vendte sig smilende. På parketgulv gør de for megen larm.

Han spiste og drak og følte sig rask. Hver gang han var alene, forsøgte han at rejse sig op i sengen. Hver gang sank han tilbage. Han stønnede ikke, han følte ingen smerter. Men hans dødsfjende sad ham i ryggen. Han følte sin krop som et fjeld. Han lurede på at overliste ham. Når alt var slukket midt om natten, prøvede han igen. Men fjenden var vågen med ham selv. Fjenden måtte være kraften i ham selv, der havde fået sit knæk.

Han lå og lyttede til sit eget hjerte i det gurglende mørke. Et par stjerner blinkede i det høje buevindue. Det knirkede et sted i panelet. Så blev alt dødsstille. Da var der noget, som faldt dumpt dunkende mod gulvet. Han famlede over bordet ved sin side. Kameliaen havde tabt sin blomst.

Da han næste morgen så søster Cæcilie, pegede han på den tunge røde blomst, der lå på gulvet.

– Se dér, sagde han. Nu skulle jeg have været oppe.

Hun tog blomsten op. Den var tung og kold som et lig.

– Den faldt af som et hoved, sagde han. Det er derfor, japanerne kalder den ulykkesblomsten.

– Nu skal jeg tage ulykken bort fra dem, sagde hun og gik med planten.

Han nægtede fremdeles at lade sig bedøve for at blive undersøgt. Han besørgede narkosen selv. Hans nye forsøg på at rejse sig var så voldsomt, at han besvimede.

Han kom på operationsbordet, og den livsfarlige rygbeskadigelse konstateredes.

Da han atter vågnede i sin seng, sagde han:

– Nu *vil* jeg vide det. Hvor længe har jeg tilbage at leve ?

– Hvor længe har *jeg* tilbage at leve? spurgte hun med et lille blegt smil. Ingen ved det om mig. Heller ingen om Dem. Nu skulle De prøve på, kaptajn, at ligge ganske stille. De kommer dog ikke op, før De skal. Tålmodighed. Tålmodighed. Se at lære af den lille blomst, jeg har bragt Dem.

– Hvad er det for en svækling? spurgte han mut.

– Det skulle De ikke kalde den.

– Den ligner jo et lurvet ukrudt. Er den plukket på en mødding? Væk med det skidt!

– De tager fejl, kaptajn. Der er en gartner på landet, som sender os den i hundredvis. Han dyrker den til os. Det er rekonvalescenternes blomst. Ved den blomst skal De sejre, kaptajn. Ser De, den giver ikke op. Den tænker nat og dag ikke på andet end på at blomstre. Den har en uudtømmelig kraft til at blomstre. Hvis De tror, at *Deres* fakir-tro kan kappes med den, så tager De fejl. Hver gang *De* kommer med et skældsord, kommer *den* med en ny blomst. Den er utrættelig – det er en begonie, men den burde hedde "den flittige Lise".

Kaptajnen faldt i tanker.

Den flittige Lise strikkede blomster ved alle hovedgærderne i det uhyre lazaret. Uophørligt satte den sine små livsensrøde knopper, uophørligt foldede de sig ud til blomster. De duftede ikke, men de sprang ud, time efter time; de havde travlt; for hver vissen blomst, der faldt af, sprang to nye ud. De myldrede, de virkede, de trøstede. Over de store, grønne blade vrimlede en sværm af små, forjættelsesfarvede, levende røde blomster, der aldrig kunne aflade, men blev ved at lindre de syge blik, der søgte dem. Det var naturen selv, den stærke, utrættelige moder Jord, der havde sat sig i en urtepotte ved hvert hovedgærde og

strikkede blomster til styrkelse af livsviljen i de sårede legemer. Ikke lykkens fe, der et øjeblik dvæler over barnets vugge for at lægge sine tvivlsomme gaver derpå; ikke moder Sorg, den kummerens fe, der ikke slipper sin vågekonetjeneste, før alt er forbi – nej, den flittige Lise, helbredelsens uforknytte lille bondepige, der kom ind fra landet og satte sig ved den såredes leje for at bringe ham et pust fra livets evige have derude, for at overspinde hans truede livstråd med sin ustandseligt vældende strøm af uudtømmelige blomster.

– Tålmodighed! hviskede søster Cæcilie. Kan den lille beskedne plante ikke blive træt af at blomstre, så må De heller ikke blive træt af at håbe. De har ligefrem ikke lov til at give op før den.

Og han gav ikke op. Han kappedes med den. Hans livskraft blomstrede om kap med den. Den blomstrede over et halvt år. Og han blev liggende lige så længe.

Hans stemme tabte i styrke. Men hans sjæl blev ved at blomstre. Smerterne åd i hans legeme, men han klagede sig aldrig.

Søster Cæcilie kom nu og da og ville liste dråber i ham. Men han vågnede altid og hviskede med store, klare øjne:

– Ikke bedøves. Lad mig være fri for Deres styrkende og stillende midler. Døden er en trossag, som livet har været det. Døden har ingen brod.

Han lå og tænkte på sit land og sit folk. På alle dem, der blødte derude, og hvis skrig aldrig nåede hjemmet. De skreg jo ikke, de segnede som frostbidte knopper af livets træ. Men nationens kraft var selve den flittige Lise, der blev ved at blomstre, nøjsomt og tålmodigt, ikke grædende for blomsterne,

der faldt – blot avlende nye. Uden klage dryppede de visne til jorden, medens nye spirede for at skjule tabene.

Det var den lille lyserøde blomsts skyld, at han levede så længe. Hans øjne hang ved den hver morgen, når han vågnede, og den hilste ham med nye knopper, der åbnede sig i lyset.

Om natten lå han tålmodigt og lyttede efter blomsterne, der dryppede i gulvet. Indtil han selv en nat dryppede sin livsblomst af og villigt bøjede sig under døden, da den trykkede ham sin maske for synet – den maske, han ikke havde villet tage imod fra nogen levendes hånd.

Muspelsønnen

I

Han hørte til kohorterne fra den hede zone. Ikke til oldtidsbarbarerne, der piskedes over Hellesponten og pressede sig ind i det lille bjergpas som i en hakkelsemaskine for at skæres itu.

Ikke heller til Hannibals solsvedne afrikanere, der på elefantryg vuggede sig over Pyrenæer og Alper for at gå mod Rom under basunbrøl af løftede snabler og med tramp som af vandrende jordskælv.

Det var heller ikke middelalderens hunner, der oversvømmede Europa som en græshoppe-flod – åd græsset af stepperne med horder af halvvilde heste, væltende mod vest, til de standsedes af gærder af lanser, af mure af jern.

Det var ikke disse menneskestrømme, der skyller fra verdensdel til verdensdel i den vandringsdrift, der får dyrene til at skifte strøg, som drevne af en usynlig kulde-gletscher.

Denne gang var det selve Muspels sønner, der opbødes til det store Ragnarok. Ildens, den svidende sols sodmørke sønner kaldtes til det frygtelige stævne, hvor racerne skulle stride deres jættekampe, hvor kulturens milde aser og vaner skulle bukke under i den sidste strids søndermalende kværn. Fra det glødende Muspelheim spyedes de mod nord – over hav og gennem mørkeskov – Surts forfærdelige yngel, der kaldtes til hjælp af hvide mod hvide, af frændefolk mod frændefolk.

Nagelfar, skibet dannet af døde mænds negle, var begyndt at gå. Ladning på ladning af farvede legioner førtes ind i kulturens

gamle hjerte. Gitterporten var skudt til side for helligdommen, og vilddyrene fra de fremmede hede zoner fik lov at myldre ind fra himmelstrøg, hvor de hidtil havde levet som bundne i bure.

Barbarerne var blevet ligemænd. Den hvide kulturs mænd indgik fostbroderskab og blandede blod med Muspels sønner. I det vældige verdensopgør var der brug også for rovdyr-instinkterne og gifttænderne. Kulturfolkene, der i århundreder havde kæmpet for at udrydde giftslanger og skadedyr af deres dyrkede marker, havde pludselig revet hjertekamrene op på vid gab, for at den sorte yngel kunne strømme ind fra de andre verdensdeles jungler og urskove.

Tara-Bafu var fra det hede Afrika. Ækvator-solen havde garvet hans blåsorte skind, som glinsede af det harske fedt, han indgned sig med til værn mod den samme sol. Den uldne to på hans skrå hjerneskal og omkring hans fremspringende gorilla-kæber perlede af sveden, der stank ammoniaksur fra hans hele hud. Han var muselman, men hans ansigt så endnu ud som et fetisch-fjæs. Hans mund lignede endetarmen på en hest. Kannibalen stak i hans tykke krængede læber, der syntes formede til at smaske i knokkelmarv eller slubre menneskeøjne i sig med samme behag som lækkermunden, der suger et kogt lammehoved ud. Under de vredne bryn skulede øjnene som to sorte peberkorn. Den flade næse udspilede sine fløje som i blodtørst. De gule tænder skrånede dyrisk frem. Hans vældige bredbringede overkrop fyldte uniformen, men benene var tynde læggeløse stolper, og de lange daskende arme håndterede gevær og bajonet som pindeværk.

Turbanen, ligsvøbet, som muselmanden bærer på sit hoved, til han død kan hylles deri, var ombyttet med fez, der siden

atter måtte vige for den obligate stålhjelm. I øvrigt var han indekserceret på europæisk, i khaki-mundering, gevær af nyeste kaliber. Ophøjet til civiliseret kombattant, men ur-rå til bunden af sit kannibalske hjerte. Grusom og snu, med glubske sanser og primitive instinkter i sin skrå hjerneskal.

Rykket op fra sin vildmandstilværelse i kraal og urskov så han nye verdener vokse frem for sine grådige øjne. Han skulle til de hvide herskeres egne lande, kæmpe side om side med de frygtede herrer, for hvem han hidtil kun havde været hund. Skræmmende rygter var udspredt for at bringe muspelsønnens blod i kog: Hans hjemstavns-hi var truet. Flodhestesvøberne ville komme som et uvejr, piske de sorte til døde, voldtage deres kvinder, gøre deres børn til slaver igen. Ophidselsen fo'r som et ildhav gennem savannerne. Hadet til den usete fjende, der ville afsvide hele verden, fik giftslangerne til at rejse sig på halen og hvæse. Den tropiske brutalitet mobiliseredes. Ynglen fra Elfenbens- og Guldkysten, fra de vældige floder og søer dreves sammen i sorte legioner. Skibene kom og gik: Nagelfar bragte ladning på ladning af muspelsønner til sletterne deroppe i nord, hvor al jordens menneskekryb stødte sammen i det rygende stævne, hvor klodens skæbne stod på spil.

II

Muspelsønnen følte sig kildret i sin sultne vildmands-forfængelighed. De blege medicinmænd, selve de hvide tyranner havde bud efter hans hjælp. Et tusindhovedet uhyre skulle slås ned deroppe. Til dette livtag med selve den hvide djævel krævedes hans rå rovdyrkræfter. Ikke som slave forlod han denne gang sin verdensdel – nej, som de blege tyranners

ligemand: den solhærdede ild-race skulle frelse hvidfjæsenes kolde fastland fra undergang.

Til denne "hellige" krig drog han ud med sin blodskudte fanatisme; hans tandrader skærpede sig til dysten; hans næver ventede som køller og plejle; hans øjne borede sig ind i fremtiden som sprængende dum-dum-kugler. Da han forlod Afrikas kyst, tænkte han på før og nu. Hans forfædre havde forladt hjemmet, belagte med jernlænker, nedstuvede i lasten af de bredbugede slaveskibe. Selv stod han på overdækket med ildvåbnet i favn, tilkaldt som jævnbyrdig hjælper.

Som en gæsteven følte han sig optaget i de fremmede vidunderlande. I byer, der strakte sig langs havet som uhyre gyldne bjerge af murværk. Flagene blomstrede over de tusinder af tage. Jubel tog imod ham. Han var ikke længere underkaste eller "farvet" pak. Hvide mænd og kvinder hilste ham som befrier. Cigaretter blev stukket i hans mund, hans lommer fyldtes med chokolader, buketter plantedes i hans geværløb, silkebløde hænder klappede hans grove grabber. Damer, der bar deres skønhed frem i solen uden slør, svajede og drejede i hylstre af silke og hvide skind, overkælede hans ansigt med duggen fra deres smægtende øjne. Et overdådigt kærlighedsmarked, hvis kvinder bød sig til af sig selv. Håndklask og leveråb! Kaffen duftede på alle stationer, kogte æg stod i pyramider, ærtesuppe dampede af hvide skåler, han knasede sukkergodt som kulørte sten.

Men sollyset havde ingen ret styrke, og regnen kunne falde til enhver tid. Ellers var landet køligt og fagert, grønt og menneskefyldt. Hver station var en lejr, hvor tusinder om natten sov langt ud i gader og stræder. Vejene myldrede af

marcherende flokke. Hesteløse vogne borede sig gennem masserne med vilde dyriske gylp. Hele verden var som i opbrud, på vandring mod målet : djævelen, fjenden, uhyret!

Tara-Bafu var allerede blevet fortrolig med dette vennefolk, hvis sprog han ikke forstod, men hvis øjne over alt lo kærligt til ham. Imidlertid arbejdede hans indbildningskraft med at forestille sig fjendedjævlen: Han måtte være blegere, gustnere end de hvide soldater, han var ven med. Med hoved som en ådselgrib, blodmalet over de hule kindben, med øjnene indfattede i rødt kød, med hjerneskallen tilspidset opefter i et gult benspyd, med klør blodige af at flænse i lig. Med våben af is og klædt i pelse af sne.

Muspelsønnerne havde forladt toget og var begyndt at gå ad en vej, bred som flere sammenlagte gader. Når de hvilede sig på hug i grøftekanten, hørte Tara-Bafu jorden brumme under sig. Fjenden meldte sig som et tordenvejr i det fjerne. Krigen gungrede som et jordskælv. Men det jordskælv var menneskeværk. I en af byerne havde han set en ammunitionsfabrik. En uhyre hal opfyldt af kæmpeprojektiler. Det var som at se ud over endeløse rækker af stålhytter, alle beboede af død og undergang. Hver af dem rummede et helvede af lyn og sprængstof. Hver af dem skulle kunne sønderhakke hundreder af menneskekroppe. Smilende unge piger i pyntelige kitler gik om og sorterede det skinnende lager. En kom rullende med et nybagt "brød" på et lad. Hun kyssede den spidse snude af dødskeglen og gav den sin velsignelse med på vejen. Tara-Bafu betoges af livsglæden på hendes ansigt ved tanken om det kød, den skulle knuse. Kvinderne kvidrede som sangfugle i dette pakhus med død for tusinder. De klappede

disse "piller" til fjenden med deres hvide hænder, de påmalede dem kærlige ønsker og hilsner. I sandhed, krig var en storslået opløftelse af sjælene.

Muspelsønnen fandt, at krig var herrefærd og herreliv. Når han hvilede sig, ræbede han af velvære. Hans mave var nærmest ødelagt af alt det søde, man proppede ham med. Men aldrig havde han drukket som nu – vin i blodrøde strømme. Eller spist kød som nu – store saftdryppende skiver. Det måtte give blod. Det var indvielsen til det store slagteri – beruselsen i livets hellige safter. Han så kærtegnende på sin blankslebne bajonet og glædede sig til timen, da det skulle gå løs. Da han skulle arbejde ved den store slagterbænk, myrde af sin hedeste trang, stikke sit kolde stål i fjendtlige kroppe og se blodet vælte frem som af en fuldmoden frugt, der brister …

Nu og da brødes det fremadslentrende mylder af modstrømme. Mellem opplantede våben gik flokke af lasede og snavsede soldater uden våben, mange uden hjelm, med slapthængende arme og tunge mudrede ansigter – de traskede afsted som kvæg, der skal i stald, med søvnige og sløve øjne, med dorske muler. Fra de vejfarende blev der peget fingre ad dem. Børn og kvinder travede nysgerrigt med.

Hans forbavselse var grænseløs, da han erfarede, at det var *fjender!* De lignede jo slet ikke de ådseldjævle, han havde udmalt sig. Deres ansigter var ganske som "vennerne"s, selv deres uniformer var de samme skidne jordgrå, kun knapperne og kasketterne var forskellige. De så ud som forasede og tilsølede jordarbejdere. Nogle gik med halvlukte øjne og hængende læber, havde stukket hænderne i lommen og syntes at falde ind i sig selv. Trætte humpede de fremad på uformelige lerede

stolper, på alle kanter omringede af kolber og bajonetter. Kvinder spyttede efter dem.

Tara-Bafu forstod deres nedstemthed. De var "færdige". Han spurgte sig for og erfarede, at de skulle "interneres". Han begreb, at de gik en forsmædelig skæbne i møde. At de dreves som slagtekvæg til et sted, hvor man bekvemmere kunne gøre det af med dem end ude i slaglinjen, hvor alt var overfyldt. Han tænkte sig dem skoldede ihjel som de skadedyr, de var.

III

Muspelsønnen ind åndede krigens svovlstank med vellyst i alle sine sorte porer. Det boblede i den uhyre gryde. Ordonnanser borede sig gennem vrimlen på knitrende maskiner, maskerede som dæmoner, rede til at indånde gift. Hen over himlen gik flyvernes træk, klaprende som drager, bemalte med underlige tegn og gloende fetisch-øjne. Fabelfugle med hagl spyet ud fra deres kantede vinger. Nu og da slap de deres onde skarn. Når det nåede jorden, slog det til vejrs som hede kilder, i drønende mudderpøle, i sprøjt af jordens indvolde.

Marchen gik gennem pragtfulde dynger af knuste mursten og splintrede bjælker. Alt var smadret og pulveriseret med vidunderlig foragt for, hvem der havde boet i husene: guder, fyrster, mennesker. Der var ikke ladet sten på sten tilbage. Et beundringsværdigt hærværk! Intet var glemt, intet forsømt. Ikke det lukke, ikke den helligdom, som ikke havde måttet åbne sig. Pengeskabe og gravkapeller opbrudte med uimodståelige jernkløer. Sarkofager sprængte, kirkegårde krængede frem i solens lys, de døde væltede ud af deres kister. Et jordskælv havde gynget om mellem gravene og raflet med

dødningeskaller som med terninger. Fjenden blev forbandet som gravrøver. Men Tara-Bafu beundrede i sit ufordærvede vildmandshjerte. Minegange skar midt igennem skeletterne. Kirketårne lå som ramlede skorstene, som omhuggede minareter. Arbejdet var gjort til bunds. Selv klokkerne var sprængt i stumper, for at man kunne føre metallet med sig.

Hjemme fra Afrika vidste Tara-Bafu, hvad kultur var, han kendte en plov og var selv vant til at håndtere en hakke. Men aldrig havde han drømt om så storstilet en pløjning som den, han her så. Her kulegravedes med kanoner, her pløjedes med bomber, som rispede jorden op i uhyre flænger. Minegangene gik som underjordiske muldvarpe, der nu og da skød op i stød som hele høje. Hver fodsbred jord blev gennemhakket ned i dybet og sigtet op mod himlen. Og dag og nat blev denne herlige ager tilsået af granater, jernstumperne fløj som sædekorn over plovfurerne, pigtråden plantedes, marken vandedes med kosteligt blod, stålsæden gødedes med tusinder og atter tusinder af lig. Mage til agerbrug var aldrig set. Og til sidst gik der kæmpeharver hen over det tilsåede land: som vældige vugger vraltede de pansrede tanke frem, trampede alting sønder og sprøjtede kugleregn over fuldført værk. Tara-Bafu sugede duften ind i sine kalebas-brede næsebor, hans lavasorte øjne tindrede ved synet af denne tilsåning, hvorom en strandet tank mindede – jern-ådslet af en styrtet kæmpeelefant.

Nu og da måtte fodfolket gøre plads for munitionskolonner, der skulle frem med nye plove og ny sæd. På de mangedoblede forspand sad ryttere som spøgelser med store runde dødningeøjne under hjelmens flade hjerneskal og med

ansigtsmasken forlænget nedad som i en rådden hudpose. Også hestehovederne var formummede og endte i tunge muleposer til at afværge den giftige gas. Menneske- og heste-spøgelser, der drog frem i fantastisk optog, slæbende de hellige dødsplove efter sig.

Muspelsønnen følte sig tilfreds. Her var gudekræfter på spil. Her slog ånderne sig løs i magtfulde følelser, her udladede sjælene sig i det højeste af alt krigen, den store almægtige krig! En strålende herlig virkelighed! Rendyrket i sin vidunderlige tilintetgørelsesdrift. Ikke drøm, ikke indbildning, men til at se, høre og lugte, ram og ru, så det rev i en muspelsøns samtlige flåede sanser. Godt at se, at engle havde huseret her, hvor fjenden havde trukket sig tilbage. Med fabelagtig omtanke var knusningsarbejdet fuldført. Med vellyst syntes selv de skønneste slotte sprængt i luften. Hist og her var endnu en sal at skelne; men også dér var Allahs og profetens kraft overalt at spore. Silketapeterne hang som flængede hudlaser på væggene. Spejlene var splintrede med revolverkugler. Der var skudt til måls efter lysekronerne, og ikke en glødelampe havde undgået sin skæbne. Spisesalen kendtes på de smadrede porcelæns- og glasdynger. Flyglerne var anvendt som nødtørftshuse. Bibliotekernes tåbelige pragtværker lå sønderrevne midt i uhumskhederne. Samtlige møbler og stole lå pindede itu. Vandledningerne var overskårne.

Ved brøndene måtte sættes advarende vagt; nogle var fyldt til randen med gødning; ajlevognen stak sin slange ned i dem. I frugthaverne var der fældet dødsdom over hvert træ. Hvor fjenden ikke havde nået at oversave stammen, var i hvert fald barken flået af. De ædle frugttræer stod og blødte deres saft ud i

tunge gyldne tårer – marvtappede, forsmægtende under deres bødlers tortur. Alt sammen såre hensigtsmæssigt og såre gennemført. Om Helvede havde udsendt sine hærskarer for at tilintetgøre livet til den dybeste rod og det inderste hjerteblad, kunne det ikke være besørget mere samvittighedsfuldt. I alle skove stod træerne som korte lemlæstede stumper, der hist og her rakte en besværgende kvist i vejret som til ed.

Muspelsønnen skred betaget frem gennem vederstyggeligheden og drog lære af dens planmæssige grusomhed. Dette var krig – *hellig* krig. End ikke Allahs uskyldige træer eller kildernes rene vand måtte skånes. Hvor krigen trådte, skulle græs ikke mere gro. Verden skulle svides af med gloende jern, alt gik kun ud på mord og besudling. Tara-Bafu *forstod*. Han følte en kildrende vellyst, når han så et nedskudt aeroplan styrte til jorden, blaffende som et møl, der har fået ild i sine vinger, henfejet som et forvredent vildnis af jernribber, stinkende af benzin og brændt kød. Der lød begejstrede levebrøl for al denne undergang. En tank stod strandet som Noahs ark midt i et bjerg af lig. Man gik uden om stanken derfra. Der skulle en muspelsøns ufordærvede nerver til at udholde at rode om i denne forrådnelsesbunke for at finde bliktegn på de faldne.

IV

Omsider passeredes artilleri-linjen. Tara-Bafu nærmede sig selve paradiset, hvorom alle heltesjæle drømmer. Kun feje og degenererede hjerter kalder krigen et helvede. Den er det modsatte. Thi manden bør dog måles efter hans evne i det personlige slagsmål på liv og død. Og helte er til for at myrde

fjender. Fædrelandskærlighed er den højeste af alle jordiske følelser. Og hvad ville fædrelandskærlighed være uden fjender at hade?

Også Tara-Bafu sloges af en dump, noget ubevidst fædrelandskærlighed. Lå end hans afrikanske fædreland fjernt i baggrunden, så havde han dog sine hvide venner, *deres* fædreland var også hans. Han kastede hele sit tropiske had på deres fjender. Det var en fryd at se knusningsmaskinerne virke. De vældige mørsere stod som fabeldyr, der umætteligt lod sig made. Igennem hundreder af travle svedige hænder langedes de spidse blanke granatbrød, forsvandt i mastodonternes hede indvolde som i en bagerovn og gylpedes op i luften af de himmelvendte snabler under øredøvende brøl. Muspelsønnen huskede de unge pigers klask og kys på de blanke stålsnuder, og når kyssene hvæsende og pibende slyngedes til himmels, ønskede han fjenderne velbekomme til det kærtegn, de ville bringe dem.

Her kunne han – uden alle fraser, alt føleri, alle blødsøde anfægtelser – tilegne sig hele brutalitetens opløftende lære: Kunsten at tilintetgøre. Under en voksende ophidselse havde han set de kolossale forberedelser til selve det fortærende favntag. Krigen var blevet til brunst i hans blod: han følte sig som en olm tyr, pint af begær efter at springe på sin fjende. Men springet gik gennem zigzaglinjer i jorden – endnu havde han ikke set den ham personligt tiltænkte djævel, han skulle tage livtag med – og pludselig stivnede brunsten midt i selve leret: han sank i til halsen, æltede sig ind i jorden, så den var ved at kvæle ham i sandsække og skansekurve. Der sad han foran ingenmands-land, druknet i muddergrøfter, opslugt af

pigtråds-savanner og havde ikke andet at forlyste sig med end de pibende og spruttende projektilers himmelmusik over sit hoved.

Her forstummede paradis-forventningen i hans blod. Hans krigsfanatisme stak som en blanksleben brod ud i den tomme luft. Her måtte han foreløbig sulte efter den voldtægt, han var opstemt til. Svale sin brunst i det ørkesløse snigmyrderi, der i længden keder. Gennem skydehullerne i brystværnets metalskjolde sydede han sine hede kugler ud mod selv den svageste bevægelse ovre i de fjendtlige linjer. Men han var utrættelig i sin pligtopfyldelse og havde øjne som en tiger. Han skød til måls selv efter den mindste finger, der stak op som et strå. Til sin måbende forbavselse måtte han høre, at slig en løftet hånd eller finger ofte raktes frivilligt i vejret som en træt soldats ønske efter at blive såret for derved at slippe bort fra skyttegraven og komme på lazaret. Og Tara-Bafu ærgrede sig over at skulle ofre sine kugler på blot at gøre en fjende til invalid og derved hjælpe ham væk. Hjerneskal eller hjerte var det eneste værdige mål.

Med sine afrikanske brødre drøftede han den slette og uforsvarlige måde, hvorpå europæerne syntes at føre krig. Han vægrede sig ved at tro, hvad nogle fortalte, at ambulancer brugtes til at opsamle ikke blot egne, men også fjendernes sårede. De skulle have opfundet en underlig halvkrig, noget, de kaldte for "menneskelig" krigsførelse. Enkelte muspelsønner påstod, de havde set lazaretter og hospitaler fyldte ikke alene med deres egne, men også med fjender. Tara-Bafu lo ad denne fejltagelse. I dagsbefalingen lød det dog udtrykkeligt: Dræb dem, dræb, så mange I formår! Det var jo selvfølgeligt. Krig var

at dræbe, ikke at beskadige og bagefter forbinde, pleje og helbrede. Det var dog vanvid, når man forfulgte en giftslange og ikke havde held med at dræbe den ved første slag, at man så samlede den op og søgte at gøre den rask igen. Krig var menneskejagt. Ville nogen bilde ham ind, at man anskød en antilope og i stedet for at give den nådestødet tog den op og forbandt dens sår? Til hvad nytte? Det eneste sikre var dog at gøre det af med den straks. Rammes min modstander af et strejfskud, eller stikker jeg ham ufarligt, skal han så kunne råbe: Stop! Jeg er såret. Du har ikke lov at gøre mig mere fortræd. – Nej, det kan man bilde flodheste ind. Holder den sårede måske selv op at være fjende? Stikker han mig ikke i ryggen, om han kan se sit snit dertil? Vil han ikke give mig gift af sin feltflaske, om han kan?

Tara-Bafu lod sig ikke overbevise, hvor meget hans kammerater end ville forsikre ham, at europæerne havde vedtaget noget, de kaldte for "folkeret", og som trådte i kraft, så snart en modstander var såret. Det ville være tåbelig og slet krig. En selvmodsigelse. En sød eddike. Et kærligt mord. Krig var at udrydde. Den eneste måde, man kunne gøre en fjende ukampdygtig og uskadelig på, var at slå ham ihjel, så han ikke rejser sig mere. Det var ambulancer og lazaretter, som havde gjort krig tåbelig og endeløs. De dumme opfindelser var skyld i, at den varede så latterligt længe.

Tara-Bafu ærgrede sig ved tanken om, at han med sine mange mesterskud måske havde befordret langt flere fjender på sygehuset end ind i evigheden. Han var forbitret til bunden af sin sjæl og lovede sig selv hævn, når fjenden endelig blev til at tage og føle på.

En nat var det, som når ilden rasede i Afrikas savanner. Brandskyer bølgede over pigtrådsmarkerne. Lysbomber eksploderede som sole. Jorden kogte under granaternes nedslag. Menneskeslanger bugtede sig frem i mudderet. Aeroplanerne fløj mod hverandre som ådselsgribbe.

Endelig! Da muspelsønnerne skulle ind i Helvede, fik de udleveret gasmasker. Ligeledes håndgranater. Et af de ranglede kæmpespøgelser trådte pludselig frem med en favnfuld ukendte instrumenter. En kort snoet pisk bar en jernkno som snert. Hos andre dukkede sære stikbrodde frem med skaftet til at spænde om håndleddet. De nye våben skulle være taget fra fjenden, som brugte dem. Nu skulle han måles med sin egen alen.

Endelig fik Tara-Bafu det livtag med Djævlen, han havde sultet efter. I sin spøgelsesham gik han frem med ukuelig kraft, løb gennem ild og kugler, kvasede gennem pigtrådskrat og sank til sidst ned i den grav, hvor ulvene lurede. Nærkampen blev for tæt til kolbe og bajonet, man brødes på de bare næver, rullede i leret krop mod krop. Muspelsønnen fik sin hånd fri og huggede sin modstander i hjerneskallen med sit jern, til han blev rolig. Eller bed ham i struben, til halsåren plaskede ind i hans gab.

Muspelsønnerne kommanderedes til at "rense" de foreløbig tagne skyttegrave.

Tara-Bafu var en storslået renser. Han gjorde rent bord. Med jernkøllen surret fast om højre hånd gik han frem i sin grav og knuste hver bevægelse i leret. Uden frygt for baghold krøb han ind i huler og bjælkerum. Ingen skal undgik hans kno. Han brugte kun ét slag til hver. Kniven holdt han i venstre. Da han efter endt arbejde kom til syne, var begge brilleglas knust i hans

maske. Blodskudte stod øjnene ud af de sorte huler. Han så ud som en formummet profos efter en total nedslagtning. Blodet sivede stridt fra hans store lemmer.

Maskinen kunne ikke straks holde op. De kom slæbende med sårede. Han kendte, det var fjender, og gik mekanisk videre med sit renser-arbejde. Køllen susede ned mod de blege skaller. Ambulancefolkene veg forskrækket tilbage for det gale uhyre. Først en sort sergent fik køllen taget fra ham. Han blev udskældt for sin tjenesteiver. Der opstod mundhuggeri og gestikuleredes heftigt. En officer rev masken fra det sorte fjæs. Det kriminelle våben blev beset. En hvid kaptajn kom til og så skeptisk på den tunge blodige knuser. En anden trak på skulderen og sagde: Lad os ikke få vrøvl om det! Krig er krig. Fjenderne har lært ham det! Nogle undskyldte, andre var forargede. Tara-Bafu stod med en god samvittighed.

De hvide forstod deres håndværk skidt. En dygtig arbejder var sin løn værd. Han fik ingen uden den, han selv tog. Det harmede ham usigeligt at se disse kællinge-mænd traske af med hans bytte på deres bårer. Nu skulle de til at lappe på dem, man lige havde slået ned. Deres hjerner måtte være af lave. Han tog til sine tunge lommer, og talte ligesom efter indvendig.

Da han ikke mere måtte slå ihjel, gjorde han sig nyttig ved bortslæbningen af lig. Det morede ham især at sprætte blik-kendetegnene af de faldne, til også dette blev ham forbudt. Han havde aldrig kendt mage! Han måtte ikke engang flå de dyr, han selv havde nedlagt.

Hans ærbødighed for de hvide og deres krig havde fået sit grundstød. Deres krig var ussel og uretfærdig. Han følte sig som en hund, der får tærsk, fordi den bider sin herres jagtbytte

ihjel. Han led den tort, at hans hele kompagni blev irettesat i deres eget sprog, at en dagsbefaling bød dem at aflevere alle "forbudte" våben og lære en instruks udenad om, hvad der ikke var tilladt. Alle sårede skulle skånes!

V

Efter en ny storm vågnede Tara-Bafu op af en bedøvelse og fandt sig selv liggende på bunden af et minesprængt tragtformet jordhul. I selskab med en klump tilsyneladende døde.

Han krøb op af gruben og så sig ud. Der var ingen forbindelse med nogen skyttegrav. Han lå midt på ingenmands-land, glemt, uden dækning, et bytte for de plaskende granater.

Han følte sig træt, men krøb dog rundt og afsøgte de faldne, der var hvide. En gul, sortskægget asiater, der lå med afreven turban, rørte han ikke: han respekterede sin trosfælle. Så lagde han sig til at sove i tragtens skyggeside.

Ved aften vågnede han. Han kravlede opefter og så solen synke. Mekanisk drejede han ansigtet bort imod sydøst og bøjede sig til bønnen. Da han atter rettede sig, så han, at den døde asiater ligeledes forrettede sin andagt.

De hilste på hinanden med de tre håndbevægelser til pande, mund og bryst. Derefter krøb de sammen i trang til fortrolighed. De forstod ikke hinandens sprog, men talte med mimik og hænder som et par døvstumme. At de ikke forstod hinandens tale, gjorde dem snakkesalige. De krammede deres hjerter ud, deres lommer, deres oppakning.

Asiateren havde samlet sin turban op, bredte det store tilsølede klæde ud med kærtegnende hænder, kyssede det og pegede på en bunden knude. Tara-Bafu så nysgerrigt til, asiateren løsnede den og fremtog en lille slump guldpenge. Han kyssede stykke for stykke, viklede atter guldet ind i det lange ligsvøb, lagde det sammen og bandt det om sit hoved med en højtidelig stolthed, som ville han sige: Jeg tager min skat med mig i min grav.

Det glimtede i Tara-Bafus øjne, han slog sig tre gange for sit bryst og fremdrog dernæst af sin ene lomme en håndfuld guldringe – talte dem en efter en, lod til at savne nogle og så sky til sin kammerat. Da denne smilede tillidindgydende, fremtog han endnu nogle stykker, der sad fastvoksede på de afskårne fingre. Højmodigt bød han en til asiateren, der dog venligt afslog den smukke gave.

Som sidste triumf knappede Tara-Bafu sin trøje op og afslørede en halssnor, hvorpå han havde samlet en lang række bliktegn, alle af den art, fjenden brugte. For at rense sig for enhver mistanke om, at det var tyvekoster, forklarede han omstændeligt, at han havde taget dem fra rådne ligbunker, ingen anden ville røre ved: stanken illustrerede han fortræffeligt.

Den ene fortrolighed affødte den anden. Som sin dybeste helligdom fremtog asiateren to par fra hjemmet medbragte håndknive: en rem, der spændtes på, så der ud fra både håndryg og håndflade stak en kniv, trekantet som en hajtand. Han lod Tara-Bafu føle på bladene: de var skarpe som rageknive.

De to trosfæller så hinanden dybt i øjnene og forstod med ét hinanden. De var lidelsesfæller, de var begge snydt for den krig, de havde håbet. Allah havde bragt dem sammen i denne grav. Derfor havde den ene gemt på to par handsker. Begges hævn lå i disse knive.

Pludselig rettede de sig i vejret som to stålfjedre: Nu skulle de få deres hellige krig!

Op af det sprængte hul dukkede de to mænd og rankede sig i skæret af den sunkne sol.

Asiateren strakte begge arme højt i luften; hans lange ærmer skjulte knivhandskerne. Afrikaneren holdt sine hænder på ryggen, men bar i sin mund en stang med en stump hvidt linned.

Nogle skud peb imod dem. Men de gik roligt videre. Overgivelsesfanen viftede i Tara-Bafus mund.

De fjendtlige vagtposter lod dem komme nærmere uden at skyde. I kikkerten så man mod de to farvede hunde, der ville overgive sig. Skyttekæden lettede på sig for at iagttage det sære syn.

Mellem pigtråden skred de to mænd frem mod nedgangen. Men her sprang de pludselig ned i graven som et par rovdyr. Asiateren lod armene synke, muspelsønnen svang sine hænder frem fra ryggen.

I hvirvlende hjul blinkede knivene rundt i luften. Hvert stød flængede en mand med et dødbringende sår.

Som to dæmoner mejede de rækken foran sig. Sønderskar og rispede og dræbte – udløste deres fanatiske krigssult med Israfil i hjertet.

Julens engel

I

Det sneede.

Millioner af fnug hvirvlede mellem hverandre, og midt i den myldrende vrimmel formede sig en skikkelse, der fløj på to hvide vinger. En slank og vægtløs fugl blev til. Vinden tog i den lette ham, og den svævede hen over jordens frosne skorpe som et bølgende slør.

Det var juleenglen. Sneen tætnede sig til et hjerte. Fnuggene samlede sig til bevidsthed. En nøgen sjæl, hyllet i det hvirvlende gevandt, fløj frysende hen gennem rummet. Øjne glimtede. Englen løftede de tunge låg og begyndte at se.

Solen stod som kvalt i et bjerg af sne. Dens stråler sivede bort i det hvide, endeløse øde. Vinden strøg som svøbestrimer over det bovnende hav, der gik i tunge, salte bølgeslag, sank og sydede og slugte de kredsende fnug.

Men englen løftede sig af havet, der smeltede, og fløj ind mod de faste kyster. Alle fyrene var slukkede, ingen lygte viste vej, ingen bøje klemtede med sin klokke. Stranden lå som på lur. Verden syntes underjordisk i den blege fimbulvinter. Tagene lå som skjolde over menneskenes boliger. Opadtil var alting skoddet og stængt. Men op af alle de høje skorstene stod der os. Gnister føg i den bulnende røg.

Englen fløj gennem store stenørkener og stirrede ind i vældige fabrikker. Hjulene suste, maskinerne hylte. Mennesker myldrede gennem uhyre haller. Esser og ovne udspyede fantastiske fostre. Kvinder i arbejdskitler sled deres hænder

blanke. Var det bagere, der tilvirkede julebrød? Skyldtes denne arbejdsfeber ønsket om at bespise den ganske menneskehed? I endeløse lagre optårnedes de færdige brød: runde som hoveder, cylindriske eller lignende uhyre sukkertoppe. Der filedes, der svejsedes, der glattedes, til de alle var lige blanke og stablede sig i nøjagtige rækker. Men dejen var hård, som æltedes her. Af stål var brødene bagte. Svedige hænder klappede dem kærtegnende. Beske ønsker velsignede dem. En mand stod med et smil og påmalede store, hvide bogstaver: Med hilsen! – Tak for sidst! – En forglemmigej! Det var helvedesbrød, bagte i hadets hedeste ovn, smurte i galde, svalede i hævntørst.

Over alt, hvor englen kiggede ind, var det de samme pragtfulde produkter, den samme vanvittige travlhed.

Ud fra byerne vraltede de tungtlastede vogne for at bringe varerne ud til forbrugerne. Ad opkørte veje rullede de endeløse vogntog, til de nåede kæmperne, der skulle mades. De var vældige og plumpe som fortidsdrager. De stod på uformelige støtter eller på pladehjul for ikke at synke ned i æltet. De fik deres føde skubbet ind bagfra som gennem en endetarm og spyede den fra sig fortil gennem sorte gab. De drejede langsomt deres kæmpesnabler opad og hostede mod himlen. Mudderet drønede, kanyler og porte smækkedes op, krudtsværtede hylstre fo'r rygende bagud, og gennem hundreder af hænder gik nye stålbrød ind i uhyrets mave for at gylpes op mod stjernerne under djævelske skrald.

II

Englen forstod intet af det alt sammen. Den var blevet til for at bringe fredens evangelium over jorden. Men jorden lå i krampe.

Maskin-uhyrer, udtænkte af jordens snildrigeste hjerner, trampede hen over den for at knuse og søndertræde alt. De stod, betjente af tusinder og atter tusinder, og tordnede og gylpede i deres eget forfærdelige skarn. Menneskene havde gjort sig til deres egne maskiners slaver. De syntes ikke at have anden opgave end at knuse kloden, de selv havde opdyrket, at forvandle de frodigste egne til affaldsdynger, at gøre jorden til en mødding af sønderhakket stål og sten. De ædende uhyrers række fik aldrig ende. Det så ud, som ville de oversavle al jorden foran sig med deres stinkende, dræbende og sprængende spy.

Englen fløj til vejrs. Ovenfra set var det, som to uendelige rækker usynlige hænder kastede deres onde sæd mod hinanden. Korn af ild og jern fløj ud over markerne. Hvert korn havde sit indre fortærende liv og plantede sig i mudderet, så det sprøjtede op i smadrende kaskader. Og hvor denne sæd faldt, groede helvedes marker; et vildnis af filtret pigtråd spandt sig over landet som dødens altkvælende edderkoppenet.

Englen dalede atter nedad og kom den sønderhakkede jord så nær, at den pludselig opdagede, at selve leret og mudderet var levende. Hen gennem dybtskårne revner kravlede mennesker, som var det jordfarvede maddiker. Menneskene var levende vendt tilbage til jorden, hvoraf de var taget: De syntes klædte i snavs, pansrede i ler, selv hjelmen på deres hoveder syntes formet af mudderet, hvori de stak til bæltestedet. Kager af ler havde dannet skorpe om de uformelige kroppe, de stolprede afsted på ben, modellerede i mudder; selv deres ansigter var jordslåede. Som maddiker myldrede de mod hinanden i deres skidne katakomber. Men pludselig krøb de op af skidtet, hvori de sad, og mavede sig hen over det vulkansk

plaskende jordkrater for at støde på andre maddiker og stikke dem med brodde og kvæle dem i nærkamp.

Englen fæstede sit blik på et par, der kravlede i et hul som larver halvt begravede i dynd. En bøjede sig over en falden kammerat. Denne stak hånden ind på sit bryst og trak den blodig frem.

– Tag dem dér, hviskede han og holdt et par grønne pengesedler op imod ham. Giv dem til dine gamle og lad dem få sig en glad jul. Jeg har jo selv ingen at tænke på.

Kammeraten stak sedlerne til sig. En kugle var gået tværs igennem dem som et kassationsstempel.

III

Så fløj englen bort ad en anden vej, end den var kommet.

Et endeløst vogntog trak sig væk fra det ødelagte land. Et blodigt kors skinnede på presenninger og fadinger. Hjulene skreg højere end de lemlæstede. Blod sivede ud af vognenes bund.

Englen lukkede sine øjne og følte sig hjemløs på jorden. Den lod sig hvirvle op igen i snefoget, den ønskede ikke at være til, og så var den ikke til.

Men en tid efter vågnede den atter til bevidsthed. Den ønskede, der var gået et år eller helst hundrede. Der var kun gået nogle dage. Den drev med vinden ude over det åbne hav. Bølgerne vaskede og skyllede. Her var ikke jammer, ikke mudder, ikke blod. Store dampere gik lydløst over det grå hav. Perlesnore af koøjer strålede bort over bølgerne. Støt og sikkert gik de røde og grønne lanterner. Lodserne ombord klarede sig uden fyr.

Englen fløj ned på det største af skibene. Den svævede gennem alle rummene. Grangrene og små klokker prydede salonerne. En søster sad og spillede salmer. Julen drog passagererne hjem. Skibet bugnede af postsække og pakker. Sårede lå forbundne og længtes efter hjemlandets jord. Plejersker sad ved bårerne og skrev julekort for dem, der ikke selv kunne.

En lå med bind om hoved og hals, så kun munden var synlig. Begge arme manglede. Efter hans stammende anvisning skrev søsteren julehilsenen til hans forældre.

– Glem ikke, hviskede han, glem ikke de to sedler. De har da – De har da vel fundet dem, søster?

– Ja, svarede hun, her er de. Nu lægger jeg dem ind.

Hun sad med de to blodklæbende sedler, der var stemplede af en kugles hul.

– Skriv endelig, hviskede han, skriv endelig, at de har mig hjemme om bare et par dage. *Det* glæder dem allermest – allermest. Jeres egen lille Willy.

… Det lød, som klirrede en guldstang ned i maskinen. Og som om skibet krampagtigt havde stødt sig i selve vandet.

Op af havet var Helvede skudt. Den dødvarslende spækhugger. Ryggen af den sorte Midgårdsorm.

– Stop! sagde det skarpe skud for boven.

Kaptajnen greb efter råberen og brølte: Dette er et lazaretskib!

– De er kendt! lød svaret. Stop! De bliver sænket i løbet af fem minutter.

Med fortvivlelsens dødsforagt satte kaptajnen fuld fart på og vendte kursen lige mod den sorte ryg. Denne dukkede lynsnart

i dybet. Det føltes, som døden sitrede i det sorte vand om damperens bov. Nogle øjeblikke efter borede undergangen sig gennem skodder og skrog. Helvede jog sin lynende tand gennem byttet og trak det til sig.

Som pibende mus krøb de rørige om på dækket. De sårede blev liggende. Havet gurglede sig ind og slugte julepost og julegæster.

Den armløse mand med det indbundne hoved vidste intet sikkert, før havet fyldte hans gispende mund.

På hans bryst lå det glemte brev.

Englen tog det og bar det bort.

IV

Langt inde i landet lå en lille stille by.

En gammel blind mand vendte og drejede sig i sin seng. Hans hånd følte nu og da over det lille grønne træ, der stod på bordet ved hans hovedgærde.

Vinden piskede sneen som store våde klatter mod det lille vindue og fik sirtsesomhængene til at flagre om sengen.

På dennes indervæg hang tre små blankpolerede kors, så han kunne nå dem.

Det gamle ur dikkede tungt og trangt. Hans tanker var vildsomme og urolige som vindstødene udenfor.

Endelig gik døren.

– Er det dig, mor? spurgte han utålmodigt. Hvor bliver du dog af? Var der så post?

Den gamle kone satte sig på stolen ved hans hovedgærde.

– Den er vist ikke kommet endnu, svarede hun. Det er et Herrens vejr. Damperen må være forsinket.

– Det har den ikke lov til juleaften. Vi må jo dog ha' vores brev. Vi må jo dog ha' vores brev.

– Ja, det kommer nok endnu; du skal se, det kommer nok, lille far.

Den blinde hørte godt usandheden i hendes dirrende røst. Men han så ikke det klare vand i hendes gamle, rynkede øjne.

– Du har vist ikke pudset korsene i dag, vrissede han. De er ikke rigtig blanke.

– Jeg *har* pudset dem, lille far. De ligefrem skinner.

– Hvorfor har Willy dog ikke skrevet? Å Gud, hvordan har han det? Hvordan har han det?

– Han har det godt, lille far. I nat drømte jeg, at han var kommet hjem.

– Ja, som de andre, til Vorherre! Å Gud, de tager dem jo alle sammen.

– Lille far, sig dog ikke det. En må vi da få lov til at beholde.

– Å Gud, å Gud! Kan du ikke høre? De stormer jo i nat.

– Snak, lille far. De kan da ikke slås i selve den hellige julenat. Det er bare vinden. Vinduet slutter ikke. Nu skal jeg læse for dig.

– Har du avisen? Skynd dig! Hvad nyt er der fra krigen ?

Den gamle kone satte brillerne på. De duggede, så hun intet kunne se. Papiret knitrede i hendes rystende hænder.

– Hvor bliver du af? Hvad står der om krigen?

– Krigen, krigen, sagde hun med gråd i stemmen. Der kan da ikke være noget om krigen på en højhellig juleaften.

– Snak! Læs dog!

– Jeg kan virkelig ikke se noget.

– Krigen dog! Krigen!

– Lille far, du må sandelig tro mig. Der er ikke noget. Der er slet ikke noget. Her står bare det ene store ord: *Freden*.

Og den gamle kones tårer dryppede ned over avisen. Over det ene store ord: *Freden* – med et stort spørgsmålstegn bagefter.

– Hvad var det? spurgte den blinde og løftede sig i sengen. Der kom nogen ind i stuen.

– Nej, bliv liggende, lille far. Det var bare vinduet, som sprang op. Og Gud i Himlen, lille far, her ligger brev fra Willy.

Som et indblæst snefnug lå brevet og skinnede på gulvet.

Skælvende tog hun det op. Det havde ikke nået at blive lukket. Hun læste højtideligt, som var det et bibelsprog:

– Kære forældre, jeg har det godt og kommer snart hjem. Hermed en julegave til jer begge to. Jeres lille Willy.

– Læs det igen! hviskede den blinde. Han lå og gned de to pengesedler mellem sine fingre. Gned dem, lige til han følte kuglens hul.

… Englen fløj bort. Hurtigere end tanken fløj den til det døde, ødelagte land. Der var stille. Alting lyttede. Lyssøgerne alene gik udenfor gravene og gruberne, hvor hærskarerne sad i jorden og ventede på det næste mareridt.

Men englen svævede fra de levende til de endeløse rækker af friske grave bag det døde land.

Den frøs, og den opløste sig i det, hvoraf dens frysende nøgne hjerte var dannet. Vinden spredte den som en hvirvel af sne hen over de utallige grave.

På hvert af korsene blev der hængende et fnug, der smeltede som en tåre.

Den 6. december 1812

I

Det sner ikke længer.

Men kulden tager til. Himlen knager som en kuppel muret op af frost. Solen flyder hen som en rustrød gople bag en skorpe tyk is. Frysningen knirker gennem det øde rum. Den fugl, der vover sig ud på flugt, føler de udbredte vinger stivne og glider til jorden, skamskudt af vintrens ispile.

Landsbyerne ligger som uddøde. Bønderhytterne ligner snedækte tuer. Livet har lukket sig hermetisk inde; på de brede varme ovne klumper menneskene sig sammen.

En tynd tråd af ryttere trækker sig hen over snefladen. Hist og her står en lansebrod til vejrs fra de uformelige bylter, der dukker sig på de skindmagre heste. Istapper stritter fra mankerne; det hiver pibende fra de forasede lunger, og blod striber skummet fra de rimgule muler.

Nu og da standser et dyr og synker sammen i haserne – ingen spore virker længer i den blodige side, intet ryk i tøjlen rejser det mere. Få minutter efter ligger bidslet fastfrosset mellem mundvigene. Bylten glider ned fra ryggen og kravler møjsomt videre i den knitrende sne, der hist og her fyger i små malstrømme af hvidt.

Alt er skoddet i landsbyen. Vejvisere og skilte – intet er til at skelne.

Men ulanerne kender postgården på det store indkørselsskur og den lange staldlænge.

Med lansestagerne klapper de vinduesskodderne tilbage og dunker på døren. Ruderne stirrer brustne på dem. Den brede hoveddør synes frosset til; da de omsider får den brækket op, bulner hed og røgfyldt luft imod dem, og postholderens kæmpeskikkelse kommer til syne. Trods stuevarmen er han snøret i fåreskind; han klør sig i sit lange hår, og der sidder aske i hans uldne skæg. Han har sovet, han plejer jo kun at vågne ved klokkeklirren og bjældekimen.

– Heste, farlil! siger en af ulanerne med polsk accent; den eneste, som endnu bærer den firkantede czapka på sit sjalindhyllede hoved.

– Heste! brummer postholderen og gaber: Heste!

– Ja, heste! Hører du: Heste, mange heste!

– Til polske lansestikkere? Gå hjem og læg dig! Vi holder ikke remontestald her.

– Så Gud hjælpe vore stakkels bæster. De orker ikke længer. Så må vi nøjes med hestene til vores herskaber, farlil.

– Hvad for et herskab?

– Kommandanten i Vilna, farlil.

Postholderen bukker: Har ikke hørt fra den høje herre.

– Dosmer, hestene er *bestilt*, hører du!

– Så må kureren, der skulle bestille dem, være frosset ihjel på vejen. Gud nåde ham! De par heste, jeg har tilbage, er deres vægt værd i guld, skal jeg sige dig.

– For Satan, så vej dem! Her er forskud på vægten. Herskaberne er her inden en halv time, forstår du. De venter ikke. Giv dine dyr det sidste kraftfo'r – de må strække ud lige til Kovno, i galop, farlil!

Postholderen gnikker sine øjne og vejer mønterne i sin hånd: Fransk guld, mumler han.

– Kan du få noget bedre, farlil? Nu gi'r du vel et glas te? I en fart, forstår du!

Ulanerne stimler i stuen og tyller det skoldende vand i sig. På et øjeblik er samovaren tømt. Hestene står udenfor og stikker hovederne mod den lumre em fra den åbne dør.

– Afsted! kommanderer ulan-vagtmesteren og svinger sine kludestolper i sadlen. Den arme krikke hoster helt ind i de slunkne tarme; dens fremspringende ribben er forsølvede af rim. Nogle af dyrene er ikke til at rokke: De kan ikke løfte hovene; skoene står fastfrosne i skorpen under dem.

– Er vejen fri til Kovno? spørger han postmesteren, der står og måber ud i luften, som lyttede han efter fjerne bjælder.

– Hvor skal jeg vide det? svarer han dorskt. Har ingen rejsende set siden i morges, da en kurer strøg *den* vej.

Og han dasker med sin fåreuld mod den kant, hvor solgoplen er sivet væk i barfrosten.

II

Eftermiddagen går allerede over i aften. Kuldeblå nat synker ned fra den slukte himmel. Sneen har ikke så meget lys engang, at den kan glimte.

Rytterne rider videre gennem landsbyen. De klaprer ikke, de lister afsted som på uldsokker, på tyvefødder.

Inde bag husenes skodder og dørsprækker følges de af stirrende øjne og lyttende hjerter: Å, Gud ske tak, de trækker bort uden plyndring og brand. Venner eller fjender – bare bort med dem i denne kulde, da sjælen fryser i livet på os.

Men en del af ulanerne rider tilbage vejen, de kom.

Andre ryttere traver dem i møde på hivende og bovlamme øg. Som en tynd og bristefærdig snor trækker eskorten en lukket rejsekaret og en åben slæde efter sig. Den del af eskorten, der fulgte efter, har frosten fortæret. De, der skal ledsage denne tunge sorte karosse, må holde sig i dens fortrav.

Den standser kun sin skumplende fart, når en hest af dens firspand styrter, og kun de sekunder, det tager at snitte den løs og slæbe den af banen. Nu er der kun to heste tilbage. Dumpt ruller den frem uden klokke eller bjælde. Ingen ser, hvad den gemmer bag de isblomstrede vognvinduer. Men bagfra forkynder kaneklokkerne, at trespandsslæden er med.

Da toget standser i landsbyen foran postgården, kommer der liv i de uformelige pelsbunker, som fylder kuskebukken og slæden.

Sorte bamselignende skikkelser triller ned i sneen og stolprer til vogndøren. En af dem vrister den op.

– Hvad nu? spørger en stemme indefra.

– Skifte, sire.

– Allerede, Vonsovicz?

– Ja, sire. Hestene er styrtefærdige. Eskorten tynder ud. Vi har snart ingen ulaner tilbage, og deres heste orker ikke at trække. Vi må nødvendigvis standse et øjeblik.

– Har *jeg* tid at standse? siger stemmen fra vognen. Hvorfor tror De, jeg kørte uden om Vilna? kunne ikke også jeg trænge til en seng? Forstår De ikke, jeg rejser ekspres, mine herrer? Vi må gøre vore halvtreds mil i døgnet. Vi må være i Kovno inden i morgen tidlig, hører De, Vonsovicz?

– Hvis vi ikke skifter nu, sire, bliver vi stikkende i sneen. Faren er stadig om os på alle kanter: Fjender og kosak-bivuaker lige til Njemen.

– Garden fra Vilna, neapolitanerne –

– Frosset ihjel på vejen, sire. Vi har kun mødt deres lig i sneen. Hænderne er frosset af selve hertugen.

– Så skynd Dem, Vonsovicz! Fem minutter, mine herrer!

Nogle pelse vralter ud af vognen. De lodne støvler slingrer over sneen som på gyngende grund. En af herrerne har hele hovedet svøbt i sort taffetas, så kun ansigtets midtparti skinner dødningeblegt frem med sorte øjenhuler.

Sidst kommer en tyk zobelbræmmet pels, grøn som mos. Kraven strutter helt op over næsen og mødes med pelshætten, der har lange øreklapper – slet ikke andet end øjnene at se i alt det lodne.

– Pas på næsen, Caulaincourt! lyder det inde fra den grønne zobelpels. Sover benene, Duroc? Vi må hælde lidt varmt på vommen.

Postholderen står foran sin tærskel og krummer sig i sine fåreskind og drejer huen i sine hænder.

De højfornemme pelse slår ham med ærefrygt. Han forstår ikke deres mål; han hører blot, det er fransk. Guldsnorene på den grønne zobelpels blænder ham, da den glider ham forbi. I det samme er det, som alle hårene i hans ansigt svides af et lyn fra disse to skarpe øjne. Han lukker sine som for hugget af en ragekniv. Og uvilkårligt slår han et stort kors for sig.

I stuen er tændt alt, hvad han formår af lys. Talgen brænder i de firkantede lerlysestager; en vokskerte i sølvstage er tændt på hver side af den store samovar.

Den undersætsige zobelherre har knappet op og krænget huen af sit store hoved.

Med ryggen til lysene sidder han overskrævs på en stol og slubrer en hed drik i sig.

Postholderen kan ikke løsrive sit blik fra det gustent lysende ansigt med den blå skygge om den stærkt fremspringende hage og den kolde rageknivsglans ud af de dybe øjenhuler.

– Hestene! lyder det på russisk i hans øre. Spænd for øjeblikkelig!

– Straks, Deres Velbårenhed, straks! Jeg skal selv sørge derfor.

Vonsovicz følger ham udenfor. Staldkarlene har allerede spændt fra og er ved at trække hestene ind.

Vonsovicz vinker ad ulan-vagtmesteren:

– Til hest! Hold vejen klar!

Så går han ind igen.

Postholderen tager staldlygten og lader i halvmørket dens lys glide hen over karetens sider, bøjer sig et øjeblik ned og famler ved seletøjets beslag.

Ham selv! Ham selv! Den Lede selv! mumler han og slår hver gang kors for sig.

Han går ind i stalden efter karlene og trækker porten til bag sig.

– Vent et øjeblik, Porfyrius. Vent, Semon! Sæt dig op på den hest, Semon, og du på den, Porfyrius! Blot et øjeblik, børnlille.

Der er endnu seks friske heste tilbage i stalden. Dem kobler han sammen, tre og tre.

– Semon, *du* ved, hvor vore venner er at finde? spørger han.

Javel, mester; der ligger en kosak-patrulje kun fire verst herfra, farlil.

– Så rid med Gud, siger postholderen. Tag du de tre, Semon, og du disse her, Porfyrius.

Han trækker bommen fra porten i staldens modsatte gavlende.

– Så rid med Gud, Semon, og rid med Gud, Porfyrius, og bring jeres heste, disse gode rettroende russiske heste, til vore brødre, til czarens trofaste børn. Og bed dem skynde sig, om de har lyst til at se selve den Onde – den *sorte* czar!

Han slår kors for sig, og de to på hesteryggen blegner og korser sig ligeledes.

– Sig til vore brødre, at *Han* er her!

Han står et øjeblik og ser, hvorledes hestene taber sig i den blinde sneskumring.

Så stænger han porten og går tilbage og pusler med de fraspændte dødtrætte heste, der er sunket sammen i båsen.

III

Vonsovicz sparker stalddøren op:

– Hvor djævlen bliver du af med hestene, slyngel? Du har jo ikke spændt for endnu.

– Dyrene må komme først, Deres Velbårenhed.

– Ud og spænd for, slubbert!

– Gud tilgive de høje herskaber! Disse stakkels bæster er skamkørt, så de aldrig kommer til at trække en tarantas mere.

– Hvor har du de friske heste, skurk?

– Gud velsigne Deres Højvelbårenhed! Hvor skal jeg tage friske heste fra? Der er ikke én at opdrive i hundrede versts

omkreds. Herskaberne må vente, til de *kommer*, Excellence.

Vonsovicz står med sit ulykkesbud i stuen. Pelsene springer op. Glassene klirrer i gulvet.

– Forræderi! – Hestene er borte. – Vi er lokket i en fælde. – Eskorten er i forvejen. – Den bliver overrumplet. – Vi er afskårne. – Tilbage til Vilna!

Den grønne pels rejser sig og knapper sine guldkvaste, trækker huens ørelapper ned som for ikke at ville høre mere.

Der opstår pludselig stilhed. Lysene syder i trækken fra den åbne dør.

Den grønne pels træder hen foran den bestyrtede ulan-oberst og siger roligt:

– Grev Vonsovicz, hvorfor lod De vore gamle krikker spænde fra, når De nu er nødt til at spænde dem for igen? Skynd Dem! *Fremad*, mine herrer!

Alle pelsene tumler ud i sneen. Den grønne står ved vognen med foden på dens trin.

Men der kommer ingen bovlamme heste hinkende frem af stalden. Derimod grev Vonsovicz med den høje postholder, der dukker sig under hans tag.

– Sire, siger han hæst og holder staldlygten op for sit blege, tårepiblende fjæs: Denne kæltring har skåret struben over på vore sidste heste.

Postholderens øjne blinker ikke i det skarpe lys. Hans blik borer sig opspilet frem gennem frostblået mod manden, der står og klapper foden tålmodigt mod vognens trin.

Vonsovicz hæver lygten.

Under dens skin krydses to blikke et eneste nu. Så lader skikkelsen i den grønne pels sit øje glide ud i den hvidgrå sne-

horisont, hvor just et fjernt blink tændes, drejer sig så ind i skyggen og siger langsommelig skarpt:

– Grev Vonsovicz, jeg har givet mit liv i Deres hænder. De har i nat ført mig frelst midt igennem russernes bivuaker. jeg gentager, hvad jeg har sagt Dem: Kommer vi i virkelig fare, så dræb mig hellere end at lade mig falde i fjendens vold. Vejen går *ikke* tilbage, og her kan jeg ikke blive. Derfor giver jeg Dem endnu fem minutter til at spænde for. Skynd Dem – og fremad!

Den grønne pels forsvinder i vognen, og døren trækkes til.

Vonsovicz kaster lygten, så den slukkes i sneen.

Han stirrer et nu forvildet ud over det blinde øde. Blodet fylder hans hjerne som for at sprænge den.

Så fatter han om skæftet på pistolen. Den pistol, han i nat har modtaget af kejserens egen hånd.

– Nej, brister det ud af ham. Først du! siger han på russisk og driver pistolløbet mod postholderens tinding.

Knaldet runger bort – dør som i vat.

Men hvad er det?

Et ekko svarer fra ødet.

Knald på knald rikochetterer tilbage fra den slumrende sneflade.

Blodet synker atter tilbage til Vonsovicz' hjerte:

De brave ulaner forude – de har svaret på hans nødskud ud i den vilde fortvivlelse.

Et par øjeblikke efter kommer de strygende tilbage – den ene lille skindmagre, hivende kleppert efter den anden.

De spænder sig for. De trækker, til de styrter. De frelser den slagne, den ubetvingelige.

Ustandseligt farer han gennem vinter og sne og tredive graders kulde.

Mod grænsen – mod Varsjav – mod Rhinen – mod Paris – for at komme sin egen ulykke i forkøbet.

Kindhesten

I

Det var en hed augustdag 1808. Den lille fredelige købstad myldrede af soldater. Vejstøvet lå tykt over uniformernes blussende farver af rødt og gult og slukkede bandolerernes glans. Geværerne hang skødesløst over skuldrene, tornystrene bulnede uformeligt. Ingen befalingsmand holdt orden. De slæbte på oppakningen som på et bytte. Enkelte red på forasede krikker. Andre sad i høstvogne blandt bylter af gods. Nogle havde kvinder hængende ved armen. Barbenede børn sjokkede med på vej.

Det var dog ikke landets egen milits, som var i opbrud. Tilskuerne, der kom frem i gadedøren, forstod ikke dette sprog, som gurglede og knitrede forbi dem med klange som af kastagnetter. Spanjolerne! Spanjolerne skal væk! gik det fra mund til mund. Disse solsvedne og blåsorte karle var spanjoler, dem, der havde brændt Koldinghus af og tæret på landet i mange måneder. Drukket deres mælk og spist deres flæsk og gnasket deres løg og rumsteret som en sigøjnerbande. Nu kom de dragende sydfra op langs kysten, på udkig efter engelske krigsskibe, der skulle snappe dem op og sejle dem hjem, for at de kunne slås mod franskmændene, som de her havde været i forbund med. Englænderne havde sendt proklamationer i land til dem. Hverken deres egen general eller franskmanden Bernadotte kunne standse mytteriet. Spanjolerne ville hjem. Gennem Horsens gik vejen nordpå mod Århus, hvor en engelsk fregat skulle ligge og vente på dem.

Hist og her var afskeden tøvende. Unge piger gik lidt tungt og bar på levende minder fra forårets kæresterier. Enkelte ønskede helst at kunne gå med ombord. Andre bragte af et kærligt hjerte gaver af oste og fladbrød.

Hvor Horsens' Smedegade mod nord løber ud i landevejen, stod en smedjeport på vid gab. Indvendig var den beslået med slidte hestesko – lykke nok til hundrede huse. Smeden stod og smedede som på sin egen lykke. Stangjernet skreg under hans hug. Gnisterne føg fra ambolten som ildfluer. I hans sodede fjæs lyste øjeæblerne som porcelænskugler, sprængte med fine, røde årer. Han kunne fra sin esse se ud i landevejens sol. Men uden nysgerrighed så han de spanjolske djævle skridte forbi. Han tænkte på sin egen nyfødte knægt: ham havde han gudskelov smedet selv.

En træt spanjol smuttede ind i smedjens skygge. Han havde hængt sin tunge trekantede hat over bøssepiben og bundet et stort ternet tørklæde op over sin svedige isse. Hans ansigtshud glinsede over kindbenene som skindet af en røget sild. Han var segnefærdig under tornystret som under en dragkiste. Han sprudlede en hoben ord fra sig, og smeden nikkede og snakkede igen som til en landsmand: Ja, du er fanden til morian. Vil du lette engang på min forhammer, din drivert, eller hvad vil du? Du har tærne ude af gamasjerne. Skal jeg besla' dig med en gang tretommers søm? Eller hvad vil din sorte djævel?

Spanjolen klaprede på sine gummer med fingrene – læberne var tørre og hårde som horn.

– Du slikker dig nok om munden efter en sut, grinede smeden og lagde sin hånd på hans ransel som et lispundslod.

Ja, kom så ind, du sorte rad, og hvil skankerne og få en tår at drikke. Svalevand bryder du dig vist ikke om.

Han trak spanjolen med sig ud af smedjen, over den lille, persillegrønne have. Soldaten rodede sig et løg frem af jorden og satte sine tænder deri som i et æble. Men smeden lukkede ham ind i en lille kølig stue, der lugtede af gamle skovmærker. Selv satte han ikke sine smedepoter på det hvide, sandstrøede gulv, men råbte mod køkkendøren:

– Halløj, mutter, giv denne sorte gavtyv engang at drikke, og lad ham hvile sin hale. Der! sagde han og klaskede på en træstol inden for døren, sæt sig, sorte!

Så gik han tilbage for at smede, mens jernet var varmt.

Spanjolen åndede op. Han stillede geværet fra sig i krogen. Her var jo skyggefuldt som i en skov. Så spændte han tornystret op. Jesus Maria! Han følte sig som et pakæsel, der skal af med sit bjerg. Han smed det fra sig på gulvet, hen over noget, der lignede en kasse. Så gled han befriet ned på stolen og strakte benene fra sig, så det knagede.

Der lød en spæd og fjern klynken som af en kattekilling. I det samme blev køkkendøren revet op, og ind kom en lille kone farende. Hun opfattede alt i et eneste nu. Så lå hun på gulvet, rev tornystret til side, stod i næste øjeblik foran ham med en lille ting på armen og drev ham harmdirrende en kindhest, der fik hans øreknogler til at synge. Øllet skvulpede endnu i kovsen, hun havde plantet på gulvet ved siden af vuggen.

Da begreb spanjolen. Aldrig havde han bedre fortjent, hvad han fik af denne lille, lyse moder. Han lå på knæ for hende som for Madonna, der holdt sit lille barn, rødt og rynket af gråd, spædt kvækkende af smerte. Han kyssede stumpens svøb. Han

havde glemt sin tørst. Han græd, han hulkede, han tryglede om tilgivelse. Han lå på det sandhårde gulv og kyssede den lille kones træsko.

Før han igen skulle bryde op, knælede han længe ved vuggen og bad, som lå han i Toledos domkirke. I sin ransel havde han fundet et lys, det plantede han ved vuggen. Fra sit bryst tog han et lille bronzekors frem og lagde det på den spædes svøb.

II

Et kvart århundrede senere kom en ung mand nordfra til Italien. Med sin vandrebog som pas og sit gode håndværk som levebrød var han gået gennem Tyskland og Schweiz og Italien, helt ned til Napoli. Han kunne ikke komme langt nok. Han ville som trækfugl over Middelhavet. Han var guldsmed og mente, at håndværket kunne bære ham. Bedre end en landsmand, der på sin profession som buntmager ville til Ægypten, fordi han længtes efter urskov uden begreb om, at urskove i Nildalen er akkurat lige så sjældne og ufornødne som pelsvarer.

Den unge guldsmed havde forelsket sig i livet ved Napoli-golfen. Luften var hidsigere her end andre steder, den mousserede, som drak man vin gennem lungerne. Menneskene var sprælske, de slog ud med arme og ben; æslerne galoperede bjældende gennem gaderne; selv gederne spankede op på fjerde sal for at lade sig malke. Vandsælgerne lavede musik. Citronerne skinnede som sole. Selv lopperne var lidenskabeligere end noget andet sted. Byen stod i skrig og skrål. Brune, sorte og gule racer stimede over den vulkanske jord. Ørenringene blinkede, øjnene flammede, mandolinerne sitrede, alle mennesker sang. Udenfor Porta Capuana, hvor han

boede; var der et heksekøkken af boder og telte, fakler og lys. Overalt kogtes mad i sød olie, fisk og blæksprutter østes op af dampende gryder. Og frugtdyngerne blussede i skæret fra Vesuvs røde esse.

Intetsteds havde han set så dejlige og fyrige kvinder. Der var koral smeltet i deres kinders farve, deres øjne var blanke og brune som kastanjer, der sprænger deres hylster. Med kirsebærrøde krydsbånd op om de snehvide strømper svippede de over gadernes mødding uden et stænk og svajede de bløde vrister i tarantellens knitrende takter.

Når han tidlig om morgenen gik til sit værksted, lukkede husrækken sig op langs hans vej. Han så ind i hjem og husholdninger. Store, brede familiesenge luftedes, bordene flød med brød og mælk, kommoderne med spejle og vandfade. Vandmeloner og tomater lå og skinnede i krogene som forskellige karater guld. Kostene fejede over flisegulvene. Vand sloges ud af vinduerne. Pigerne trallede. På fortovet sad allerede skomageren og pløkkede. Urmageren rodede i sit arsenal af hjul og perpendikler. Gaden blev et eneste fælles værksted. De sorte grise snagede i de væltede skraldebøtter. Hanerne galede mod solen. Og golfen åndede balsamisk gennem gaderne.

Et enkelt vindue var lukket. Den tynde spalte mellem skodderne lokkede hans nysgerrighed. Han kunne lige kigge ind med det ene øje. Og det andet behøvede han ikke at lukke, thi han havde kun ét at se med. Han stirrede ind. En ung pige stod så nøgen, som hun var trådt ud af sengen, og satte sit hår. Håret flød som en kåbe af ibenholt ned over de blanke skuldre. Det lille bryst var som elfenben med en dup af koral. Hun stod

som ene i verden med sit spejl. Han kunne ikke løsrive sig fra synet. Da kom hans ansigt til at røre ved skodden, den sprang til side, og lyset styrtede ind over hende. Kammen standsede i den sorte hårbølge. Hendes øjne brændemærkede hans hele ansigt. Hun stirrede på ham, som skulle han forvandles til en saltstøtte – der regnede ild og svovl af hendes blik.

Han var bagefter ikke klar over, hvorledes han slap bort. I en døs af skam sad han og arbejdede på sit værksted. Så han nogensinde de øjne igen, gik han i jorden. Det var bedst at komme væk med det samme. Et par dage efter fandt han skibslejlighed med en bark, der næste morgen skulle gå under sejl til Smyrna.

III

Sidste aften gik han igennem Porta Capuana. Alt var som forvandlet. Husene var ikke til at kende igen. Han gik ind i en vinknejpe, hvor han ikke før havde været. Stella d'Ispania. Han borede sig ind i den inderste krog. Værten rejste sig fra sit selskab og kom hen og tørrede bordet af med sit forklæde. Det var en høj, knokkelstærk mand med en uhyre skarp og skæv næse og et par ørenringe som nymåner. Han tog til sin røde hue som en gammel militær, råbte bestillingen til siden og ønskede, at salerneren måtte smage ham. Så gik han tilbage til sit stambord.

Den unge guldsmed så ned for sig, da vinflasken blev sat i bordet foran ham. Glasset fulgte endnu hårdere efter. Klangen dirrede, så han måtte se op. Dér var øjnene …! De kendte ham, det var ikke til at tage fejl af. De naglede ham, de spiddede ham. Især stak det i hans blinde øje. Hun kunne lige så godt have

jaget koralnålen fra sin svære, blanksorte hårhjelm derigennem. Hun tvang ham op. Han rejste sig. Han stod skoleret. Hans kind stod i lue under det blinde øje.

Et højt klask gav genlyd til alle sider.

Selv værten sprang op: Men Teresita, hvad gør du? Diablilla, hvad er der?

– Ingenting, papa! svarede den unge pige, idet hun rask og rolig gik ud. Afregning! Og vel betalt! tilføjede hun og svang sin lille hånd som en vifte gennem luften.

– Og vel fortjent! sagde den unge guldsmed. Han følte sig med ét befriet og lettet, skænkede sig et fuldt glas og tømte det, hvorefter han rolig satte sig igen.

– San Gennaro være lovet! lo værten og vendte sig igen til sin kreds. En velfortjent lussing af en god og ærlig kvindehånd slår en mand til ridder.

– Forhåbentlig ikke til daglig? spurgte en.

– Nej, Jesus bevare mig! Jeg står hverken under tøflen eller under hånden. Men én gang i mit liv har jeg taget mod en kindhest med kyshånd. Det var den gang, jeg endnu var spanier og soldat og vagabond. Vi lå deroppe højt mod nord – det nytter ikke, jeg nævner navne, for I har aldrig hørt dem, og jeg selv er lige ved at glemme dem. Men det var i Napoleones dage – Pontecorvo og Hans Excellence de la Romana – vi måtte æde sort brød og drikke vand uden vin. Det var lige før vi slap hjem med et engelsk skib. Jeg kommer ind til en smed for at få en drik. Jeg slæbte på et tornyster som en kludebutik og smider det fra mig. Klask! I det samme får jeg knaldet en lussing af en lille dame, jeg kunne ha' båret på min højre hånd. Jeg tog mod lussingen og kyssede hånden til tak. Jeg havde kylet min butik

lige ned i vuggen over hendes spæde unge. Ikke større end en pattegris. Et under, at jeg ikke slog den ihjel.

Den unge mand havde rejst sig og trådte til.

– Den pattegris var mig, sagde han.

Værten stirrede på ham: Det er ikke muligt!

– Jo vist, det skete oppe i Danmark i Horsens i året 1808.

Værten stirrede som en vantro. Med ét begyndte tårerne at pible ud af hans øjne: Madonna tilgive mig min svare skyld. Jeg bad for Jer mange år derefter. Og så har hun straffet mig alligevel. Det dér! Det dér! Det har I mig at takke for.

– Nej, sagde den unge mand. Det øje tog Vorherre fra mig, da jeg var halvvoksen og en dag sad hos far for nær ved ambolten, og en bolt slap fra tangen.

Værten foldede sine hænder: Så har Jesus Maria været mig nådig. Jeg havde aldrig tilgivet mig det. Herregud, er det Jer, som lå i vuggen den gang og nu har den gode Gud styret Jeres veje. Og *derfor* skulle *jeg* til Napoli. Og I skulle komme her til mig for at møde mig og blive hos mig som min søn. Hvor er det muligt?

– Ja, her er korset, I lagde hos mig som vuggegave. Kender I det? –

Værten betragtede den lille amulet, som genså han sig selv fra den gang.

– Jeg har båret det siden. Og gjort det efter i guld. Se her, vil I give Jer datter det som tak for, hvad hun gav mig før?

Tilfældets veje er uransagelige. Guldkorset fandt sin varige plads på Teresitas hals. Hun blev den unge guldsmeds kone og sejlede med ham til Smyrna. Deres første barn fik navn efter smeden i Horsens: Poul Christian.

En dansker

I

Han var født i Smyrna og hed Hans Peter Horsens. Faderen var af vandredrift nået til Middelhavet og af tilfældet skyllet op på Lilleasiens kyst. Han fik aldrig råd til nogen returbillet til Danmark. I Smyrna tjente han sit daglige brød; han smedede smykker og ankelringe til tyrkiske kvinder og loddede engelske guldpund til massive armbånd, som var en yndet pynt.

En hoben børn satte han i verden. Han var gift to gange, og hans italienske hustruer nøjedes med at give navn til pigebørnene. Drengene døbte han selv på uforfalsket dansk. Deres navne var omtrent det eneste af modersmålet, han fik i sin mund, og smagte desto kærere.

Fra sit værksted havde han udsigt til havn og golf. På hans bord stod en altid indstillet kikkert. Hver dag afsøgte han kajerne dernede. En fryd, når han opdagede en rød plet med hvidt kors – fanen, der ville være ham hellig til hans sidste dag.

Så sprang han op, trak i kisteklæderne, byttede sin fez med en gammel hjemlig cylinder, stolprede ned gennem de smalle krinkelgader, asede sig gennem bazarens mylder, mellem kameler og æsler og vareballer, til han nåede havnen og fandt sit fartøj. Han råbte Velkommen og Hurra, omfavnede hver af mandskabet, han kom ud for, og følte sig som på besøg i sit fædreland, så længe skibet lå der. Kaptajnen lod ham sove ombord. Han frådsede i dansk mad, i rugbrød og snaps, han slugte gamle aviser med sit ene øje, spurgte om tusinde ting derhjemme, levede kort sagt skibets "liggedage" i en rus og græd

salte tårer ved afskeden. Havde ikke familiepligten holdt ham tilbage, var han gerne listet ombord som en skibsrotte.

Hans Peter kom sidst af de mange børn. Han gik i græsk skole og lærte til sin sorg så godt som intet om det lille land, der var hans faders og hans eget. Danmarkskortet på væggen i faderens værksted var hans eneste hjælp. Han kendte dets byer og linjer, som var det furerne i faderens ansigt, og han kunne sidde i timevis og stirre på det navn Jylland og den fjord, hvorfra han var vandret ud.

Hans Peter var netop voksen, da det sjældne skete, at et dansk splitflag vajede på Smyrnas golf. Den gamle guldsmed roede derud med sin søn, som var det en generalkonsul, der aflægger officiel visit ombord i en orlogsmand.

Skildvagten ville true ham bort; men gamle Horsens steg uforfærdet op ad falderebet, gik lige mod sablen og sagde med et overlegent smil: De vil dante forby' mig adgang til mit eget fædreland? Nej, vær så venlig og hilse Hans kongelige Højhed, at det er en brav dansk mand, der er kommen på besøj med en brav dansk dreng.

Og den unge prins tog hjerteligt mod sin landsmand. Han fik sin køje ombord, så længe krydseren blev liggende, og gamle Horsens fik ærter og flæsk og vælling og dansk sulemad, så meget han lystede. Fædrelandet var kommet sejlende til ham og beværtede ham som hædersgæst.

Gamle Horsens fortalte muntert om alle sine erindringer fra gamle Danmark. Og om et morsomt tilfælde, da han spillede "røst fra Himlen". Fra sin lille stump have, hvor han en aften gik og vandede, hørte han to gå og snakke på den anden side muren. Forunderligt nok var det dansk. De drøftede deres lyst

til at desertere fra det engelske skib dernede. De talte højt midt i Smyrna om noget, den ene havde rapset. Og forfærdedes til marv og ben, da der her fra den tyrkiske himmel pludselig lød en usynlig røst: Skam jer, drenge! Hvad vil jeres gamle mo'r sige? – De kilede ned mod havnen, som var Fanden i hælene på dem.

II

Hans Peter gemte mindet om besøget i den danske orlogsmand. Danmark blev hans hjertes forjættede land.

Men uendelig langt lå det borte. Og han kom det aldrig synderlig nærmere. Som græker var han opdraget, og han søgte græske farvande, græske øer og kyster. I Konstantinopel, alle helleneres hjemdrøm, havde han gifte søstre. Der tog han hen med sin moder, da hun blev enke. Han dyrkede tobaksfaget. Han lærte denne blandingskunst, som gør tyrkiske og ægyptiske cigaretter til så ædel duftende en vare. Han gik til Kavalla, hvor tobaksmarkerne yder en så udmærket høst. Hans næse indviedes i de fineste nuancer. Han blev sagkyndig i Levantens storfabrikker, hvorfra hele den civiliserede verden forsynes under engelske og indiske fyrsters allerhøjeste protektorat.

Men han kom ikke bort fra Levanten. Efterhånden beherskede han med lige lethed alle sprogene, der tales her, hvor man lader sig barbere hos italienere, får sine sko forsålet hos en græker, drikker kaffe på tyrkisk, spiser på fransk, kører på engelsk jernbane og gør sine indkøb i araberbazarer. Også arabisk, tyrkisk, armenisk, selv noget bulgarsk kunne han tale. Og til sidst, som for at supplere det manglende, giftede han sig

i Ægypten med en tysk pige, satte børn i verden og lod dem opdrage som lutheranere – så var de dog Norden så meget nærmere.

Et skær af dansk herkomst stod at læse i hans troskyldige blå øjne, i hans væsens stilfærdighed, i hans blide takt og i et eget rørende smil, som om han gik med en hjemve rugende bag alle tanker og drømme.

Livet bød ham små kår. Skiftevis var han cigaretruller, tobaksblander, filial-bestyrer, tolk, dragoman, jernbanekonduktør, engelsk politibetjent. Sin fineste stilling opnåede han, da han en tid var ansat ved det store museum i Cairo. Her forestod han billetsalget og havde overkontrol med museets talrige flok af arabiske opsynsmænd. Her var det ham kærest af alt, når han en sjælden gang fik lejlighed til at konstatere landsmandskabet med én, der købte billet eller ønskede at tale med museumsdirektionen. Strålende sagde han da: Ah, vous êtes de Danemark. Også jaj ær dansk, men gan igge dale dansk.

Araberne styrtede ham i ulykke. Det opdagedes, at de rapsede til sig af museets oldsagsmagasiner og puttede talrige småting til sig i deres vide burnuslommer for at sælge dem langt billigere, end de kunne købes i museets egne dublet-udsalg. Horsens havde enten set igennem fingre dermed eller ikke set dem skrapt nok efter i sømmene. Hele opsynspersonalet blev hældt ud, og han fulgte med.

Livet var ham ikke let. Visse nedarvede karaktertræk – hans sagtmodige, ærlige og lidt tunge væsen, hans alt for sårbare æresfølelse lod ham sakke bagud i eksistenskampen. Han boede yderst beskedent i araberkvarteret med sin tyske hustru og sine

børn, som han helst havde lært at hige mod nord, mod en redeligere og alvorsfuldere verden.

III

Da krigen brød ud, var han gråset af livets kamp, prøvet og træt. Hans danske hjerte var fuldt af ar, hans blide og lunerige gemyt var stilnet af. Han syntes tavs og tålsom og havde en egen fin verdensmandsstilfærdighed over sig.

Han gjorde tjeneste i Cairos engelske opdagelsespoliti som overbetjent og var pligtopfyldende til fingerspidserne.

En eftermiddag blev han kaldt til sin overordnede.

– Mr. Horse, De er født i Smyrna, men af dansk fader og af ham indskrevet som dansk?

– Ja, min fader har udtrykkelig på min dåbsattest ladet mig opføre som dansk. Han døde som dansk, og jeg er det efter ham.

– De har boet længe i Konstantinopel og kender forholdene dér?

– Ja, i otte år. Jeg har to gifte søstre dér. Og min broder ligger begravet dér.

– Vel! Gør Dem rede til at rejse til Konstantinopel.

– Umuligt! Der slipper for tiden ingen ind i Tyrkiet fra Ægypten.

– Har De ikke forstået? De må komme nordfra over Danmark. De får pas over Frankrig til England og Danmark. Her skaffer De Dem et helt nyt pas som dansk undersåt og går gennem Rusland. Vi har brug for Dem i Konstantinopel. Gå hjem og pak til afgang med morgentoget. Kl. 11 i aften kommer

De her op og får Deres instrukser. Deres gage fordobles; desuden betales Deres rejse.

Hans Peter Horsens var vant til at lyde. Han bukkede, gik hjem og pakkede. Hans hustru og børn græd. Han sagde: Jeg må gøre min pligt. Og i er sikrede. I får min dobbelte gage, så længe jeg er borte. Hvad er nu det for noget? Under I mig ikke den glæde, at jeg endelig en gang skal få mit fædreland at se?

Da han modtog sine instrukser, vidste han, hvad han skulle være. Hemmelig agent i en fjendtlig by. Han nævnede ikke tingen ved dens rette navn, men det sved ham i hjertet. Hans kone sagde det ikke heller, men han læste det i hendes øjne, og han svarede fast: Tager jeg ikke mod min ordre og mit hverv, bliver jeg smidt på gaden som ubrugelig. Vi går drøje tider i møde. Hvor skal jeg skaffe udkommet fra? Jeg gør min pligt for jeres skyld. Og jeg skal hjem til Danmark, til min faders land.

Han rejste. Han medførte kun en håndkuffert. Ingen skriftlige instrukser, alt mundtligt; blot pas, et hemmeligt tegn og et par chiffer-adresser. Over Marseille, gennem Frankrig nåede han London, meldte sig hos rette vedkommende og gik med damper over Nordsøen for endelig en gang at skulle se sit hjertes forjættede land.

Blodet steg ham til hovedet, da de gik igennem Kattegat. På kortet målte han afstanden til den jyske by, hvorfra han havde sit navn. Han fik tårer i øjnene, da København dukkede frem med sin flade, spirprydede silhuet.

Han, der talte næsten alle Europas sprog og et par asiatiske, magtede kun ikke det, han helst ville tale. Til de medrejsende brugte han engelsk. En enkelt foreslog ham tysk, gav ham gode råd og skrev sin adresse i hans lille ubeskrevne noterbog. Efter

at have anbefalet ham et ikke dyrt hotel, skyndte han sig i land, da han skulle nå et tog.

Horsens gik ned for at betale. Han ville tage sin kuffert. Den var allerede stillet ind i toldrevisionen, blev der sagt. Han gik i land, men fandt den ikke. En måtte have taget den. Ulykken ville, at den ikke var aflåset.

Hjemkomsten begyndte bittert. Uden klæder stod han i den store fremmede by. Han opnåede ingen erstatning for, hvad han havde mistet, men kun løftet om sin kuffert, hvis den skulle blive bragt tilbage. Forbyttet kunne den ikke være, thi der var ingen anden i stedet.

IV

Byen var kold og klam. Han frøs. Løvet føg fra træerne hen over de våde fliser. Ene var han i det forjættede land, hvor ingen kendte ham. Han kunne ikke en gang tale med sine "landsmænd". Hotellet, han søgte, var fuldt af travle forretningsfolk: Eksportører, opkøbere, agenter. Han undrede sig over alt det tysk, der blev talt. I mangel af andet gjorde han sig lettest forståelig på samme mål.

Han forhørte sig på paskontoret. Han så selv den mærkelige modsætning i, at han på sit pas stod opført som dansk undersåt og dog ikke kunne tale sproget. Og nu ville han have pas til Rusland – pas som dansk undersåt, uden at der måtte anføres, at han var født i Smyrna eller bosat i Cairo. Thi en sådan oplysning var mistænkelig, og med den slap han ikke igennem Balkan og ind i Tyrkiet, som havde allieret sig med centralmagterne. Det hjalp ikke, at han opgav som sin rejses

øjemed at ville købe tyrkisk tobak – det ville sikkert ikke blive taget for gode varer.

Efterhånden gik det op for ham, at rejsen gennem Rusland ikke ville blive mulig. Han kunne måske forsøge gennem Tyskland. Men hvorledes kom han derfra videre sydpå? At han ville lægge en krans på sin moders grav i Konstantinopel, var et alt for barnligt påskud i disse tider, hvor forræderi lugtedes bag alt, hvor sporhundene lurede på hver station, og hvor grænsen var at passere som en fælde. Et brutalt spørgsmål kunne afsløre ham, og så var rebet eller en kugle ham vis. Halsløs gerning!

Han rødmede af sin ærlige danske samvittighed helt op i sine bedrøvede øjne. Herregud, han skulle misbruge sin moders grav til denne uværdige tjeneste …

Rastløs drev han om i byens midte. Han var virkelig hjemme i Hamlets land, utryg og forpint som ingensinde før. Det gustne overlæg havde altid ligget ham i blodet – nu slog det ud i betændelse. Han tøvede, han nølede, han blev rød, blot nogen så på ham, han stammede, når han skulle tale. Han skammede sig. Spion – hviskede det i ham. Herregud, er du kommet til din faders land, blot for at enhver kan se på dig, at du er spion?

Han led Helvedes kvaler. Han følte sig som en forbryder, når han forhørte sig på postkontoret. I sit tynde eneste sæt, i sin lette Cairo-sommerfrakke listede han kun få skridt uden for hotellet. Vejret blev bestandig koldere og råere. Han indtog sine tarvelige måltider på sit værelse, angst for gæstestuen, hvor de brovtende handelsmænd larmede. Forfølgelsesfrygten greb ham, han følte sig beluret af alles øjne.

Og frygten bekræftede sig. Efter et par uger holdt pengesendingerne fra London op. Hans telegrammer fik intet

svar. På konsulatet og gesandtskabet nægtede man at kende noget til ham. Ugerne blev til måneder. Han led mangel, kulde og nød. Det eneste, han omsider opnåede, var rejsepenge til England.

Da damperen kom til Hull, fik han ikke lov at gå i land. Hans papirer toges til undersøgelse og leveredes ham igen med stempel: Ingen adgang til England. Fortvivlet stirrede han på sit gamle pas og den lille tynde lommebog, hvis par beskrevne blade han selv omhyggeligt havde revet ud. Da faldt hans blik på en gammel blyantsadresse kradset bag i bogen. Der stod: Herman Schneider, Saxogade 11. Det tyskklingende navn havde været nok til at lukke landet for ham.

Ved tilbagekomsten til København meldte han sig hos den første politibetjent, han traf, som erhvervsløs. Han blev indbragt på Johannes-stiftelsen. Her fik han en bedre forplejning, end han længe havde nydt. Men det grove arbejde og omgangen græmmede ham. Han skammede sig over sin dragt og sine grå skægstubbe.

Omsider slog forløsningens time. Der blev udvirket adgangstilladelse for ham tilbage til England; derfra måtte han så se at klare sig hjem til Ægypten.

Tungsindig tog han afsked fra det land, som var hans faders, som han havde elsket, fra han var dreng, hvis "undersåt" han bestandig havde været, men som han kun havde lært at kende som sin ulykkes og forsmædelses land. Danmark havde for ham kun været et fængsel.

Og dog var han her kommet til klarhed over sig selv. Han havde gjort op med sin egen æresfølelse, erkendt sin "mission" og sin pligt.

Nu gik han hjem som ubrugbar til den gerning, der var ham tiltænkt, uduelig, manglende mod, disciplin og konduite. Det brændte ham i hjertet ved tanken om at skulle gense hjem og hustru: som uduelig og ubrugelig, kasseret. Men han kunne møde hendes blik, han kunne se hende i øjnene. Der rankede sig en såret stolthed i hans ydmygede sjæl: Nej, hans hjerte var for dansk til at kunne blive – spion. Dansker var og blev han, selv om han aldrig fik lært at tale dansk.

Et stille sørgmodigt smil brød frem på hans magre, hærgede ansigt, da han mindedes sin gamle faders "røst fra Himlen"

– Skam jer, drenge! Hvad vil jeres gamle moder sige?

Tegnet

I

Gamle Johan Mathias var skovløber. Hele sit liv igennem havde han haft mere omgang med træer end med mennesker. Han stod ligefrem i personligt forhold til træerne, og havde de ikke hvert sit navn, virkede de dog på ham næsten som levende kendte ansigter.

Skoven var som en stor grøn by, hvor eg og bøg og ask og løn holdt til huse som ældgamle familier, der blev ved at tale hver sit tungemål. De blandede sig ikke indbyrdes som menneskene. En bøg var en bøg, en eg blev ved at være eg, selv om de ellers godt kunne afpasse sig efter voksestedet og døje mange slags kår.

Skoven var jo en evig kamp mellem ungt og gammelt, mellem blide og stride naturer. Nogle træer kunne tåle skygge og endda løves og blomstre. Andre var tyranniske og kvalte alt, hvad der kom i nærheden. De fleste ville op i solen og se de andre over hovedet. Bøgene følte sig som konger, skabte til at bære brede og sejrrige kroner. Egen derimod var i al sin styrke undersætsig, knortet og sej, vred sig efter lyset som en gammel furet kæmpe, der trykker en underskov af buske som puslinger til sit rummelige hjerte. Men granerne stoltserede hen gennem skovdybet som ranke lansebærere, der rystede nålene af deres brynjer over vejene, de trådte i fylking. Og birkene gik på dansebod inde over de solåbne lysninger, ringlende og kortskørtede, med udslagne lokker og sølvhvide smil – huldrer og ellefolk, der lufter sig i soltåger og bader sig i måneskin.

Skoven havde gjort gamle Johan Mathias til filosof. Han gik og småsnakkede med sine træer. Han hilste dem Godmorgen, og de dryppede deres rakler over ham eller strøg hans runkne kinder med løvets duggede kys. Grenene spejlede deres solspæt som runde vuggende mønstre på hans vej. De unge træer gned sig kælent op ad ham. De gamle rystede på hovedet og viste ham deres trøskede hule sår, der var som fortærede lunger. Hvert forår gik det mere trægt med løvspringet. Veddet døde bort. Kronerne gik ud, og kun et par fattige blade skød ud som et sidste piblende Levvel.

Ikke alle træer fik det langsomme endeligt. Andre døde brat død. Vindfælderne lå efter en storm som segnede kæmper. Eller lynet spaltede et friskt højt træ, så dets safter forblødte i den flåede barks flænger. Mest skar det ham i hjertet, når han selv måtte med til at mærke og fælde dødsdømte træer. Øksehuggene sved i ham selv. De segnede kroners løv visnede og døde som diende børn ved et udtørret moderbryst.

I sit eget liv kendte han vindfælder nok. Døden røvede hans børn, de fleste, mens de var små. Hans yngste søn kostede moderen livet og truede selv længe med at slukkes, til livet omsider sejrede og gav ham en arvtager, der nåede langt videre end han selv.

Gamle Johan Mathias troede på det evige liv. Men kun i den allerjævneste forstand, som en fortsættelse, en forplantning, en arv fra led til led – uden noget krav på hans eget personlige liv efter døden – uden dybsindighed og uden mystik. Mennesket døde som et gammelt udgået træ, der ikke længer har kraft til at skyde løv. Livet svandt jo umærkeligt, træets sjæl forstummede som saften i dets ved. Hvor skulle det gamle udtørrede træ

kunne kræve evigt liv, når alle kræfterne var brugt? Nej, livet gik videre i ungskoven, der voksede til.

Når han i de lange vinteraftener sad og læste ved sit spiddelys, passede han omhyggeligt på, at han fik tændt et nyt, før det gamle brændte ned i stagen. Så brændte det friske med en trøstende livfyldt styrke, mens det gamle spruttede i tællens sidste smelten og tanden vred sig som en døende glødeorm. Når et lys brænder ud til sidste dryp, hvad kan det så forlange mere?

II

Johan Mathias blev meget gammel. Han stred imod, ville ligesom ikke dø, før han fik sikret sit evige liv. Men skæbnen bønhørte ham ikke. Lysene, han havde tændt, gik ud på nær det sidste, og selv dette var mere end halvvejs brændt ned uden at have tændt noget nyt. Hans søn var barnløs, kæden, der gik tilbage i utalt led, ring i ring, skulle sluttes med ham og gå over i tilintetgørelsen, i tomheden. Det evige liv var jo livsarven fra fader til søn.

Enten gamle Johan Mathias besøgte sin fornemme og højtstående søn inde i byen eller så ham hos sig ude i sin egen skov, havde han ondt ved at slippe hans hånd til afsked. Han greb om den med et eget dvælende tryk, som var det en slags frimurertegn. Alder og slid havde gjort de tre yderste fingre stive. En nerve af smerte krympede sig i sønnen, når han så eller følte disse led, der ikke mere kunne bøjes. Faderen så på ham med en underlig borende styrke i de blå trofaste øjne og kærtegnede ham med sine ord:

– Du har altid været mig en god dreng. Ingen i hele verden har en søn som jeg. Du har aldrig gjort mig nogen sorg. Og alligevel – den største af alle glæder i verden nægter livet både dig og mig. Nu er det vist for sent – for sent, min kære dreng.

Ingen af dem nævnede nogensinde, hvad det var. Men de forstod hinanden. Og "drengen", der allerede havde et gråhet hoved, så på sin snehvide fader og kunne føle hans sitrende håndtryk længe efter.

Så kom verdenskrigen og rev ham med sig. Gamle Johan Mathias fik selve døden at slås med. Hver nat lå han i sin stille skov og tænkte på lysene, der pustedes ud – dér langt borte i det fjerne, hvor eksplosionerne kvalte menneskeliv som gnister i våd jord, splintrede tusinder af små flakkende livslys.

Nu gjorde gamle Johan Mathias sejere modstand end nogensinde før. Han ville og kunne ikke dø uden at trykke sit eget livs fortsættelse i hånden. Han gik til sengs og lå og ventede. Han blev plejet og passet af gode hænder. Hans svigerdatter tog ud til ham i hans skov for at trøste ham og våge over ham. Men den gamle så ingen rigtig slægtning i hende, snarere en fremmed, der bitterligt havde skuffet ham. Han kunne ikke tåle at se de små fine rynker i hendes halvgamle ansigt – det var som at læse dødsdommen over sit inderste håb. For sent, for sent!

Han ville ikke dø, før han havde genset sin søn. Og omsider slap denne hjem til faderens dødsleje med et par dages orlov.

Fra det øjeblik af, at sønnen sad ved hans seng og holdt hans højre hånd i sin, kom der en forklaret fred over gamle Johan Mathias. Livet havde sluttet sin strøm mellem de to. Døden havde ingen magt over dette håndtryk. Efterårssolen spillede

blegt ind til dem. Løvet dalede som visne hænder, der lægger sig til hvile på jordens bryst. Vildvinen hang i blussende ranker ned for vinduerne. Uret tikkede tungt på sin langsomme vandring. Alting ventede. Ikke på, at døden skulle komme ind ad døren. Døden blev selve den milde gamle mand, der hvid og stille lå og drog ånde i sin seng – lyset, der tærer sin sidste kraft og nu og da blafrer op i små blå luer, der kæmper for at blive flamme.

Livet ebbede ud, men det var sejt. Når svigerdatteren var i stuen, talte han om mad og livretter, som følte han en pludselig vågnende appetit. Om gås og rødkål og juleøl – det eneste, som kunne læske. Når hun gik, så han langt efter hende og fæstede derefter sit blå blik på sønnen med en stille stirrende ømhed.

– 81, hviskede han med et eget skælmsk smil: Jeg blev alligevel 81. Der er ikke mange, som når den alder. Men du, lille August, min egen dreng, du må jo snart være 50, tilføjede han, som gik en sky for solen.

– Ja, tiden løber, far.

– Og hvor løber den hen?

– Til verdens ende, lille far.

– Ja, hvor er den?

– Hos Vorherre.

– Ja, hvor er så han?

– Oppe i sin himmel.

– Jamen hvor er da den?

– Vi skal jo allesammen hjem til ham, lille far.

– Det er noget snak. Han kan ikke tage mod så mange. Hvor skulle han få plads? Der er ingen Vorherre. Så fik han nok at gøre. Når vi er døde, så er vi døde. Der er ingen anden gud end det gode indeni os selv.

Efter denne ganske barnlige, men uhyre naturlige tankeudveksling blev han tavs og alvorlig. Han slap ikke sønnen med sine øjne, og det evigt tilbagevendende spørgsmål stak stumt og nøgent ud af hans blik: *Hvorfor?*

Gamle Johan Mathias var i sin dødsstund egentlig ligeglad for tanken om, hvor han skulle hen. Hvor går lyset hen, når det er brændt ud? Kan døden skænke nogen større lykke end den evige hvile? Hvad der voldte ham sorg, var alene, at han ikke øjnede det evige liv i sit sidste blik: Livsfortsættelsen – lyset tændt fra fader til søn – forplantningens vidunderlige arv – livet givet videre fra menneske til menneske.

– Hvorfor? sukkede han: Hvorfor skulle jeg ikke have den eneste glæde, den eneste trøst? August, min dreng, hvorfor skal vores liv slukkes med dig?

– Livet slukkes aldrig, far. Vi dør ikke, vi går blot ind til noget bedre.

– Tror du? Men hvad er bedre end at se på dig, min egen dreng, og vide, at det gode i mig skal leve videre i dig og gives videre af dig? Andet evigt liv forlanger jeg ikke.

– Men du skal se, det er der. Vi mødes igen.

– tror du virkelig? At jeg bliver ved at være til, når jeg nu snart har lukket mine øjne?

– Ja, far, nikkede sønnen og stirrede på ham, som ville han fylde ham med tro.

Gamle Johan Mathias smilede endnu en gang med sit lune skælmeri:

– Virkelig? Ja, hvis du får ret, min dreng, så skal jeg også give dig et tegn – fra den anden side. Når disse her bliver unge og bøjelige igen, sagde han og løftede sin hånd i vejret. Han

klippede med de tre stive fingre i luften og lagde så hånden igen på det hvide lagen – arbejdsmandens slidte og sløvede værktøj, der aldrig skulle bruges mere.

Han døde med sønnens hånd i sin. Livet blafrede fra ham som de sidste gisp fra et nedbrændt lys. Sønnen for op af sin vågedøs og mærkede, at han holdt på en iskold hånd.

– Hans sidste og største sorg har vi to voldt ham, sagde han vemodigt og knugede sin hustru til sig. Vi gav ham ikke den eneste glæde, han brød sig om. Hvem forstår livets gang?

III

Krigen tog ham tilbage. Han sad på ny og sløvedes i det trøstesløse helvede, hvor alt håb lades ude. Træernes lemlæstede stubbe strittede mod en himmel, der var ladet med ild og sprængstof. Selve jordens bug var minefyldt og svanger med jordskælv, der sprængte mennesker i luften som blodige kødstumper hakket sammen med sten og jern.

Han vænnede sig på ny til feberlivet i de underjordiske barakker – en dorsk slavetilværelse på randen af et bristefærdigt krater. Når han fik sine hvil i gangene af den store mudderby, hvis nedgravede pulterkamre rummede det mest fantastiske plyndringsskrammel som fra et uhyre lånekontor, søgte hans tanker tilbage til huset i den stille skov, hvor hans gamle faders liv var gået ud som et lys for dødens isvind.

Og han tænkte på tegnet. Når han lukkede sine øjne, skærpede han sin sjæls syn til at kunne opfange blot det svageste bud fra den bortgangne. Atmosfæren om ham var jo mættet med varsler og overtro. Luften dirrede af telepati. Trådløse strømme, længsler og smertefuld higen forbandt disse

dødsviede legioner med hjem og arne. Gnister fra sluknende liv fløj som ildfluer bort i mørket. Øjne brast i hallucinationer. Længsler mødtes midt i bombeskæret som feberpiskede genfærd. Fjerne hustruer modtog varsler. Døde krigere åbenbarede sig for sørgende forældre. Og selv følte han, at om nogen kraft bliver ved at leve efter døden, så måtte den nå ham fra hans gamle fader, der ville stråle sin kærligheds sidste vilje ud som en sitren i æteren, før han helt forstummede.

Men der kom intet tegn. Kun den forunderlige glød, der varmede hans hjerte, så ofte han fremmanede billedet af sin elskede gamle fader.

En dag fik han fra sin hustru et brev, der efterlod en sød og forunderlig glæde i hans sjæl.

Kære August, skrev hun, jeg vover endnu ikke at forklare dig det besynderlige, der er foregået med mig, siden du var hjemme ved din faders død. Du ved jo, at jeg altid har vægret mig ved at tro på nogetsomhelst overnaturligt. Tænk dig derfor min grænseløse forbavselse over pludselig at blive overtroisk indtil vanvid, at mærke et varsel dybt inde i mig, ja fra et dyb, jeg overhovedet aldrig har troet, at jeg kunne rumme i mit så ganske jævne og flade sind. Jeg tør ikke engang beskrive dig, hvordan jeg føler. Jeg er sikkert en stor tosse, og jeg er vis på, gamle doktor Hein ville smile ad mig og sige: Herregud, det er jo noget fysisk, der kommer med alderen. Timen slår også for Dem, lille frue. Men selv om det altså blot er en overgang, der skyldes din lille kones mange år, er det dog ubegribeligt, at den kan fylde mig med noget, der ligner salighed. Jeg drømmer om en ganske vanvittig lykke …

IV

Gådens løsning fik han ikke i noget følgende brev. Skæbnen føjede det anderledes. Han blev hårdt såret og taget til fange. I lange tider svævede han mellem liv og død. Breve søgte ham forgæves – først på lazaretter, siden i afsides fangeparker, hvortil post kun kunne nå ad lange og besværlige omveje.

År og dag gik, inden han igen fik knyttet tråden til hjem og hustru. Og de telegrammer og breve, han vekslede med hende, havde andet at spørge om end det forunderlige varsel, hun engang så mystisk havde antydet.

Men omsider nåede han hjem igen. Svækket og grå stod han en aften ud af jernbanekupéen og omfavnede sin hustru. Han undrede sig over at genfinde hende yngre og friskere, end han havde bevaret hende i mindet. Hun forekom ham fyldigere og større, hendes kinder var røde, der stod et ungt smil ud af de tindrende brune øjne.

Hun lå længe, uden ord, i hans arme. Han kyssede hende på pande, mund og øjne, på kind og hår og hænder, han kunne ikke holde op. Og hendes hænder famlede om hans hele legeme, om hans bryst og lemmer, som ville de forvisse sig om, at alt var helt. Tårer blændede hendes blik, da hun strøg ham over det hvide hår.

– Miraklet? hviskede han, da de sad i vognen.

– Ja, miraklet! svarede hun og så strålende på ham. Har vi oplevet jordens ondeste tid, så har vi også oplevet miraklet. Ikke sandt, du ved det? Krigen vender op og ned på naturens orden.

– Jeg forstår dig ikke, stammede han og følte blodet hamre i sine tindinger. Skynd dig dog og sig, hvad det er, du mener.

– Det er slet ikke til at sige, bare til at se, sagde hun.

Og det lykkedes ham ikke at vriste et eneste ord mere ud af hende hverken om mirakel eller varsel.

Fortumlet genså han sit hjem.

Det gav et stik i ham, da han fik øje på en lille blomstret barneseng. Han udstødte et lille skrig og tog sig til brystet.

Hans hustru så smilende på ham: Krigen har givet dig en søn, sagde hun.

Hans ansigt rynkedes pludselig af en ynkelig angst.

– Ja, ja, vedblev hun: et virkeligt krigsbarn. Nøjagtig ni måneders dagen efter din faders død.

Han stod fortabt foran den lille seng. Et lille gyldent rødkindet hoved lå på puden med begge hænder strakt op, som lystrede han et: hands up! i drømme.

– Væk ham ikke! hviskede moderen.

Men drengen gav pludselig et suk fra sig. Og sænkede den højre lille hånd ned over den hvide dyne – tommel- og pegefinger krummede, de tre andre fingre flade og stive.

Tegnet!

Han greb om den lille hånd og følte alle fingrene bøje sig – bløde og spæde – inden i hans.

– Å, nu vækker du ham, og han stikker i at græde, når han ser dit fremmede ansigt, hviskede moderen.

Men i det samme slog den lille dreng blikket op. Han fortrak ikke ansigtet til gråd. Han stirrede på sin fader med store faste mørkeblå øjne. Med samme dybe forunderlige blik, hvormed gamle Johan Mathias havde set på ham i sin sidste stund.

En aldrig forhen kendt følelse gennemsitrede ham. Hans egen fader så på ham gennem disse genfødte barneøjne og gav

ham det evige livs tegn.

Den grimme pige

I

Ethel Ling var meget grim. En synsoptagelse over hendes ydre ville blive plet ved plet – ikke af skønhed, men af det modsatte. Det var alt sammen negativt. Man hørte aldrig nogen fremhæve den mindste smule smukt hos hende. Der var ikke andet at se, end at hun var en lang farveløs ting i kvindeklæder, slunken og benet, hvor der burde have været form, og kun kartoffelfyldig, hvor der skulle have været karakter.

Mærkeligt nok: Ethel Ling vidste det selv. Hun hørte ikke til de stedmoderligt behandlede væsener, hvem det ihærdigt anråbte spejl forbarmer sig over – som en moder over sit smertensbarn – ved at afsløre dem skjulte skønheder. Ethel Ling hadede at konfronteres med sit eget selv. Hun skyede alle vinduesspejle, hun vendte øjnene til en anden side i stum rædsel: Å, forskån mig dog for mit eget fugleskræmsel. Jeg har sørget nok over min egen styghed. Jeg er allermest utålelig for mig selv. – Skulle hun tænke sig Helvede i den mest forfærdelige skikkelse, måtte det være som et spejlkabinet, hvor endeløse perspektiver til alle sider som et kalejdoskopisk djævlekor gengav hendes hæsligheds tusinde profiler.

Ethel Ling bar på en uudslukkelig trang til skønhed. Mere end nogen mand var hun en kender af kvindelig skønhed. Hun gik ustandseligt på jagt efter det, hun selv manglede. Med et blik opdagede hun det skønne hos en medsøster: den glansfulde bovnen i et hår, plastiken i en hals, bølgesvajet i en nakke, linjefinheden i en smal hvid hånd.

I stormagasinernes prøvesale kunne hun henrykkes, som var hun på et levende museum. Kun følelsen af sin egen hæslighed afholdt hende fra at bryde ud i beundring: Å, lad mig føle! Nej, hvor er Deres arm henrivende trind og glat! Eller hun kunne ønske sig i ekspeditricens sted blot for kærtegnende at lade sin hånd stryge om en smuk lille fod og trække silkestrømpen ud i tåen: Det er jo den rene Askepot!

At få noget smukt eller blot net ud af sig selv havde hun for længst opgivet.

Hun klædte sig så farveløst og diskret som muligt og skjulte, hvad skjules kunne. På gaden følte hun sig sky som et møl, der ved et uheldigt tilfælde er kommet frem i dagslyset og basker skyndsomst mod den revne, hvor det kan gemme sig. Hun havde helst gået med maske for ikke at såre de andres skønhedsblik. Hun troede, andre så på hende med et lignende gys, hvormed hun selv betragtede et lupusfortæret ansigt. Derfor gik hun altid med slør. Hun kunne ikke tænke sig at sidde i ekspedition, men havde altid kun tjent som maskinskriver og stenograf-dame. Når chefen dikterede hende, vendte han ryggen til hende, hvilket hun var lykkelig over. Og siden efter, når maskinen klaprede under hendes stilkede fingre, var hun fuldkommen ene.

Naturligvis kunne Ethel Ling godt forelske sig. Men forelskelsen måtte næsten hellere gælde sol eller måne end en mand. Hvilken mand ville nogensinde kaste sine øjne på hende? Hun var et neutrum i kvindeklæder. De klæder, hun bar, øvede ikke mere tiltrækning, end om de havde siddet på et skabilken.

II

Chefen, der var et rigtigt robust, bredskuldret og firskåret mandfolk fra Broadway – et af dem, der går på Strøget som en art mandfolketromle, der træder bredt og glatter sin vej som et roterende strygejern – chefen var efterhånden så vant til sit automatiske neutrum, at han også stak privatbreve i skrivemaskinen og dikterede den svar på ømme henvendelser, en mand ikke plejer at vise andre kvinder.

Når Remington-maskinen afkopierede disse stenografsvar, kunne Ethel Ling føle det kvindelige instinkt krible ganske svagt i sig, som var disse fortrolige linjer rettede til hende selv.

Næsten uafvidende pyntede hun på den tørre stil med et eller andet lille kærligt udtryk, der virkede som en viol eller en liljekonval på et amerikansk skrivebordsskelet.

– Hvad er dette her? spurgte hr. Mitchell, når han lod øjnene glide over maskinskriften for at sætte navn under. Har jeg virkelig skrevet sådan? My darling! – Sweetheart! – Hm!

– Ja, det står temmelig sikkert i koncepten, svarede Ethel Ling. Ellers skulle jeg tage meget fejl.

Og purpurrød gav hun sig til at rode i den stenografiske kladde, indtil chefen, der ikke selv forstod krimskramset, slog ud med hånden og sagde: Well, det klinger ikke dårligt – anyhow.

Stilen i hr. Mitchells kærestebreve blev virkelig efterhånden ret blomstrende. Det pippede så lysegrønt af de tørre sætninger, at han kunne blive helt fornøjet med sig selv og sin lille "darling". Det var en pragtfuld figurantinde – showgirl –, der blev glædet med disse epistler, når hun var på turné til Buffalo og Baltimore. Hr. Mitchell opdagede hidtil uanede

anlæg hos sig selv. I hvert fald var han så tilfreds med sin skrivemaskine, at han i en snæver vending stak et brev til den og overlod den selv at svare på egen hånd.

Han smed en duftende violet billet til hende og sagde: Å, De der, jeg har så forbandet lidt tid, jeg skal i komitémøde. Svar rigtig pænt og trøst Lizzi, så godt De kan. Farvel så længe.

Så gik han, og Ethel Ling sad og blussede over brevet, der i en forfærdelig ortografi forberedte hr. Mitchell på, hvad der forestod. Hun måtte forlade turneen for at hellige sig det, der ikke længer kunne skjules. Det var en skandale, og hendes fremtid var ødelagt!

Ethel kunne levende sætte sig ind i hendes følelser. Frem af chefens dokumentmappe tog hun et overdådigt fotografi af den skønne Lizzi i hendes sidste glansrolle. Hun var i vidundersort silkefløjl med ægte hvid angoramuffe, hejre-agraf som et springvand og hvide lakstøvler med diamanthæle til 30 dollars. Hun lignede en dollarprinsesse med solstråler af tusch fra de store glimrende øjne … Jo, chefen havde smag. Der fandtes ikke skønnere showgirl i De forenede Stater. Hun skiftede dragt syv gange i sidste succes, og garderoben, hun bar, stod i 1000 dollars.

Hun svarede på hr. Mitchells og sit eget elskovsfattige hjertes vegne: Hvor lykkelig han følte sig over at skulle være fader. Hun måtte straks gå til lægen og få en helbredsattest, der ikke længer tillod hende at optræde. Han skulle nok afholde alle omkostninger.

– Det var som Satan, bemærkede chefen, da han lige før lukketid så svaret igennem. Pigebarnet må jo tro, jeg vil forkæle hende og gifte mig med hende.

– Vil De da ikke det? spurgte Ethel frygtsomt.

– Er De gal? svarede chefen uden at se op.

– I hvert fald af hensyn til – til omstændighederne, stammede Ethel. Det vil gavne den lille, tilføjede hun og blev purpurrød.

– Hvor Fanden ved De det fra? sagde hr. Mitchell og skottede til siden efter maskinen.

– Det er noget, som vi – som alle kvinder har sådan på instinkt, svarede hun og så ind i sig selv.

– Aha! sagde hr. Mitchell og stirrede et øjeblik på sit nevtrum: Ja, *skrive* kan De i alle fald, sluttede han sin undersøgelse og gav sig til at udfylde en check.

III

Fra nu af havde Ethel Ling fået sin egen historie. Hun gennemlevede den i spænding og forventning. Hun førte hele korrespondancen med den skønne Lizzi. Hun klarede alle fortrædeligheder, fik hende løst fra engagement og anbragt på et fødehjem.

Historiens forløb optog alle hendes tanker. Hun havde kun én dyb og varig skuffelse: Lizzis breve svarede ikke til, hvad hun selv ville have følt. De strømmede ikke over af lykke ved tanken om at skulle føde hr. Mitchell et barn. Ofte udgød de sig i forbitrede klager over at skulle ligge brak i stedet for at være på farten. Hun var skabt til at figurere i scenens og livets stærkeste rampelys, ikke til at leve i de dunkle og rolige hjem, hvor man "venter sig". Lizzi følte sig ingenlunde som den velsignede blandt kvinder.

Heller ikke hr. Mitchell tog sagen med den rette højtidelighed. Men han var god og let at røre. Han lod endog Ethel Ling gå rundt i magasinerne og købe ind til den kommende. Under sit brune slør følte hun sig selv som en blufærdig vordende moder, når hun søgte ud blandt svøb og babystrømper. Hun besørgede det alt sammen og gik og rugede over et stille ønske om, at det måtte blive en dreng med en kløft i hagen ganske som hr. Mitchell selv.

Brevvekslingen blev efterhånden mere og mere lapidarisk og sluttede i telegramform: En lille kraftig dreng på otte et halvt pund. Moderen vel! Hr. Mitchell var blot ikke så glad, som han burde være, syntes hun.

– Skal De ikke ud og se til Deres søn? spurgte hun.

– Hvadbehager? sagde hr. Mitchell, han sad og trommede på bordkanten og rynkede sine store buskede bryn. Jeg ville ønske, han sad på Alaska.

– Hvorfor det? spurgte hun.

– Jeg er bange for, jeg kommer til at holde for meget af den knægt. Så får Lizzi krammet på mig.

– Det ville da kun være af det gode. Så kunne hr. Mitchell gifte sig med hende.

– Er De nu der igen? sagde hr. Mitchell og smækkede klappen i, så det sang i alle hendes maskines tangenter. Vorherre bevares! Så kunne jeg da lige så godt gifte mig med – jeg ved ikke hvem – med Dem for eksempel.

Han så over på hende, og hun blegnede som et ark papir under hans blik. Hendes stakkels grimme træk dirrede, alle fregnerne funklede, de skarpe årer svulmede over de benede

fingre. Det gøs i ham, men endnu stærkere i hende, og han sagde ikke mere.

Historien løb videre. Lizzi kom op. Det gav et stik i Ethel Ling, da hun en dag læste i et brev fra hende: Du bilder dig vel ikke ind, jeg skal sidde og skifte bleer om din dumme dreng og opgive min karriere? Jeg vil da blot lade dig vide, at jeg har skrevet til min direktør og meldt mig til tjeneste den 1. Jeg er dog lidt for ung og for god til at være goldamme.

Fra nu af formede hr. Mitchell selv sine svar. De var korte og fejende. Dernæst tav han en lang tid. Men en dag dikterede han hende et avertissement: En lille dreng ønskes i pleje hos en, der kan være ham i moders sted.

Den aften sagde Ethel Ling til sin tante:

– Tante, jeg har fået sådan en forfærdelig lyst til at blive moder.

– Å snak, barn.

– Jo, tante, jeg vil have et barn.

– Så kommer du vist til at købe det på apoteket, min pige.

– Nej, her skal du se, tante, sagde Ethel næste dag. Her har vi barnet i avisen.

Nogle dage efter forelagde hr. Mitchell hende en stabel billetter fra begærlige plejemødre: Find nu den rigtige, sagde han.

Ethel gik hele bunken igennem. Så lagde hun en hen foran ham og sagde: Denne her er i hvert fald skrevet ud af *mit* hjerte.

– Lad mig se, sagde hr. Mitchell: "En ung pige, hvis højeste ønske det er at blive moder, men som aldrig kan få sit ønske opfyldt" – – det var som Fanden! Det må være et løjerligt

produkt. Hvordan tror De, *hun* ser ud? Men De har jo instinkt, frøken Ling, så tag De ud og se på forholdene.

Således fik Ethel Ling sin dreng.

Med ét holdt hun al livets lykke i sine skælvende hænder. Ingen mand havde elsket hende, men nu havde hun barnet, hun kunne give sit hjerteblod.

Hver uge skrev hun til faderen om drengens trivsel og fremgang. Han var helt rørt, når han viste hende rapporterne. Om at se til ungen ville han foreløbig ikke høre tale.

– Jeg kan ikke for min død tåle barnebleer, sagde han. Små børn minder mig om pattegrise – jeg kan ikke døje deres lugt – jeg får ondt.

Men en dag midt i kontortiden tog han ud og så på knægten og kom henrykt tilbage og fortalte Ethel Ling:

– Konen, der plejer ham, er skam ingen ung pige – hun kan være hans bedstemor. Men at fyren har det godt, står skrevet i flæsket på hans lille pølsemave.

IV

Sommeren var hed i den store by.

Ethel Ling, der aldrig havde undt sig selv nogen ferierejse, følte moderligt for den lille dreng, at han trængte til sund og kølig luft. Hun ansøgte om fire ugers ferie og fortalte sin chef, at hun tænkte at tilbringe dem i Catskill-bjergene.

– Udmærket, sagde hr. Mitchell. Der plejer jeg selv at ligge. Dér er luft for lungerne, frøken Ling. Men tag endelig derop til søs ad Hudson. God rejse!

Ethel Ling hævede alle sine sparepenge. Hun tog med damperen som fin ung moder og fik sin elegante barnevogn

bugseret op på øverste promenadedæk under solsejlet.

Den lille dreng lå og sov bag lyseblå silkegardiner, som den varme brise bevægede.

Sløret havde hun fjernet. Hun tænkte ikke længer på sin egen grimhed. Var det solen, der lagde den hede glød på hendes benede kinder? Der var pludselig kommet blod i det alt for tidligt visnede ansigt. Hun var klædt stilfærdigt i det mest grå og ubemærkede, hun havde kunnet finde. Men som i en rus gik hun over det blanke dæk og rullede de lette gummiringe frem og tilbage. Skønnere var hun ikke blevet, men der tindrede noget forunderligt, en rørende fin perleglans i hendes farvefattige øjne.

Passagerer, der lagde mærke til denne uansélige skikkelse, som trillede sin barnevogn op og ned langs rælingen, studsede et øjeblik over hendes ualmindelige grimhed og tænkte som så: Gud, at også sådan én kan blive gift!

Hun så jo ud, som om hun bad om forladelse for, at også hun vovede at lægge et barn i sine arme. Når hun bøjede sig ned over vognen, kastedes der et varmt forskønnelsens skær tilbage over hendes ansigt – som fra en lille sol i puderne derinde.

I Kingston steg der ny passagerer ombord. I flunkende tropehvidt kom et stadseligt par op ad trappen.

– Hvad fanden, sagde den firskårne herkuliske herre til sin pragtfulde dame. Kom skal du se, Lizzi, min højre hånd på kontoret, der får alle mine hemmeligste diktater.

De kom nærmere. Og med ét opdagede hr. Mitchell den elegante barnevogn.

– Goddag, frøken Ling, det må jeg sige, sagde han; det var satans, hvem skulle have troet det om Dem? Er det virkelig –

– Ja, det er, hr. Mitchell, sagde Ethel Ling og så fast på ham med denne mærkelige tindren i blikket, som han aldrig før havde set – han havde overhovedet aldrig før set på hende.

– Det ville jeg forsvoret. Også De! afbrød han sig selv. Her skal du se, Lizzi, sådan skal en god, en rigtig moder være. Frøken Ling slipper ikke *sin* unge.

Og begge to bøjede de sig ind under de lyseblå silkegardiner og gav sig til at kæle for den pluskæbede lille dreng.

Det faldt ingen af dem ind, *hvis* barnet var.

Og Ethel Ling, der stod i en luende glød af undselig moderlyksalighed, sagde dem det ikke.

Nøglen i døren

I

Professor Peder Anker holdt ikke af at fejre sin fødselsdag. Helst havde han sprunget den helt over. Den hemmelige grund var skuffelse. I sit barnlige hjerte græmmede han sig over, at denne dag, han som dreng havde set hen til som et eventyr og en fest, aldrig i virkeligheden indfriede forventningerne. En fødselsdag mindede ham nu kun om, hvor fattigt livet er på overraskelser, mennesket på venner. De hilsener, han fik, irriterede ham ved deres stereotype ligegyldighed, Madsen dekorede hans borddug og diskede op med hans livretter. Det var trivielt til at dø af. Ene drak han gravøl for sit sidste døde år og gik i friluftsteater for at glemme.

Aftenen var harmonisk og blikstille. Ikke et blad rørte sig i de store løvmasser. Han valgte en plads højt oppe på skrænten og så ned over menneskemyldret i denne grønne kedel af fred. Natur og liv syntes at smelte sammen. Og nu morede han sig med at opløse den tilsyneladende harmoni i kredse af liv, der slet intet havde med hinanden at gøre.

Mennesker, dyr og planter – hver for sig levede i verdener, der ikke kom hinanden ved.

Nede på den bladdækkede scene gik skuespillerne om i spraglet maskerade, malet gule og røde i ansigterne. De talte, de skræppede op, de sang. Bag løvhanget sad usynlige musikere og gned på strengene. De havde kun øje for en taktpind og noderne i deres hefte. De var isolerede i arbejdet som fårekyllinger, der filer musik for individer af deres egen art.

En hund kom løbende fra det opstablede cykelmyldr ved indgangen. Den havde sit herskabs tabte spor at finde og sine erotiske svinkeærinder at passe. Den snuste sig gennem tilskuerrækkerne. Scenen eksisterede ikke for den. Menneskenes hundekunster deroppe værdigede den ikke et blik. Selv musikkens højeste hyl fangede ikke dens øre. Den løb i sine egne hundske tanker. Den var bare lugtesans og drift.

Inde i de rolige skovdybder trilrede pludselig en drossel op, som ville den falde ind i sangen på scenen. Men hele dette mennesketeater var usynligt for den. Den sang ud af sin lille fugleverdens behov. Skoven var til for dens rede. Verden er en lille varm hun, der ruger over blanke æg. Skoven er herlig i aften. Myggene danser ind i næbbet af sig selv. Skrutten er fuld. Her er fred og ingen fare. Skoven er til for rugende fugle. De store dyr dernede laver støj og spektakel. Lad os kvidre dem en lystig trille!

Det var begyndt at blive mørkt. Højt oppefra sendte en lyskaster sin blændende kegle over tilskuernes hoveder ned på scenen. En natsværmer kom tumlende ind gennem lysstrimen som et stort baskende uldfnug. For den var hverken mennesker eller fugle til. Søvngængeragtigt droges den gennem luften, styret af et instinkt mod noget, kun en sommerfugl af dens egen art kan sanse.

Således var der verden ved siden af verden. Livet kredsede omkring ham i utallige interesse-sfærer, hver fordybet i sin egen dunkle drift. Også blandt menneskene blev der indgået tavse og lønlige alliancer. Øjne mødtes, sind parrede sig. Unge sværmerier udklækkede sig som knopper, der brister. Foran ham sad et sekstenårs gudsunder og slugte scenen med et par

øjne som spejle. Når elskeren sang dernede, bovnede hendes store hår ud i den stille luft, og han kunne se blodet skylle gennem hendes hånd, der var frisk som en lyserød reje; neglene blinkede som små konkylier. En myg fandt ind under hendes hvide kjole, lokket af det søde blod, og plantede sin lancet i den fine transparente strømpe, borede sin lille brod og sugede den hede duftende drik i sig gennem det hårfine rør. Friluftsteater! Den sad salig i sit eget lille skjul og berusede sig i nektar. Og så beruset var den unge gæstgiverske af, hvad hun så og hørte, at hun kun dunkelt reagerede mod stikket ved at skrabe sin ankel med spidsen af sin hvide sko.

Professor Peder Anker var naturforsker og forstod derfor at lytte til det tusindartede liv omkring sig. Han så på egekrattet tæt ved sig og satte sig i et nu ind i gallehvepsens tilværelse inde i det grønne galæble på egebladet. Han lyttede ned i jorden under sig og troede at spore den underjordiske larve, der var ved at arbejde sig opefter i små kraftige stød. I år og dag havde den ligget i mørket og ædt sig tyk og trind; nu følte den forvandlingen i sig og ville op i saligheden, op til det evige liv. Dens øjne var hindedækkede knopper, rede til at sprænge blindhedens hylster. Op! Op! For at krænge jordlivet af sig og gå over i et himmelsk element, hæve sig gennem forløsningens krampe op til en flugt på guddommelige vinger i det evige lys.

Cirkler! Cirkler! Liv i tusind sfærer. Han så dem for sig. I den stille dejlige aften, hvor menneskene sad og dampede af velvære og lyttede til gammel romantik, var rummet om dem synligt og usynligt befolket af utallige eksistenser, af små tavse kampe, der alle higede mod fuldendelse uden at ænse de andre. Livet var en uendelighed af tilværelser, der hver havde nok i sig selv:

Vi, de klogeste af Jordens skabninger, vi ser kun de færreste; vi tænker ikke over, hvilke livsbølger der furer lufthavet her mellem Dyrehavens træer. Vi hører bøgene hvisle af velbehag, vi mærker egenes duft som udåndinger af drømme. Vi ved ikke, hvilke verdener der banker i jorden under vore fødder, i den linde luft, der køler vore kinder. Hver vellugt, der når os, er åndepust fra verdener, vi ikke ser. Vi ånder selv i et uhyre sovekammer, hvor livsbesvangrelsens mysterium fuldbyrdes i hvert eneste sekund.

Professor Peder Anker lod med ét sine biologiske fantasier fare. I den blege skumring foran sig havde han pludselig fået øje på en profil, en næse så lille og himmelvendt, at han aldrig så den uden hjertebanken. Valeria? tænkte han. Et det hende? Netop i dag. Også det champagnefarvede hår var nøjagtigt hendes. Fra nu af tog han ikke øjnene fra hende. Da forestillingen var forbi, søgte han ind i hendes kølvand. Selv de korte skridt og det lille krumme svang i foden lignede. Valeria! Det gamle sår begyndte at bløde inde i ham. Så hørte han hendes stemme: den var grov og simpel, ikke hendes. Men Valeria blev ved at suge ham for hjertet.

II

Det var over midnat, da han vendte hjem til sin villa. Havelågen stod åben. De højstammede roser, der førte til indgangsdøren, syntes meget højere, end de plejede. De duftede næsten kvælende. De faldne blomster lå i en lyserød drive, der slugte hans skridt. Han standsede og så ind i haven. I den lyse nat lå den indspundet i en sær forborgen stemning. Jasminerne koglede. Ind mod nabohaven stod i en lang række de næsten

mandshøje natlys med store svovlgule blomster skinnende som fosforfakler. Natsommerfugle vaklede imod dem på uldne svirrende vinger, svimmelt som i en rus.

Han stod selv i en underlig døs. Hans øjne søgte op i den hvide gavl, hvorfra navnet gled ud i luften: Valeria. Altid dette døde navn, der bestandig levede. Valeria! Et hus bygget for en opstoppernæse og et champagnefarvet hår. Et hjem for en ellepige, der var hul i ryggen. Et paulun for en Puk, der var sprunget ind af vinduet og ud igen. En rede for en drøm, der ikke engang var god. En grav for beske minder. Nej, det hus burde hedde Glemsel og ikke Valeria – det var alt for komisk og indbød til en pjanket vits. Han havde hørt folk gå forbi og frasere navnet med en lykkelig latter.

Valeria! Nej det navn skulle væk. Der burde kun stå Vale – Levvel, lille Valeria.

Professor Peder Anker stak næsen i de gule natlys; de pudrede ham med deres sødtduftende støv. Han rystede et øjeblik på hovedet ved synet af et vindue, der ikke plejede at stå åbent – siden den gang Puk sov derinde. Hvem kunne have lukket det op? Det måtte være ham selv. Besynderligt, at han havde glemt det.

Nu stod han foran entredøren og fik nøglen frem af lommen. Hvad var nu det? Vidste han ikke selv bedre, skulle man tro, han havde drukket for meget. Der sad allerede en nøgle i døren. Den var håndgribelig. Den var ikke til at tage fejl af. Der var ikke låset. Døren stod åben for enhver. Der var gået nogen ind. Der kunne være gået et helt kompagni tyve ind ad den dør.

Men han kendte nøglen godt nok. Den var ægte, ingen tyvenøgle. Begynder Madsen at gå i barndom? tænkte han og

gik forsigtigt ind. Nøglen lod han blive siddende: Man skal aldrig forstyrre bevismaterialet. Så stod han i sin tæppebelagte entre. Han lukkede ikke op for lyset. Han var ikke bange. Det var synd at bryde nattens fred. Livet er så fattigt på overraskelser, at denne nøgle i døren ligefrem smagte af spænding. Han var lige ved at ønske sig et indbrud.

For ikke at krænke mysteriet gik han ind i spisestuen og satte sig på en stol. Der var intet mærkeligt. Kun en natsværmer følte sig hen under loftet i små tjattende klap. Ellers sov huset. Madsen sov. Han måtte spørge hende om den nøgle. Men forsigtigt. Ellers fik hun et slagtilfælde af skræk.

Han trykkede på knappen nr. 2 og han hørte det trilre fjernt oppe på kvisten. Han ringede mange gange. Madsen måtte sove som en sten, eller også måtte der være hændt hende noget.

Han begyndte selv at blive en smule skræmt. Lå der virkelig et mysterium på lur? Han listede med forsigtige trin op ad den bekendte trappe, stadig i mørke, og hørte endelig nogle beroligende bump på gulvet inde i Madsens kammer.

– Madsen, lille Madsen, hviskede han.

– Gud, er det professoren? Jøsses, nu kommer jeg. Der er da ikke sket noget? Er professoren bleven dårlig?

Døren åbnede sig på klem.

– Bare rolig, lille Madsen. Tjen mig i at se, om De har Deres nøgle.

– Min nøgle? Hvilken nøgle? Du store! Hvor professoren gør mig forskrækket. Er det min urnøgle? Eller spisekammernøglen? Den sidder i.

– Snak! Sig mig bare, om De har Deres gadedørsnøgle.

– Min gadedørsnøgle? Hvem skulle ellers ha' den? Professoren tror da ikke –?

– Nej, nej. Men se blot efter.

– Professoren tror mig ikke. Hvem skulle dog ha' *min* gadedørsnøgle? Der! Vil professoren nu tro mig? Den har ligget her på bordet, lige siden jeg gik i seng.

Nøglen blev rakt ud gennem dørsprækken. Den var ikke til at tage fejl af. Han lagde den tilbage i Madsens store fede hånd.

– Ja vist, ja vist. Undskyld og godnat, lille Madsen. Det er bare mig, som tog fejl. Da jeg kom hjem, bildte jeg mig et øjeblik ind, at jeg havde to gadedørsnøgler.

Og dermed listede professoren ned igen. Mens Madsen forbavset gik i seng med den tanke, at selv et dydsmønster som hendes herskab kunne komme til at se dobbelt.

III

Drømte han?

Han gik ud og så efter. Jo, nøglen sad rigtig i døren. Og i sin lomme følte han sin egen. Der var altså virkelig i nat nogen gået ind ad den dør. Dette duftede af skærsommernat, af pusleri. Puk måtte være kommet tilbage. Hans hjerte hamrede så højt, at han kunne høre det. Han tog sig til sin hede pande. Å, han blev gal igen, hver gang han tænkte på den lille djævel, der var hans rus og hans lykke, hans sorg og hans skam.

Valeria! Han listede varsomt tilbage til sin stol i spisestuen og blev siddende. Han turde knap ånde. Han turde ikke gå videre, ikke forvisse sig. Han sad skræmt og stille som en mus, der ved sig iagttaget af et øje midt i mørket. Han skjalv for, at noget,

han endnu ikke havde set, skulle flygte – en skygge, en drøm, der rumsterede i hans hus.

Hun var jo kommet ind i hans ædru og regelbundne liv som en rus og en trolddom. Et vildt og vanvittigt pust af eventyr havde blæst hans korthuse omkuld. Et lille frækt nul var kommet ind i hans lærdom for at lade sig fylde. Fra en af hans forelæsninger var hun stormet lige ind i hans stue for i en ekstratime at sætte sig ind i, hvad biologi var for noget. Hun gjorde hans laboratorium til sin legestue, hun knaldede hans reagensglas og knækkede hans blege præparatplader, rev sig til blods og puttede sin lille rejerøde finger ind i hans mund, for at han kunne stoppe strømmen. Hun farvede biologien rød for ham. Hun forførte ham og skældte ham bagefter ud for voldtægtsmand og ægteskabsbryder. Thi gift var hun og bortføres ville hun. Og professor Peder Anker var stukket på flugt med hende, havde turet vidt om i udlandet med hende og fået hende skilt fra en godsejer, han aldrig havde set, og ført hende hjem igen og bygget hus og villa til Valeria. Og levet som hendes nar og hendes ægtemand i intet mindre end et helt halvt år.

Ja, han havde været gift med Puk. Hver gang hun var hans, måtte han døje gråd og tænders gnidsel ovenpå. Hun var vanæret, krænket, fornedret – brugt til en lav og uværdig sanselighed. Deres soveværelse var blevet til et hysterisk torturkammer, hvor nætterne forløb i heftige anklager. Til sidst lod han hende ene om valen og forskansede sig i sit studerekammer. Men selv gennem døre, der var tættede med filt, talte hun med lethed.

Engang havde hun belejret ham i mange timer. Da hun ikke på anden måde troede at kunne gøre tilstrækkeligt indtryk på hans trommehinder, kørte hun op for hans dør med et batteri af gryder og kasseroller. Alt kobberet tog hun ned fra spisestuens vægge, og med køllemortere og grydesleve trakterede hun det hele, som var det et zulukaffer-instrument. Da han nogle timer, trods vat i ørene, forgæves havde søgt at arbejde, flygtede han ud gennem vinduet. En udvej og en indgang, han snart fortrød at have lært hende.

Og alligevel: Hun behøvede blot at åbne døren på klem til torturkamret og at spidse sin lille trutmund gennem sprækken, så gik han ind som Tannhäuser i Venusbjerget.

Men en dag var hun borte. Vinduet stod åbent. Var hun fløjet ud? Kedede hun sig? Var hun fortørnet over, at de gamle kasseroller og æbleskivepander var spigret fast? Brugte han for meget vat i ørene? Nok er det, kolibrien var fløjet. Den havde tabt en fjer i den ellers urørte rede. På en stump papir stod *Farvel, lille Per, og vent, til du ser mig igen!*

Og Peder ventede. Han troede, det var en grille. Hendes klæder, hendes smykker, alt var urørt. Men grillen trak i langdrag. Nu havde den varet i to år og to måneder. Hun var fløjet bort i forårstiden, og han havde aldrig hørt fra hende. Han kunne godt tro, han aldrig havde været gift.

Hendes kammer havde han lukket af. Som en skuffe fyldt af alle hendes ting. Når han blev elegisk, troede han endnu, hun spøgede derinde. Eller rettere sagt, det var ham, der spøgede. I en fortilværelse bag et nedrullet vindue.

Og nu stod dette vindue pludselig atter åbent. Og der sad en gammel nøgle i døren til hans hus, i døren til fortiden.

Om nu han havde valget, ville han da ønske fortiden tilbage? Han blev hed i kinderne. Ja, ja, for Satan! sagde han til sig selv. Kom kun, du lille djævel. Du må godt flytte ind igen.

Hun *var* der. Hun måtte være der. Den nøgle, dette vindue! Med ét rejste han sig i en naragtig, men uimodståelig længsel.

Uden at vakle gik han gennem den mørke gang, til han stod for den kendte dør og med sin kno slog de tre små langsomme slag: Sesam, luk dig op!

IV

Der kom intet svar, og der blev ikke lukket op.

Han bankede igen med kinden tæt til den glatte dør. Han famlede omkring grebet og følte triumferende, at der sad en nøgle i. Hans anelse havde talt sandt: Hun var dér, hun var kommet. Alt det mellemliggende havde været en ond drøm.

Den nøgle kunne kun være hendes. Han selv holdt altid den dør aflåset. Valeria var der, hun havde ikke lukket af indvendig: Hun ventede ham. Hun havde aldrig været borte.

Han åbnede, som var det døren til Paradiset: Lad så Helvede komme bagefter. Han drejede på nøglen, som begik han indbrud, og han åndede ind i mørket: Valeria. Valeria.

Der kom intet andet svar end et pust fra det åbne vindue. De gule natlys stod og koglede derude i halvmørket. Han inddrak en gammel døvende duft: Endelig – endelig – der var hun igen. En duft som ingen anden. Hvor holdt hun sig skjult? Lå hun i sengen? Sov hun? Valeria! Valeria! hviskede han. Han troede at høre hende ånde.

Han kunne ikke udholde at vente længer. Han drejede op for lyset.

Der var ingen Valeria.

Han stod med ét i den grelt belyste vished. I sit ægteskabs gamle tomme gravkapel. Sengen var en sarkofag. Det tykke hvide tæppe var ikke rørt; det lå glat over det golde leje, som det havde ligget i to år og to måneder. En drøm om lykke lå kvalt derunder.

Lyset sydede. Og pludselig var hun der alligevel. Med et eneste blik så han hendes hænder haste over alt derinde. De gule blanke birketræs møbler blev levende og fortalte. Toilette-chiffonieren krammede i et nu alle sine skuffer ud. Klædeskabet slog sin spejldør på vid gab. Servanten, chatollet, væggeskabene – alt sprang op som for en usynlig hvirvelvind, der havde fejet deres indre.

Vist havde hun været der. Den lille djævel havde danset heksedans blandt sine gamle ejendele, endevendt skuffer, tømt skrin og æsker, valgt og vraget for i en flyvende kuffert ud gennem vinduet at fare bort med alt, hvad bruges kunne. Her var intet andet tilbage, end hvad møl og rust kunne fortære. Umoderne, udrangeret og kassabelt kram. Hun havde endogså skiftet sko og strømper, og hun havde vasket sig – med den gamle fine sæbe, der havde ligget i koppen siden da, kort sagt, hun havde gjort indbrud i noget, der ikke længere var hendes. I en fortid, hun selv havde forspildt. Hun havde ekviperet sig som en tyv og kun ladet smudsige mindepjalter tilbage.

Han knyttede sine hænder. Han kunne have skreget af smerte. Han rakte tunge af sig selv i spejlet. Det var ham, ham, hun havde plyndret! Det var ham, hun havde narret og hånet, hans minder, hun havde tilsølet, hans hus, hun havde forrådt.

Han sparkede til de frække små styltesko, hvori hun havde efterladt sit parfumerede spor. Selv i sine støvler pøsede hun patchouli. Skoens hvide indre var gået sort af hendes lille, altid hede fod. Silkestrømperne var tynde som skræl på ny kartofler. Han havde sværmet for det alt sammen – ha!

I morgen den dag skulle der blive svovlet efter hende som for væggetøj.

Så slukkede han og gik.

V

I spisestuen svalede han sit hævntørstige sind med et par glas gammel madeira. Således genvandt han det biologiske herredømme over sig selv og skred omsider gennem den mørke korridor til sit arbejdsværelse for at søge hvile.

Der var ingenting, der overraskede ham mere. Naturligvis brændte der lys i hans stue. Fuldt blus. Ja, hvorfor ikke? De tunge fløjlsgardiner var trukket for vinduerne. Der lugtede brændt og svedent, og der drev gule røgskyer. i kredse om lysekronen.

Og i sofaen sad en vildfremmed mandsperson mageligt lænet tilbage og pulsede tobak fra sig.

Hvorfor ikke? Om så selve Hans Majestæt kong Satan var humpet frem imod ham, ville han have taget det ganske naturligt.

Gæsten lagde benene ned af sofaen, rejste sig og bukkede, mens der faldt en halv alen aske fra hans kvalmepind.

Han var pilskallet som et æg, men havde vældige øjenbryn og lignede ellers i ingen henseende en indbrudstyv.

– Gener Dem ikke, sagde professor Peder Anker. Bliv bare siddende og lad, som De var hjemme.

– Tak, tak! Den fremmede lo forbindtligt og viste et pragtfuldt gebis. Det er rigtignok en lidt sen besøgstid. Men da jeg har siddet her i tre timer, ville jeg dog ikke gå, før jeg fik hilst på Dem.

– Det var venligt af Dem, svarede professoren. Tør jeg spørge, hvem der har bedt Dem vente?

– Deres frue, hr. professor.

– Så? Jeg ved oprigtig talt ikke af, at jeg er gift.

– Ikke det? I hvert fald lod hun virkelig ganske, som var hun hjemme.

– De kender hende?

– Å ja, ganske flygtigt, haha. En ganske lille smule måske. jeg mødte hende herudenfor. Hun bad mig hjælpe sig. Jeg rekvirerede et automobil til hende og bar et par kufferter ud for hende. Hun skulle med nat-ekspressen, sagde hun.

– Så-å! sagde professoren og brød skarpt af. Måske De nu ville være af den godhed at sige mig, hvad jeg skylder æren af Deres unægtelig lidt sene besøg.

– Deri kan De have ret. Men sent er dog bedre end aldrig, ikke sandt? Han lo igen, smed sin stump, trak et mægtigt sølv-etui frem og spurgte: Ryger De?

– Nej, tak! svarede professoren, der begyndte at blive utålmodig.

– Måske ikke så sent?

– Jeg ryger aldrig!

– Det var skade. Tobak dulmer, skal jeg sige Dem. De skulle prøve.

Sindigt tog han en lang sort cigar frem, skar af og tændte, hvorpå han igen satte sig i sofaen og fortsatte:

– Ser De, hr. professor, jeg ville jo nødig misforstås af Dem. Jeg ville dog helst vaske mine hænder.

– De ønsker måske at bruge min servante?

– Haha! De er en stor spøgefugl, hr. professor. Haha!

– Jeg spøger aldeles ikke, højstærede. Tjen mig i ikke at le så tit, tilføjede han opbragt over den evige visen tænder.

– Nej, alvorlig talt: De må da endelig ikke tro, det er *mig*, som har ryddet op hos Dem.

– De glemmer, at *jeg* til dette øjeblik ikke har mindste anelse om, hvem eller hvad *De* er.

– Jeg er assurandør, hr. professor.

– Assurandør! Men du store – sagde professoren og tog sig til panden.

– Det er slet ikke noget at himle over, sagde den fremmede på en meget blid og stille måde. Det er en overmåde nyttig bestilling. Min branche er god og ny. Selv om jeg har det gamle velkendte råd til mine klienter: Opsæt ikke, til det er forsilde!

– Ja, undskyld mig, sagde professoren og slog den ene hånd i den anden. Deres råd nytter ikke mig det mindste. Jeg *har* assureret alt, hvad jeg har brug for.

– Det bilder De Dem ind, hr. professor. Ja, for brand og tyveri, ulykke og invaliditet måske. Men De har bare glemt det allervigtigste.

– Hvadbehager?

– Ja, at assurere mod de tab, der rammer os mennesker allersmerteligst og alleruberegneligst.

– Hvad skulle det være for tab?

– Hånden på hjertet, hr. professor. Tabet af den, vi holder allermest af.

– Haha! Hvem skulle det vel være? Haha!

Nu var det professoren, som lo en smule krampagtigt. Mens gæsten syntes gravalvorlig.

– Det største tab, vi kan lide, hr. professor, er dog at miste den kvinde, vi har elsket højest i verden, ikke sandt? En elskerinde – for ikke at sige en kone –

– Jeg må endnu en gang bede Dem forskåne mig for at tale om – min kone, sagde professoren og bestræbte sig for at se vred ud, skønt han sank sammen i lænestolen, hvor han havde sat sig.

– Det er sandt, De er jo ikke gift.

– Gift eller ikke gift. Har jeg nogensinde været gift, så må det have været med Fanden selv. Der er en gammel fransk novelle om en vanvittig forelsket mand. Hver gang, han er salig i sin elskerindes favn, hvisker hun ham i øret: Husk, jeg er Djævelen selv.

– Uha! sagde den fremmede og viste tænder uden at le.

Professoren fortsatte sin egen tankegang. Jeg har været gift siger og skriver et halvt år. I den tid lykkedes det mig at gøre hende til en djævel. Eller måske var det mig, der blev det. Jeg nåede at gøre hende så ulykkelig, at hun tidligt og silde bebrejdede mig, at jeg kun ønskede hende død – for at jeg kunne have hendes kranie liggende på mit skrivebord

– Et ganske pikant syn, sagde den fremmede eftertænksomt; med alt det guld, *hun* havde i munden.

– Ja, ja, jeg er tilbøjelig til at give hende ret. En kvinde, man har været vanvittig forelsket i, ville man først blive kvit i det

øjeblik, man kunne stille hendes skelet op i sin stue. Hvad mener De om en stilling à la Venus Medici – som jeg engang har set i et anatomisk museum. Eller med fodrodsbenene klemt ned i et par guldsko, med et stort champagnefarvet hår klistret på kraniet og et par psychevinger på skulderbladene, hvad?

– Meget smagfuldt, sagde den fremmede og stirrede ud for sig. Nå, det opnår nu hverken De eller jeg. Vi skulle meget hellere have assureret i tide.

– Kommer De nu igen med Deres assurancevrøvl? spurgte professoren.

– Det er slet ikke vrøvl. Er det dog ikke en skarpsindig og storslået tanke at assurere os stakkels mennesker mod det menneskeligste af alt: Kærlighedens ubønhørlige omskiftelser, der truer os alle. Hvem ville ikke med glæde betale en høj præmie? Og ville det ikke være en stor trøst i smerten at hæve en stor assurance, om det gik galt? Tænk at kunne rejse til udlandet et par år for pengene eller købe anden glemsel derfor.

– Ja, ja, hr. assurandør, kom De så igen, næste gang jeg forelsker eller gifter mig. Så skal De få lov at tegne mig en høj police.

Professoren drejede stolen mod sit skrivebord. Først nu lagde han mærke dertil. Han ville ikke tro sine egne øjne: Skufferne stod åbne, og billedrammerne var tomme.

– Hvordan går dette her til? spurgte han hæst.

– Det var også Deres frue.

– Brød hun mit skrivebord op, mens De så på det?

– Nej, hun havde såmænd nøglen til det alt sammen. Hun ville ha', hvad der var hendes, sagde hun.

– Hendes?

– Ja, alt det papir, hun har skrevet på med sine fingre, er og bliver hendes, mener hun.

– Så burde hun også give mig, hvad der er mit.

– Ak, det kan hun ikke.

– Hvorfor ikke?

– Fordi hun ikke engang gemmer det allerømmeste brev.

– Ikke det? De lader til at kende hende godt.

– En ganske lille smule, har jeg jo sagt Dem. Ser De, når *hun* har læst et elskovsbrev, så har hun ikke brug for det mere. Så river hun det i søde små sommerfugle og lader dem flagre i den toilettespand, hvor hun også ofrer et par afredte guldhår fra sit yndige hoved og asken fra sin cigaret.

– Men hvad vil hun da med sit eget krimskrams?

– Det vil hun såmænd heller ikke gemme på. Hun holdt den nydeligste lille auto-da-fé, inden hun gik.

Professoren så harmfuldt til den åbne kakkelovnsdør.

Det blødte i ham. Disse små dumme breve, der havde været ham dyrebarere end alle manuskripter. Disse billeder med de små søde evighedsforsikringer: Forkullet papir i hans egen kakkelovn!

Den fremmede havde rejst sig.

– Det bliver altså ikke til police denne gang. Men – hvornår må jeg se ind igen?

– De skal ingen ulejlighed gøre Dem. Jeg *har* assureret, svarede professoren koldt.

Den fremmede bukkede, tog sin hat, hængte stokken over sin arm, tændte sig en ny cigar og gik.

Mod sin vilje fulgte professoren ham ud lige til havelågen.

Det var begyndt at lysne. Fuglene pippede.

Den fremmede pegede op på gavlen og citerede:

– Trøst dig, når du har tilbage blot et billed og et navn.

– Navnet har De da, tilføjede han.

– Men ikke så meget som et billede, brast det ud af professoren.

– Det er synd, sagde den fremmede og tog sin tegnebog frem. Der! Tag det, jeg kan undvære det.

Professoren stirrede søvndrukken på billedet.

– Det er jo mit! udbrød han. De har vovet at tage *mit* billede.

– De tager fejl, hr. professor. Billedet tilhører ihændehaveren. Det er blot i en stor sød almindelighed påtegnet: Din egen Valeria.

– Har De – har De – fået det billede – i nat? stammede professoren.

– Nej, naive herre, det fik jeg for to år og tre måneder siden. Godnat!

Professoren var lige ved at løbe efter ham.

– Vil De behage at sige mig, råbte han efter ham: Hvorfor rejste De da ikke selv med nat-ekspressen?

– Fordi hun rejste med en anden.

Det løb rundt for professoren.

– Hvorfor kom hun da til mig? spurgte han.

– Fordi hun skulle ekviperes. De var nærmere til det end jeg, ikke. sandt? De har jo dog været gift med hende. Godmorgen, hr. professor.

Fortumlet gik professoren tilbage til sit plyndrede hus.

Nøglen sad endnu i døren.

Kampen for overdådigheden

I

De sad midt på Stillehavet og talte om kampen for tilværelsen.

En rødhåret læge, hvis ansigt var ligesom kobberforhudet med fregner som nagler, havde krammet hele sin darwinistiske overbevisning ud og så sig om for at finde det sidste rammende eksempel.

Men Stillehavet lå for en gangs skyld ganske blidt og svarede til sit navn. Der slog ingen skrigende måger ned over uskyldige fisk. Der kom ingen kæmpehval skydende op af den stålblå vandskorpe med gabet fyldt af sildestimer. Et lille smuttende blink af en flyvefisk var alt, og det var kun et lune, et indfald, et lille sprøjt af lysten til at eventyre.

Heller ikke ombord på *Manchuria* så man noget iøjnefaldende udslag af den berømte kamp. De elektriske punkaer svirrede med lynsnare propeller for at skaffe køling. Inde i salonen sad den gamle skibslæge og lod pianolaen spille sit yndlingsnummer, den honningsøde sangvals: *Hvis lille barn er du?* Og under solsejlet lå der fuldt af unge amerikanske damer, der virkelig ikke skulle til Japan for at slås for tilværelsen.

En bredskuldret og firkantet hr. papa med tykke sorte bryn så kærligt på sit fine race-afkom og sagde:

– Nej, doktor, her holder Deres teorier ikke stik.

– Jo, netop, hr. Glen. Skønheden er det allerbedste våben i kampen.

– Så? Tror De da, vore smukke små døtre skal over og slås med japanerne?

– De skal over og lære de fine og yndefulde japanerinder kunsten af.

– Og De selv skal til Shanghai for at lære de kinesiske mirakelmænd kunsten af?

– Å nej, svarede doktoren, og alle hans fregner, formørkedes. Jeg er jo bare selv et offer for tilværelseskampen. Jeg går til Kina, fordi der ikke er plads til mig i mit eget land.

– Og så skal kineserne have brug for Dem?

– Nej, *jeg* har brug for kineserne. Jeg vil bore mig ind og suge mig fast, om jeg så skal slå en snes indfødte kvaksalvere ihjel.

– Bravo! De er et rigtigt eksemplar, doktor. Jeg er vis på, De skifter farve efter det ny land, De vil sætte Dem fast i.

– Ja, jeg håber det, svarede doktoren. Alle kneb gælder i racekampen.

… Der sad en ældre mager dame ret op og ned på en feltstol med de benede fingre i skødet. Hendes grimme store øjne så gennem alt, hvad de mødte, lige til benpiberne.

– Jaja, sagde hun og nikkede: Jaja, jeg vil kun bede Dem om én ting, dr. Hay. Når vi kommer til Honolulu, skulle De ikke forsømme at tage ud til akvariet i Waikiki.

– Hvorfor det, fru Faversham?

– For at få Deres teorier bekræftede.

– Det trænger de ikke til. Forresten er det ikke *mine* teorier.

– Jaja, kig de nu engang på de fisk og se, hvad de kan lære Dem.

Den gamle dame rejste sig og gik.

– Haha, lo doktoren. Kan man både være darwinist og høre til christian science, eller hvad det er? Forleden ville den gamle dame prakke mig en traktat på om det store dyr i

Åbenbaringen. Hun påstod, at det ufejlbarligt lod sig med tal bevise, at det i år er tidens fylde og Herrens komme. Hun så mig stift ransagende ind i øjnene og sagde: Jeg kan se, De er meget ensom inderst inde; denne lille bog kan give Dem en at tale med. Haha! Det store dyr i Åbenbaringen!

– De skal slet ikke le, sagde den unge frøken Glen, der lå tilbagelænet i sin longchair og nervøst bevægede sine violette fløjlsskospidser. Fru Faversham er såmænd meget klogere end De, doktor. De er jo ikke andet end et levende fossil.

– Et fossil, kære frøken?

– Ja, et bløddyr, der slås med alle de andre om eksistensen. Tror *De* måske på et liv efter døden?

– Ja, spørg De østersen om dens næste tilværelse. I Deres forvænte lille mave, frøken.

– Å, De glemmer skallen. *De* bliver til en smule gødning og lidt benmel, ikke sandt?

– Ak ja, jeg går desværre ganske unyttig ned i jorden. Var jeg endda et udsøgt lille gedekid, kunne jeg gøre mig håb om en fortsat tilværelse som et stykke fo'r i Deres sko.

– Jeg betakker mig, min herre. Mine sko får jeg fra Philadelphia, og det er, som De måske ved, en hæderlig og gudsfrygtig gammel kvækerby.

II

Næste morgen kastede damperen anker ud for Honolulu.

Bronzebrune kanaki-drenge med håret i en vild sort dusk sværmede om skibssiden lig hajer og stak mange favne til bunds efter sølv, hvorimod de lod nikkelmønterne ligge.

Ud for høje vulkanske kyster stod havet i skum over koralrevene – en brænding som af stivnet merskum. Gamle skarpe kraterrande løftede sig mod luften. Kokospalmer stod fra bredden som raketskud. Dalene var grønne af sukkerrør, og ananasfrugter lå på markerne i lange strittende rader – som roer i beskednere lande.

Alle gik fra borde i tropehvidt. Og troperne tog imod dem. Alleer af søjletykke kongepalmer. Blå blomstertæpper udslagne over høje bredkronede træer. Hibiscus-hegn med røde tulipanpokaler. Bananer med raslende sønderflængede blade. Snerler med lysblå kæmpetragte. Kandelabertræer med gule blomsterkupler. Blandt blomstrende pebertræer kong Kamehameha den Store i forgyldt bronze – en sydhavsheros med hjelm og kappe af gule fjer. Og i skyggen af hvide hoteller og banker fede indfødte kvinder og gamle laskede gorilla-mænd behængte med tykke boaer af stærkt duftende tempelblomster. Insulanere i forfald, men med alle civilisationens fineste karaktermærker: kristendom, alkohol og de højest kultiverede sygdomme.

Drivhus under åben himmel. Regn uden skyer og i fuld sol. Dråber som fra en fintbrusende vandkande. Mild douche fra en himmelsk refraichisseur. Og to minutter efter alt tørt igen.

Dr. Hay gik i tropebad ved Moana-hotellet. Som sportsmand måtte han prøve at ride ind med brændingen, stående på en planke med en lang balancerstang. Hvilket bølgeslag! Tungt og salt, gult af grus, plaskende, sugende, grøntlysende langt ude i solen, nu og da med en stump rødt koralrev under foden.

Dr. Hay vankede om i tropepark, berust af farver og dufte. Hvilken paradis-ø! Klimaet gjorde beboerne elskelige og

snakkesalige. Alle mænd i bare skjorter, alle damer i tyll og hvidt pique. Glimt af Japan midt i Stillehavet: Hist og her en nips-japanerinde, trippende frem på sandaler og kridhvide sokker med indadvendt stortå, med håret skinnende opsat i sort kam, standsende som en porcelænsfigur med kimonoen svøbt om fødderne i en stor henrivende snirkel.

Dr. Hay følte appetit og nærmede sig en art bungalow, der så ud som en beskeden trope-krohave.

Over indgangen læste han ordet: *Aquarium*.

Ingen undgår sin skæbne, tænkte han og gik ind i en trearmet grotte, hvor en gammel mand solgte billetter, stum som en fisk.

Så trådte han hen for de dunkle ruder.

Men du glade paradis, hvad var det for havdyr?

Ikke de sædvanlige aborrer og guldfisk, ikke de tungsindige torsk eller kuffertfisk måbende mod glasset oven over en skæppe sand med lidt tufsten og tre undersøiske skræppeblade.

Nej, en fabelverden, vrimlende af hav-kolibrier, af undervands-papegøjer, af ocean-sommerfugle. Her en citron med finner, en gul kanariefisk. Dér et zebrastribet svømmende fantom. Her en fisketapir med langstrakt tryne. Dér en skinnende sæbe-boble med hale og snude som et spidst og følsomt fuglenæb. En med horn på overkæben og en med slør og snip og en med langt serpentine-slæb. Fisk med blå og røde striber i toner af forklaret skønhed. Alle med bevægelige øjne, der drejer sig i vandet for at se, nogle opalskinnende, andre som violblå ædelsten. Gab som hundesnuder. Fisk af tudseagtig form, farvede som blokkene, de ligger på, ligesom dækkede af støv og skaller, ru af gammel rust. Fisk, der ligger klæbede til

dybets sten lig stønnende dæmoner, ånder i Hades, der venter på forløsning, med forfærdelige næb gispende opad.

Og midt i denne forunderlige tryllehave af fabelfisk ligger en uhyre oktopus. En sær ådselfarvet dyre-orkidé; udpustet, åndende i krampagtige gisp.

De lange sugekop-besatte arme slingrer til alle sider, sugende og søgende efter føde; de små elefantagtige øjne på siden af den store kæbepose, der rynkes af åndedrag …

… Dr. Hay faldt i tanker. Denne oktopus med dens frygtelige udrustning, det var den legemliggjorte kamp for tilværelsen.

Men disse fantastiske fisk med deres rigdom af forunderlige skabeloner, runde, ovale, firkantede, rhomboide, med deres rigdom af farver, som intet menneske nogensinde får på sin palet, – hvortil alle disse prydelser og falbelader? Hvortil denne overdådighed i fantasien? Hvortil dette myldr af arter? Denne utrolige pragt? Denne vanvittige mangfoldighed? Fisk er dog kun dyr til at leve i vand, med finner til at bevæge sig, gæller at ånde ved, gab at sluge med. Men hvor var hensigtsmæssigheden i disse dandy-fisk, der syntes klædte i bølgeserpentine, i iris-farver, i morildsglimt?

Jo, den rovfisk, der kom farende for at guffe sådanne eventyrskabninger i sig, måtte jo standse med opspilet gab og glemme sin sult over at undre sig.

Var der da en Skaber, som sad og øste ud af en uudtømmelig fantasi blot for at fantasere – blæste sæbebobler hen gennem oceanet – skabte vandsommerfugle – bølgekolibrier?

– Nå, dr. Struggler for Life, kvidrede det i hans øre: Skal vi mødes her, på fiske-karneval, hvad?

Frøken Glen stod foran ham. I kallahvidt og struds-fjerbusk. Hendes skønne friske teint var en smule blodskudt. Drivhus-em perlede i de fine dun om den hibiscus-røde mund.

– Nå, hvad siger De så?

– Jeg er stum, frøken.

– Papa vil blive og fiske på Honolulu, kan De tænke. Den gamle kustode fortæller, at alle disse fabelfisk kun er overfladevæsener. Der er langt større mærkværdigheder på dybere vand. Men blodets tryk sprænger dem desværre, når de trækkes op. Vil De nu forklare mig, hvilken tillempningslov der har udviklet slige fænomener – f.eks. denne svømmende opal med perleslør og finner af ild.

– Som sagt, jeg er stum, svarede han og så på hende.

– Papa, evolutionisten er stum, råbte frøken Glen til sin fader, der stod længere borte med øjnene næsten på stilke ind imod en rude.

– Det takker Fanden ham for, brummede yankee'en. Om så selve Charles Darwin stod her, ville han genere sig for at være darwinist. Tilpasning og hensigtsmæssighed og kampen for tilværelsen og alle geniale teorier – godmorgen, o sludder for en sladder! Nej, kampen for overdådigheden, om jeg må be'!

– Ja, sagde dr. Hay og bukkede sig kobberrød for den strålende frøken Glen: Kampen for overdådigheden – for overflødigheden – for skønheden – grand prix!

– Grand prix er allerede taget, doktor. Jeg skal gå i aquarium i Washington – som guldfisk.

III

Da dr. Hay gik aftenpromenade på *Manchurias* dæk, løb han på den gamle fru Faversham. Hun så ham sjæleransagende ind i øjnene.

– Nå, hr. Hay, fik De så set fiskene i Waikiki?

– Ja, jeg gjorde, fru Faversham. Og nu vil jeg bare sige Dem, at De herefter ikke må tale til mig om "det store dyr". Deres gamle profet har sikkert været en prægtig Guds mand. Men han havde slet ingen fantasi. Hver eneste af de små fabelfisk på Honolulu gør hans store dyr i Åbenbaringen til skamme.

Tre stemninger: Urskovsmuseum

Engang om århundreder eller årtusinder, når hele kloden er opdyrket, Sahara udparcelleret i havelodder, Sibirien bragt under ploven og de sydamerikanske pampas-sletter gjort i hartkorn, da vil også urskovenes tid være forbi.

Ligesom bison-oksen fredes i en enkelt skov i Lithauen, for at arten ikke skal uddø, således vil man – som en videnskabelig kuriositet – lade en stump urskov blive stående hist og her.

For eksempel i Brasilien eller Caracas vil en eller anden af fremtidens kæmpebyer midt imellem sine murkolosser frede en rest af den urskov, på hvis grund den er bygget.

Midt i den almægtige højkultur vil man bevare en ruin af urnaturen, af den jomfruelige skov fra oldtidens dage, da ingen menneskefod gjorde sig disse egne underdanig.

Og denne stump urskov vil blive opretholdt efter alle kunstens regler som en art botanisk have, et museum for ellers udryddede vækster og dyr.

Til den tid vil menneskenes børn være som den eventyrets prins, der drog ud for at lære frygt at kende. De vil kun kende til kunstige gys og ad videnskabelig raffineret vej søge de fantasiens kildrende indtryk, som naturen selv ikke længer påtvinger dem.

De vil gå ind i "urskoven" gennem et tælleapparat og, har de travlt, med "fører" vove sig ind i den smukt holdte labyrint af tykning og vildnis, hvor banede stier med "vejvisere" fører rundt til de tusinde mærkværdigheder.

Hvor urskoven tætner sig allersortest, vil elektriske glødelamper kunne tændes højt oppe i de sammenfiltrede

kroner for at sprede fantastiske og stemningsvækkende belysninger.

Kæmpetræer og lianer vil flette deres uigennemtrængelige mure tæt langs den bekvemme fodsti. Man vil kunne kaste pirrende blikke ind i junglens aldrig udforskede nat.

Her hænger et vidunderligt eksemplar af den frygtelige kvælerslange, ubevægelig snoet om en stamme. Vær blot ikke bange! Man kan trygt passere under dens kæmpebug. Et næppe synligt sikkerhedsnet hindrer den i at styrte sig over sit bytte; men en gang om ugen er der fodring med store levende hjorte.

Urskovsmuseet vrimler med aber, dresserede i frihed. I dette friluftsbur entrer de til vejrs, gynger, svajer, leger og slås og producerer deres abekattestreger med en naturlighed, som aldrig ses i en zoologisk have; nødder og bananer behøver ikke at medbringes.

Tværs over stien ligger den farlige koralslange som en tynd, rød- og hvidstribet snor. Tag den op uden frygt og vind den om dine fingre – dens gifttand er brækket ud, og den er så uskadelig som en perlesnor, men den isner dig behageligt på din varme hånd.

Kolibrierne svirrer omkring mellem lianerne som små glødende ildkugler eller som pludselige lynblink i den elektriske lyståge.

Her slipper lyset ganske, og mellem det knitrende bambuskrat stirrer du ned til den nattedunkle sø, hvor vildnissets dyr søger drikke; du hører deres tunger labe og smaske; og pludselig skinner – næsten kun en armlængde borte – to øjne som grønne fosforgløder, indfattede i en svovlgul sitrende ring. Det knager i junglen, mens tigeren knurrende

kryber frem på bugen. Den krummer sig til spring – det er mod dig, den sigter – og gennem det finmaskede net ånder du brunsten fra dens svælg og prikkes af dens knurhår som af nagle, der risper din kind.

Her bovner alle tropernes urter og blomster i yppigste fylde. Og dog beherskede af sagkundskaben. Thi alle de sjældne arter bærer porcelænsetiketter. Og ved plakatopslag rundt omkring på stammerne er det under høj mulkt forbudt at botanisere eller plukke blomster, hvorved sjældenhederne ville stå fare for at uddø.

Elektriske gløder blandt orkidéer. Højkultur og vildnis mødes. Urskovsmuseet springer ud om disse elektriske blus, der selv ligner gnistrende, og strålende blomster.

Orkidéerne fylder rummet med trope.

Fra de fritsvævende planter hænger tætblomstrede klaser ned som hvidlig stråleregn fra en sprængt raket. Op ad de flettede stråtapeter kryber stængel-flor ligesom med hektisk feberrødme. Her strutter visne ris besatte som med bleggrønne florvinger eller sølvgrå tusmørkemøl. Her har gullige blomster spraglet sig ud med alle råddenskabens brune stænk og pletter. Her skinner en blomst blank som det guleste smør. Her er flossede silkeærmer til små usynlige alfearme. Lilla sønderflængede slør fra feers bryster. Glatte grønne vokssko til små fantastiske venusfødder.

Det er jo ingen gartnerfantasi, som har udklækket disse blomster. Det er slet ikke – som dum avissnak fortæller – et udslag af fin-de-siècle dekadence. Disse blomster er ikke fremelskede af nogen sygelig excentricitet hos nutidsmenneskene. De er naturens egne vilde børn –

planteverdenens selvskabte indfald og luner. Udskejende drømme af moder Jords søvn. Sådanne bizarre former og farver, tegninger og toner kunne ingen dødelig hjerne udpønske. Dertil udkræves naturens egen vidunderlige fantasi, der varierer alt liv i uendelige nuancer og tæller selve menneskeslægten blandt sine paradokser.

Disse orkideer i en stue er kun menneskerov fra naturens babyloniske haver, der ikke kender anden gartner end den endeløse variering, for hvilken intet er umuligt.

I Kählers glasurdryppende krukker en række buketter plyndrede fra fru Floras frilufts-driverier hele Ækvator rundt. Blomster fra tropernes overdådige vildnis, fra Madagaskar og Andesbjergene, fra Mexico og Ny Zealand, fra Kochinkina og Filippinerne, fra Birma og Sumatra.

En håndfuld blomster ranet fra naturens fjerneste brudekammer, som krydres af vanille og patchouli, ylang-ylang og tusind andre hidsende afrodisiske dufte.

Et lille beskedent pluk. I ubetrådte bjergkløfter og urskovsdybder gror endnu utalte arter, som ingen menneskelig fantasi har drømt om og ingen samler finder i sin katalog.

Naturen spotter alle vore systemer og teorier. Den ler af vor kortsynede gøren-forskel mellem organisk og uorganisk, mellem planter og dyr.

Planterne kan jo ånde og sove, tænke og drømme. De fordyber sig i deres eget væsens løndom med en styrke, der gør alle videnskabsmænd til skamme.

De lever og nyder med en usigelig sødme. De dufter af lykke. De lægger planer. De er grusomme som rovdyr.

Derhenne bærer *nepenthes* sine insektædende bladkrukker, der er så raffineret "udtænkte" som nogen menneskelig done eller musefælde.

Disse "kandebærere" er som planteverdenens heks, der lokker sødt og uskyldigt liv ind i sit kagehus for at æde det. Planten hænger sine krukker ud med lifligtduftende honningvand på den dybe bund. Insekterne drages til og lokkes ned i faldgruben – for at udsuges, thi krukkens indvendige sider er så glatte og stejle, at de ikke kan krybe op igen. Og væsken på bunden holder dem fast.

Sig så, at naturen ikke har bevidsthed og planterne ikke "sjæl".

En plante med blodtørstige kirtler. I urskovsmuseet en plante, der ligger på lur som en røver. Et snigmorder-vokskabinet, hvor en plante fører gift og dolk og i grønne kander drikker det liv, den tørster efter.

Tre stemninger: Vandfaldet

Ingen strøm kan træde et trin på blot en fod eller to uden at skumme over sit fejltrin.

Hvorsomhelst en flod gør en volte og laver det dertil hørende spektakel, har verden en seværdighed mere. Folk strømmer til for at drikke et krus øl under naturskuespillet. Der serveres midt i akten. Flaskepropperne knalder over vandfaldet og hvirvles i dybet for ikke længe efter at sejle som agtværdige korkpropper i en agtværdig rendesten. Hoteller bygges for vandfaldsturister som ruser for fisk. Souvenir-industrien blomstrer af det stedlige træ, og de snittede erindringer spredes over verden med det navnkundige vandfald fototyperet på æskelåg eller udskåret i mægtige cigarrør.

Vandfaldet udbyttes. Entreprenante folk dresserer det med sluser – som cirkusheste med barrierer og tøndebånd – til kun at give betalte opvisninger, med hel eller halv kraft. Der lægges jernbroer ud i selve faldet. Første parkets udsigtspunkt! Gummikåber udlejes til lysthavende, der ønsker vandfaldsdouche à 1 kr. pro persona med tilhørende ret til i en tyk foliant at overgive sit navn til den evige glemsel. Ethvert vandfald holder, som alle andre seværdigheder, et arkiv af sådanne glemselsprotokoller, et papirbjerg, overkradset af navne som af flueben. Og hver den, der i øjeblikket fatter pennen mellem sine fingre, føler Forsynets øje hvile på sig og tegner sin personlige krusedulle blandt alt – det andet krimskrams i det forfængelige håb, at engang i fremtiden vil en ihærdig forsker grave den frem til ære for vandfaldet.

Er det et rigtig stort fald med tilstrækkelig mange tønder vand i minuttet, bydes der på særlige overraskelser. Der er endog sejlads på faldet. I en lille jolle hales man midt ud i strømhvirvlen ved hjælp af et ståltov, der er spændt fra bredden til en klippeholm ude i floden. Den ligner et lille malerisk svejfet skær, omsprøjtet af bølgeskum, på et japansk eller kinesisk flodprospekt, sådan som det ses på de gamle blå tallerkener med broer og hængepile. En birk står på klippen og dingler og svingler sine grenebændler, der ligesom spytter blade hen ad malstrømmen.

For et par kroner kommer man let om hjertet tilbage fra den farefulde tur med. erhvervet og betalt ret til i fremtiden at diske op med gysende erindringer fra en livsfarlig vandfaldssejlads.

Derefter kan man gå ind i "slottet", en lille nürnbergerborg, der på flodbrinken teatralsk grupperer sine karnapper, trapper, spir og tårne, glaseret som keramisk legetøjshus. Her findes oplagsstedet for vandfalds-souvenirerne. Især rummer det et lager af spilleværker: musikalske attraps med klingklang skjult i hver stump træ som rosiner i julekage. Når døren lukkes op, hilser den med en munter velkomst-polonæse. Stolen, du sætter dig på, afhasper "Reich Mir die Hand" i svindsottige toner, der kvæles under frakkeskøderne. Lænestolens øreklapper luller en vuggevise ind i din hjerne. Ølkruset synger, når du klapper låget op. Ja, selv den pragtfulde rømer aflirer en drikkevise, der kribler dig i hånden, idet du omfatter dens tykke fod og tapper dig et glas af tønden, der som en kontrabas brummer et: Vivat Bakkus! Kort sagt, du kan ikke gøre et skridt uden at træde musikkilder op af jorden, ikke røre en finger uden at sætte lirekasser eller spilledåser i gang. Rummet om

dig risper, pirker, knipser, klingler og ringler et uhyggeligt væld af allehånde spæde strengerøster, der gennemrisler din krop, så du til sidst tror, at din egen mave spiller på redekam, og at dit eget hjertes pulsslag driver en eller anden lille djævlemusikalsk vandmølle, der roterer som et hjul for blodets strøm. Hele universet bliver en kredsgang af spilledåse-kloder.

Nej – ud af dette musikautomaternes helvede, hvor alverdens komponister har fået deres mest fortærpede melodier spiddede på valser og stålstifter som døde sommerfugle på nåle. Ud i luften, hvis endeløse, stille ætersvingninger hurtigt renser øret for den musikalske heksesabbat.

Iført den obligate gummikappe stiger jeg ad smalle trapper ned mod selve faldet og ud på den plaskvåde jernplatform, der strækker sig ud i bruset, i skummet, i drønet.

Hej! Her kommer hele skyllen styrtende imod mig, favnehøjt over mit hoved, som stejlende skumheste, der løfter de sprøjtende forben, de glimtende hove for at knuse min hjerneskal. Men springet knækker på halvvejen – skumhesten synker i dybet med knuste ribben. Vandhvirvlerne luftsprænges i et støv af prustende skumdråber, hvorigennem faldets hovedåre skimtes som en flod af smeltet pilende, grønligt glas. Det uhyre vandbjerg eksploderer lig en glaståre, hvis stilk knækkes, så det hele ryger i skummende snepulver.

Masse på masse tordner frem, hastende, væltende, stødende for at springe ryg over ryg, kam over kam. Og dog knuses de alle umiddelbart foran kanten af den spinkle jernbalkon, går under åget, syder i et susende piskehvidt, der lyner mellem plankesprækkerne under mine fødder, og hvirvler som en levende vandgletscher bort – dybere og dybere, til det grønne

vandslæb igen kommer til syne, riflet og ringlet som sitrende silkemoiré.

At stå foran dette fald er at føle sig som en cirkusdirektør foran et sekstenspand af uhyre heste, der alle stejler på bagbenene, et nu svæver med hovene over dit hoved, dernæst nejer sig og synker bort under dine fødder, efterfulgt af en ny knejsende række – geled på geled – en ustandselig Parthenonsfrise af myldrende hestespring. Den fugtende em fra de flyvende skummanker, fråden fra de prustende muler skvætter over dit ansigt. Og for hver gang de truer med at sparke dig over ende, at drukne dig under deres styrtesø-bringe, føler du et eget vellystblandet gys, en sød mathed ved svimmelt at synke, en stejl trodsglæde ved at stå, støttet på en jernplanke, mens vandvulkanen truer med at falde over dig og dog segner dig for fode – gang på gang – en endeløs fryd – en pirrende rus, et delirium af vandet og vandets magt.

Den Afrodite, der stiger op af dette skumkrater, er større og herligere end den knidiske. Se, hvor hun slynger sin vældige legemstorso frem imod dig i pisket, flydende marmor. Luften, der jager foran hende, er et eneste dugstærkt kys. Solfaldet gennem de bristende dråbespring slænger en sky af gyldent hårspind over de synkende skuldre. Regnbue-diademer tindrer snart over panden, snart over brysternes springvandsbuer. Et øje ler i den lysning af højblå himmel, der pludselig viser sig midt inde i det skyhvide vand.

De blændende roser blev jo til af det skum, der flød fra den havopstegne Afrodites lemmer. Hvilken regn af hvide roser, der drypper fra denne vandfalds Afrodite. De perler og blinker,

knitrer og syder i et eneste glidende krus af roser om den vand og luft og solfødte gudindes skumdansende fødder …

… Vandet risler på mit ansigt og driver fra min kappe.

Jeg vender mig til siden mod den lille klippeblok, der med en birk på toppen svajer ude i den pilende strøm. Et lille gult blad hvirvler under mig. jeg strækker hånden ned og fanger på en finger en gispende lille sommerfugl, der har vovet flugten over faldet, født på den lille ø.

Foruden sommerfuglen og mig er der endnu et levende væsen midt ude i faldets stænkende friske støvregn: En ung pige, hvis komme jeg ikke har mærket. Hun har krænget kåben af sine skuldre og står med udbredte håndflader og indsuger vandfaldets larm og skønhed i alle sine sanser. Den gule råsilke falder under vandstænket sammen om hendes sivsmækre legeme, der røber hele sin spinkle vemodige ynde. Hun gisper under faldets støvregn som sommerfuglen på min finger, sitrer som et silkefliget irisblad, og dog ånder hun vandfaldets heftige skummende friskhed ind med åben mund og store opslagne øjne. Som en blomst i regn synes hun på én gang at åbne sig og at lukke sig. Et nu forsvinder pupillerne, øjnene er kun hvidt i hvidt. Hun tager vandfaldet i favn, sitrer under dets pust som under en besvangring.

Det svære askeblonde hår bovner ud om det smalle fine ansigt. Blodet prikker som små violette stænk gennem den sarte blege teint. Hun har en farve som den fine terose, den brystsyge blandt roserne. Og da pupillerne atter fylder hendes øjne, er de højblå som det glimt af himmel, der nu og da skinner gennem det skyhvide vand.

Aldrig har jeg set større kontrastvirkning end mellem dette drønende fald, der drives af alpekræfter og i sin strøm har gletsjerglans og bjergfossers triumferende dans, og så dette skælvende, skøre pigelegeme, en dødslilje i renkultur, hvem pustet fra dette vands ustandselige styrt er nok til at ånde døden i hjertet.

Har sommerfuglen på min finger et lille bankende hjerte? Det er, som jeg mærkede slaget deraf – dens store gule vinger kipper i takt dertil. Jeg viser hende det lille vægtløse dyr og vil have det til at sætte sig på hendes tynde fine håndled. Men det vægrer sig og vedbliver at klamre sig krampagtigt til min våde finger.

Magtstjålen står hun og stirrer ind i vandets hvirvlende kaos, legemligt suget til det, så hun ikke kan løsrive sig. Jeg har vendt mig for at gå, og jeg ser, hvor det rykker i hende for at bryde den usynlige lænke.

Så byder jeg hende hånden til hjælp, og jeg fatter om hendes lange fine fingre. De er blodløse og kolde som det styrtende vand; de store skønne negle skinner som opaler.

Hånd i hånd går vi tilbage ad de sivende trapperiste. Som var vi viede sammen af vandfaldets kraft. Som havde Afrodites isnende skumkys forenet os.

Sommerfuglen blafrer over vort håndtryk som en lille bleggul lue, der er angst for at slukkes.

Tre stemninger: Myreperspektiv og stjerneperspektiv

Gak til myren og bliv vis.

Myrerne strømmer ud og ind af deres tue som folk af en verdensbørs. For dem er tuen den højeste kultur, et mønstersamfund, den eneste og bedste af alle verdener.

Set i myreperspektiv er tuen en hovedstad; med menneskeøjne en to alen høj bunke grannåle, hvorunder de små sorte dyr vrimler afsted med en rasende ilfærdighed, i et tempo, menneskeben slet ikke er indrettet på, og tilsyneladende med en nervøsitet, som selv det nervestærkeste menneske kan blive forfjamsket af at se på: Livet kribler i alle retninger, frem og imod, brydes, krydses, mødes, bøjer af uden at tørne sammen. Tusinder af myreskæbner skærer sammen i et kaotisk virvar, hvor individerne føres uden om hinanden som små sejlere, hvis ror lystrer med en aldrig svigtende raphed. Følehornene vibrerer med de mest fintmærkende udslag – af hvad? Strå fjernes, byrder slæbes, ud af talløse krinkelgange myldrer, piler, haler, styrter og sitrer de små insekter, alle besjælede af en uforklarlig drift. En vidunderlig vrimmel af små privatærinder i en uhyre fællesforretning. Et samfund, som i befolkningsrigdom og arbejdstravlhed ikke står tilbage for noget menneskeligt "kulturcentrum".

Langt bort fra den egentlige koloni grener tuen sit liv. Dens arbejdere træffes på alle veje, under det visne løv, ved bækkens bredder, i drift på blad og strå.

Grenene dufter stærkt i den rene skovluft. Der er skygge over tuen. Kun et enkelt soldryp falder i den brune nåledynge og lyser varmende som en hvid lysplet i det tørre kølige dække. Når myrerne farer gennem solpletten, skinner bagkroppen som et lille solfyldt bær.

Gak til myren og bliv vis.

Mennesket lyder ikke det salomoniske råd. Man ser på myretuen i menneskeperspektiv, måske endog i stjerneperspektiv. Man går tværs over tuen, pirrer, når det kommer højt, op i bunken med en stok, undrer sig et par minutter over den babelske forvirring, et sådant lille purr kan afstedkomme. Så går man videre og lader visdommen ligge.

Hvortil denne onde og unyttige ødelæggelse af et fredeligt samfund?

Å pyt med et samfund, der blot består af myrer!

Hvad skete der?

Der faldt en slagskygge over tuen. Sollyset gik væk. Nu er alle myrer lige sorte, sorte som kulperler. Så går slagskyggen væk igen. En stor dal bliver synlig midt i tuen. I den dal ligger hel- og halvknuste myrer, sammenstyrtede gange, skred af jord. En katastrofe.

Dalen er trykket ned, med halvandet hundrede punds vægt, af et stykke tykt læder, skåret af ryggen på en bøffel, garvet af en amerikaner, lavet til støvle af en tysker, trådt under fod af en dansker. Det er det hele! Støvlen går videre og tramper nyt liv ned. Mennesket giver sig ved Gud i Himlen ikke til at lave lazaret for lemlæstede myrer. Det må myrerne selv om. Når en by styrter sammen i jordskælv, kommer der jo heller ikke engle ned fra stjernerne som barmhjertige søstre for at hjælpe de

arme forulykkede. Skønt disse skriger på forsyn og barmhjertighed. Det gør myrerne ikke engang. De siger ingen ting, tænker måske lige så lidt, de glatter bare dalen ud, slæber bare ligene bort eller lader dem ligge, mens de går i gang med at bygge op igen.

Den, der anstiftede den store ulykke, går bort uantastet og har glemt det hele med det samme. Han har ikke engang nogen bevidsthed om at have lavet katastrofe. Der er ingen, der skriger "massemorder" efter ham. Myreblodet råber ikke om hævn til Himlen. Ingen drager ham til ansvar, ikke engang hans egen samvittighed.

Mennesket har jo kun ansvar og samvittighed overfor – mennesker. Vi behersker Jorden, slår ihjel og kalfatrer om, som det lyster os, laver love, samfund, stater, guder – alt sammen kun til værn og beskyttelse for mennesker. Der kom en gud – en gud "lod sig føde" – for at frelse fornedrelsens børn, slaverne, de undertrykte, menneskehedens udskud. Men så vidt er endnu ingen af den herskende kaste – menneskeheden – gået i retfærdighedsfølelse over for alt det levende liv, over for alle vore medskabninger, at opstille kravet om en gud for dyrene, en gud fælles for alt det, der lever. Blod respekteres kun, når det er menneskeblod. Forgæves råber det røde blod på slægtskab, når det rinder i dyrelegemer. Og dog kan øjet ikke se forskel på blodet af en okse og blodet af et menneske.

Mennesket finder tilværelsen meningsløs og umulig uden troen på et "forsyn". Men vel at mærke kun et forsyn, der er forbeholdt os selv. Kravet på et forsyn udspringer af den pure menneskeheds-egoisme. Var der virkelig en "alkærlighed" til, så måtte vi dog selv være dens udøvere og hjælpere. Er vi enige

om, at den gud, der skal være vort forsyn, er uendelig meget større end vi mennesker, så har vi ingen ret til at kræve beviser på hans forsyn for os, med mindre vi selv virker som forsyn for det liv, der i forhold til os er småt, som vi er små i forhold til Gud. I sammenligning med verdens øverste rangerer vi i universnaturhistorien næppe højere end de laveststående bløddyr i forhold til os. Men hvad interesse eller forståelse har mennesket f.eks. for en myres, for ikke at sige en østers' sjæleliv? Vil vi være retfærdige, må vi indrømme, at vi ikke har ret til at kræve mere "forsyn" ovenfra, end vi selv giver nedefter.

Til et sådant solidarisk forhold til alt det levende kender vi ikke det bitterste gran. Den dag i dag går menneskeheden ud på den store barbariske rovdrift, på eneretten til livet, på overherredømmet over alle andre livsformer. Med en suveræn foragt tilintetgør og dræber vi alt det liv, vi finder for godt, uden skygge af tvivl om vor ret dertil.

Og dog står nat efter nat de samme stjerner på den samme himmel som tavse betragtere af den lille myretue, vor klode udgør i universet. Og vi kan være temmelig forvissede om, at de blikke, vore svage øjne sender ud i rummet, krydses af mindst lige så stærke, der vandrer imod eller ligegyldigt forbi vor lille halvobskure ravnekrog af en planet.

I stjerneperspektiv må vor lille Jord tage sig højst ubetydelig ud. Og dog kan vi være sikre på, at hist og her sidder en iagttager og strækker sine øjne, der måske er veludviklede som et par monsterkikkerter, i retning af os og indstiller dem lig et par optiske følehorn lige ned i vor planets skorstene og kødgryder.

En sådan stjerneperspektiviker ser en lille klode, der begærligt låner sit lys fra en rigtig lille solstjerne og hastigt drejer sig om sin akse for at få begge sine halvkuglekinder opvarmede uden alt for farlige mellemrum. Han ser, at det organiske liv på Jorden udelukkende skyldes dette lån af lys og varme. Han ser, hvordan det, alt efter Jordens hældningsvinkel til Solen, danner store grønne skimmelpletter, der kryber frem og tilbage, snart udvider sig imod, snart trækker sig tilbage for polernes hvide is. Hvor solskæret ligger hedest, bliver det grønne overtræk ("vegetation") frodigere, det stritter i sært grenede udvækster fra jordskorpen ("træer"), spættes med farverige småpletter ("blomster"), der langsomt udvikler sig til runde knolde ("frugter"); på store strækninger gulner slettens fine grønne luv ("korn-marker").

Jord-overfladen vrimler af bevægelige organismer. Nogle synes at sidde fast på samme lille plet, andre flytter sig sendrægtigt som små prikker omkring over den ganske klodes vand og land. De organiske væsner optræder i mangfoldige varieteter, der æder hverandre. Den sejrende art er en klasse overædere ("mennesker") med tilsyneladende særlig skarpt og heldigt formede organer. Deres første iøjnefaldende styrke viser sig i deres evne til at samle sig i masser, at befæste sig i kolonier med skjolde og tage og at føre en planmæssig udryddelseskrig mod vilde og fritlevende dyrearter; andre gør de sig til nyttige tjenere, lever af deres kød og bruger deres kraft til egen fordel. Denne dyrenes overklasse synes at befolke næsten hele jorden, grupperet i mangfoldige større og mindre samfund, der bekriger hverandre indbyrdes. Hver for sig søger de at danne centrer af tæt sammenbyggede kolonier ("byer").

Disse består af mere eller mindre kaotiske komplekser af mindre gange og kasser fulde af huller, de kryber ind og ud af. Beboerne vimser og vrimler i de talløse smuthuller, forsvinder og kommer frem i sollyset, uden at det er muligt at nå til erkendelse af, hvad de overalt har at bestille. I gangene slæbes allehånde byrder, fødevarer, byggestoffer o.lign., tilsyneladende i en eneste kolossal, meningsløs transport, omflytning og fordeling. Når sollyset går bort, synes de at hjælpe sig med små opsamlede gløder og gnister, der overalt blinker i de skumle lukkede rum, hvor de stimer sammen og venter, til sollyset kommer igen.

Bestandig opmures der nye gange og tilkittes der nye rum. Nogle steder strækker disse rå bygningsværker sig ud fra skorpen næsten som nåle. Ellers er de højeste toppe en art tynde rør, hvorigennem der udpustes røg, samt nogle spidse tårne, der ligner spirformede sneglehuse og ender i to krydslagte pinde ("kors"). Hvad hensigten med disse sidste er, kan ingen blive klar over. Hver syvende gang Jorden drejer sig og gløderne slukkes, svinges nogle store bjælder, der er ophængte i disse tårne under de korslagte pinde, og flokke af beboere kryber ind i det hule rum. Men endnu flere forbliver udenfor eller kryber bestandig ud og ind af de talløse mindre huller, som de tilsyneladende kender så nøjagtigt, at de bevæger sig uden mindste usikkerhed. Den meste tid lever de stadigt i de murede rum; når mørket kommer, bliver der overalt forholdsvis stille, og formodentlig ligger de fleste i dvale, til sollyset atter når dem. Styrter en om i en af gangene, stimler de andre sammen og bærer den faldne skyndsomst bort. Ikke sjældent graver de små huller i jorden, en puttes derned, og der

dynges straks jord ovenpå. De allernyeste forskninger går ud på, at jordbeboerne er tvekønnede og formerer sig ret langsomt; hunnerne føder i reglen kun én unge for hver gang, Jorden drejer sig om Solen. De to kønsarter synes at parre sig i ligeligt forhold – én han med én hun. Dog lader det til, at der hist og her trives en art privilegerede hunner, som hannerne med forkærlighed besøger og enes om.

… Sådan tager Jorden og jordelivet sig ud i stjerneperspektiv.

Klag ikke over mangel på forståelse ovenfra, lille menneske. Du selv ser jo ikke dybere i en myretue.

Gak til myren og bliv vis.

Vulkanen

I

På en ø midt i Stillehavet syder nat og dag et krater som et blottet ildhjerte. Lavaen danner en bred og sort skorpe om dette uhyre brandsår på Jordens bryst, men det lyser endnu rødt ud i rummet. Hvilke kræfter fyrer under dette bål? spørger den rejsende, som svaler og glemmer sin egen lille brand i det altfortærende skær. Søfugle stævner over havet mod Kilaueas glød gennem natten. Sværme af natsommerfugle glider magtstjålne ind i det luende sug.

Hawaii skinner fløjlsblødt af lysegrøn tropevegetation. Kokospalmerne står til himmels som raketter mod vulkanbjergenes lange blånende højder. Mellem tusindårige banyan-træer emmer den grå drivhusluft, så det perler ned ad de talløse luftrødder, der afstiver den kæmpestore krone. Saftiggrønne trappa natans-planter svømmer som fisk rundt i Hilo-bugtens lunkne vand.

En seks miles kørevej er banet op til vulkanen. Den er sortgrå, belagt med lava-cinders eller med blokke af tuf. Først bryder den sig gennem et lysegrønt strittende vildnis af sukkerrør. I disse marker går den indfødte kanaki-mand om i ternet lyseblåt sirts og altid med en krans om sin hat, af lyserøde vilde roser eller af blå kæmpevioler. Vandledninger skridter hen gennem markerne på pindestolper; japanske landsbyer af hvidkalkede træhuse, en kro og nogle boder, rager op som pælebygninger i denne frodige kultur af sukkerrør,

hvortil også hist og her de hvidblomstrende kaffetræer slutter sig.

Men derefter stiger vejen gennem en urskov af bregner. Ikke urter, men træer. Naturen synes et uhyre vildtgroende friluftsdrivhus. Bregnetræernes nye blade ruller sig op som vældige bispestave, grønbrune med brune klæbrige beskyttelseshår, for at ikke billerne skal spise hjerteskuddene; når stænglens dobbelte rad af mindre spiraler ruller sig ud til sideribber, ser det ud, som en plante-oktopus spiler sine slangearme ud, besatte med spiral-sugekopper. Her dufter af urskov og urtid. De krybende ulvefødder, bregnerne, skæltræer og padderokker – det var jo kultidens urskov – og her filtrer den sig frodig og urgrøn over vulkanens porøse tufgrotter. Op over bregneskoven stritter grå og slanke eukalypter; hidsige og blussende tropeblomster slås og snylter i hinandens favn: store purpurrøde canna'er, passionsblomstens vældige violette trævlekroner, pigæblets store giftiggule bægre. Blomster som høje skrig i den grønne urskov. Frugter som piggede øgler. Vækster som tusindben og slanger, og vulkanen tændt som en ovn under det hele.

Også *Volcano House* på randen af det gamle krater ligger mellem bregner. En bræm af vilde kallaer foran hotellets vinduer skinner vemodigt i skumringen. Vilde roser klatrer ned ad skrænten, hvor hvide dampe pibler frem af utallige sprækker, lugtende af svovl, sivende som røg. Stejle grågrønne vægge hegner på de andre sider det gamle milebrede krater. Men fra Volcano House fører en zigzagsti ned gennem lykopodier og bregner, der efterhånden flader sig bittesmå og askehvide kryber ud over kratergrunden. Over en gabende

spalte springer en skrøbelig træbro ud på selve den gråsorte lava, der ligger størknet som en vildt forvreden grød, henrullet i hvirvler, i indvoldsslyng og knuder, snart forstenet som i edderkoppenet, snart vreden som tykke tove, snart sydet ud i fantastiske bobler. En uhyre kedel af kogt lavagrød, der ikke kommer til at koge mere.

Vejen til det endnu levende krater går halvmilelang over dette døde, afmærket med kalkstænkede blokke for at kunne skelnes i mørke. Nu ryger og oser den usynlige ovn stærkere. En rugende blå røg røber, hvor selve krateret ligger. Til højre for denne sky synes et langt svovlgult ar i den størknede lava endnu ikke helt at have lukket sig. Men ellers er vulkanen ufarlig at nærme sig – ufarlig som et rovdyr, der ligger lænket til sit hi. Blot må man nærme sig med vinden for ikke at kvæles af heden fra svælget.

Efter en lille stigning står man pludselig og ser ned i kraterets mægtige kedel.

Ja, det er virkelig en gryde, hvor der koges, ikke vand, men basalt og trakyt i flammende og flydende strømme, en digel, der smelter bjerge, en ildsuppe, hvoraf selv skummet bliver til sten. Denne ild er stærk nok til trodsigt at fyge sin farve lige op i middagssolen uden at blegne. Op af den blå stålskinnende lava, der nu og da lyser kviksølvagtigt, stråler, sprøjter og plasker, bobler, stiger og stænker, i hundreder og hundreder af sydende kildespring, kaskader af funklende rød ild, der risler ned igen i luende dråber. Man skulle tro, at det var selve Mefisto, der boltrer sig i sin badekumme og i hvidglødende vellyst slynger sin kappes flige i ildlaser højt op ad kratervæggen. Strøm går mod strøm i den tyktflydende lava. Tunge oppustede masser – som bugen af en mastodont – driver mod kraterranden, skyller

op over andre lag, idet de kanter dem med bræmme af løbende ild. Og koget af denne gryde, hvor der læskes basalt, er så frådende og skummende, at det høres på lang afstand, før selve smeltningen ses.

Men er dagen forbi, bliver Kilauea til et glødende eventyr i natten. Skyerne kogler flammende over krateret og spreder skæret ud over øen og havet. Alt, hvad der har øjne, drages mod det strålende blændværk. På Volcano Houses terrasser kan man læse ved dette lys. De hvide kallaer blinker som af tårer over, at de ikke kan følge alle dem, der vandrer eller rider mod vulkanen. Kraterkedlens vægge er lueforgyldte. Ilden lever triumferende i dybet. Alt er skummende, sprøjtende, fygende og hvæsende ild. Hver springbølge falder ned i raketgnister. Alle hvirvler og flager i den rødglødende lava er kantede af hvid lid. Ildsvaner sejler frem af gløden, rejser deres flammehalse for at synke i sig selv og fødes på ny. Det svovlgule ar inde over den sorte lavagrund åbner sig i natten og udsender et hvirveltog af fantastiske dampe, en asgårdsrej af hekse, der styrer mod bålet for at styrte sig deri. Og i vindens kølvand suges hærskarer af insekter ind mod ilden for at dø som mølhvide gnister, bortpustede som fnug af kraterets skoldende ånde.

II

Aften efter aften red en ung amerikanerinde ud til krateret, og sidst af alle vendte hun med hest og fører tilbage til Volcano House. Aften efter aften stirrede hun ned i den glødende gryde. Hendes feltstol flyttedes efter vinden. Hun indrettede sig som ved en kaminild, hvor den bedste plads var forbeholdt hende.

Hun havde allerhelst ønsket sig en amerikansk gyngestol for ret at nyde det storslåede skue.

Som en vild sad hun og stirrede i ilden. Barndommens pyromani var genvakt i hende. Hun så hele Jorden stå i luer i dette syn. Allermest var hun forbavset over, at indtrykket var så umiddelbart brændende i sin voldsomhed, at ilden i hendes egen medbragte lidelse syntes ganske slukt. Hun var kommet med et glødende nag i sin sjæl, hun havde følt sig – og naturligvis med rette – som den skændigst svegne og forrådte kvinde i hele verden. Og når hun nu sad over for denne kedel, hvori der læskedes basalt, var der besynderligt nok ikke en gnist tilbage af hendes egen gamle indeklemte harmes glød. Derover blev hun trodsig. Hun vidste, hvad hun havde lidt. Og hun lovede sig selv ikke at forlade denne dæmoniske vulkan, før hun ansigt til ansigt med den havde følt endnu en eruption af den gamle smerte.

Når hun sent på natten brød op fra vulkanen, var der altid endnu en tilskuer tilbage, en lille rund og uanselig mand, der sad på en lavablok, hyllet i en grov filtkappe, og fascineret stirrede på ilden gennem store guldindfattede briller. Han var alt for almindelig til, at en amerikansk skønhed skulle skænke ham mange øjekast. Hun mindedes dog dunkelt disse guldbriller en dag i hotellets hall. Hun stod og skulle ud og slyngede sin boa om sig, så var der noget, der klirrede bag ved hende, og nogle glasskår røg over gulvet. Men han sagde ikke så meget som undskyld, skønt man ved Gud ikke må stå en dame i vejen med sine briller, når hun tager sit tøj på. Naturligvis var han tysker.

Turisterne kom og gik. Men disse to blev. Vulkanen sydede dem sammen. Deres øjne mødtes, når en af dem vendte ansigtet fra ilden for at svales. Og til sidst begyndte den snakkesalige tysker naturligvis at tale. Om vulkanen og alt, hvad dens var. Om latterlige globetrottere, der ikke havde respekt for naturens vidundere, men sagde dumme vittigheder og beklagede ikke at kunne komme krateret nær nok til at spytte deri. De fleste var mest optagne af at svide prospektkort i lavaspalterne; en dame havde brændt sin parasol, en polsk grevinde smeltet sine lakerede hæle i en revne og bagefter foræret skoene til to af sine tilbedere; samlere slæbte rundt med lavablokke som kålhoveder.

Den statelige amerikanerinde lod ham snakke uden at værdige ham et svar. Han var sikkert vant til, om ingen anden ville høre på ham, at tale til vulkanen selv: han kendte dens historie og fortalte om gudinden Pele, der bor i den og kæmmer sit glinsende sorte hår milevidt ud over øen: De kan tage det med hånden her, hvor De sidder, sagde han, og greb hen over lavagrunden. Hun så interesseret på det glasskøre sorte trådspind, han lagde i hendes hånd : Det er lavaskum, tilføjede han belærende, som vinden sprøjter med sig på sin flugt.

– De er formodentlig foreviser af vulkanen? sagde hun og så et øjeblik på ham.

Den lille kappeklædte lettede på hatten

– Til tjeneste, ja; men uden betaling. Mit navn er Brenneisen, professor Brenneisen. De ved slet ingenting om mig. Og jeg kun en smule mere om Dem. De er fru Wonderdale, fru Alice Wonderdale, fra Kansas City. De er kommet over Denver og Los Angeles. Bliv ikke bange. jeg er ikke detektiv. Men Deres

kufferter fortæller det til enhver. Og jeg er vant til at *se*. De er ikke femogtyve år. De bruger handsker nr. 6, sko nr. 3 – De er en ægte *american beauty*. De er ikke lykkelig. Og nu har De forelsket Dem her.

– Hvadbehager! Forelsket? spurgte amerikanerinden med vidt opspilet forbavselse.

– Ja, hvad var Neros brand mod dette her? Vi er her i en lykkelig stund, frue. Kilauea har en grandios periode. Ved De af, at verdensberømte vulkanologer har belejret dette krater i år og dag uden at se mere end en enkelt stråle af de røde springvand, vi i dette øjeblik ser plaske op og ned i hundredevis? Det er lige til at springe ud i af henrykkelse. Empedokles var et fæ, da han hoppede i Ætna. Tænk at flyve som et møl lige ind i denne glødende salighed. Har De allerede bragt Deres offer?

– Mit offer?

– Ja, gudinden Pele må have sit offer. Selv kanaki-dronningen ofrede til hende i gamle dage. Et sort svin, en hane og et bomuldstørklæde – det var det værdifuldeste – og så naturligvis alle krigsfangerne. Pele fortærede dem levende. Der er kommet meget menneskekød i hendes ildsuppe. De slipper heller ikke herfra, frue, før de har ofret hende en dråbe af Deres hjerteblod.

Den amerikanske skønhed sad og vendte profilen til vulkanen, der kantede den med en glødende kontur. Den dumme lille tysker havde ramt ved hendes kvide, så den pludselig sprang op at bløde. Hendes kinder brændte. Hun drejede ansigtet mod krateret og så med ét lige ind i sin gamle rødglødende ulykke.

– De skulle skrifte, frue, for Pele.

– Det vil sige for Dem, sagde hun spotsk.

– Jeg skal gerne være gudindens retsvidne, sagde han stille troskyldigt.

– Vel, sagde hun trodsigt. Hvorfor ikke? Jeg har længe haft trang til at skrige det ud for alverden – hvorfor da ikke til den første den bedste?

– Den første er i dette tilfælde virkelig den bedste, forsikrede han beskedent og skiftede plads, valgte en lavablok helt tæt ved hendes stol.

Ja, hvad var denne døde naturvulkan mod det kog af smerte, der havde raset i hendes eget indre og nu pludselig skummede frem igen og tændte et helvede i hendes hjerte, der fik selve Kilaueas luer til at blegne. Hun bøjede sig ned imod den lille mand, hvis opadvendte ansigt glødede i skæret fra vulkanen.

– Ja, se på mig – sådan som jeg ser ud – og De *kan* jo se, fortalte De mig før – sådan som jeg ser ud, og så stolt jeg var af mig selv – netop sådan er jeg bleven bedraget af min mand. Og med hvem, må jeg spørge? Med et fruentimmer, som var min modsætning – en lille fregnet bagatel uden øjne og uden træk, et sølle pjok, som ikke var værdig at binde mine sko eller sætte mit hår.

– Det er nu også ualmindelig pragtfuldt, sagde han med uforstilt beundring.

– Ja, ja, De har ikke set det, sagde hun og rev heftigt en kam ud, så det blanksorte hår ildsitrende flød ned i flammeskæret. Se, se – det hår har hun daglig sat sine tyvefingre i, mens hun stjal min mands hjerte fra mig. Min mand havde smag, ikke sandt? Hun var min kammerpige. Jeg overraskede ham med armene om halsen på min tjenestepige. Han løj for mig. Han

benægtede forholdet. Men jeg så tværs igennem ham. Tøsen blev jaget på porten. Samme aften greb jeg ham på fersk gerning i at skrive til hende. Han nægtede. Men jeg havde set udskriften på brevet. Han gik selv med det i postkassen. Men samme nat rejste jeg til Denver, hvorhen tøjten var flygtet. Og næste dag lod jeg mig på postkontoret udlevere det poste restante brev, min mand havde afsendt.

– De gav Dem ud for Deres kammerpige?

– Ja, naturligvis. Jeg havde heldigvis et kort med hendes navn. Brevet gav mig sort på hvidt. Jeg havde forræderens eget ord. Jeg forlod ham på timen, og siden har ikke hans hedeste bønner formået at kalde mig tilbage. Begriber De, hvor forfærdeligt det var for mig?

Hun tav og skjulte ansigtet i sine hænder. Kilauea kogte inde i hende selv.

– Ja, ja, stammede den lille tysker, der sad og rokkede på sin lavablok, som var den pludselig blevet gloende under ham. Men hvor *kunne* De også? Hvor *kunne* de også få Dem til at gøre noget så forfærdeligt? Det – det – det er jo strafbart!

– Hvilket? Hvad mener De? Hun så på ham, som ville hun forstene ham.

– Det, det – med brevet. Det er jo det rene tyveri. Sådan noget kan en *virkelig* dame da ikke gøre.

Den virkelige dame i amerikanerinden rejste sig med et sæt.

– Er De gal? sagde hun. De har vist taget skade af vulkanen. Godnat!

Og som en furie skred hun i ildskæret hen mod staldskuret, lod sin hest trække frem og red hjem.

III

De følgende aftener var tyskeren luft for hende. Han kunne for hendes skyld have deklameret "Helvede" eller "Faust" ind i vulkanen eller kastet sig deri, uden at hun ville have lagt mærke dertil.

Men en dag løb han på hende i den lille urskov på skrænten af Volcano House. Hun havde plukket en stor pragtfuld blå blomst og stod og betragtede den, da hans stemme pludselig docerede: Datura tatula.

Hun ville gå. Men han strakte hånden imod hende og sagde:

– Undskyld mig, fru Wonderdale. Jeg begriber alligevel godt. Nød bryder alle love. Deres mand løj og nægtede. Og De måtte have et bevis.

– Er De nu dér igen, herr Brenneisen? Ved De af, at De allerede har fået mig til at fortælle Dem mere, end jeg har betroet nogen af mit eget køn?

– Å, kvinde skal aldrig betro sig til kvinde.

– Hvorfor ikke?

– Husk dog det kinesiske digt af Thu-Sin-Yu.

– De er utålelig. De er et vandrende bibliotek. Hvad er det for et digt?

– Det er tusind år gammelt, respekt for alderen!

Og midt i det saftige bregnebuskads fortalte han digtet ganske jævnt

> Slotsparken slumrer. De blinkende porte
> Alle er lukte. Dybt sover paladset.
> Blomsterne ene ånder i natten.

Hist på terrassen, hvis stolper sig røde
Rejser i marmor, to hofdamer sammen
Bøjer sig stille, så tavse som skygger.

Gerne den ene betroede den anden
Hjertets den store, vildtbankende løndom,
Sorgen, der gør hende livet så tungt.

Rådvild hun spejder i busken og lytter,
Åbner alt munden for alting at røbe
– *da*, mellem løvets hviskende grene

opdager brat hun en grim papegøje,
Gul og med ondskabsfuldt plirende øje.
Fuglen hun ser – og hun sukker – og *tier*.

– Den papegøje kan De selv være, lo amerikanerinden og slog ham på munden med den blå datura.

– Nej, nej, frue, jeg plaprer aldrig ud med betroede hemmeligheder. Jeg vil bare forstå. Og jeg forstår jo også Dem: De måtte og skulle have det bevis for at opnå den skilsmisse.

– Skilsmisse? De tager fejl. jeg er *ikke* skilt. Min mand vil ikke.

– Men med det bevis kan De tvinge ham. De behøver blot at lægge det brev frem i retten.

– Det brev frem i retten? Er De gal? Aldrig i evighed!

– Av, nej, det er sandt: De vil naturligvis ikke offentligt tilstå Dem skyldig i brevtyveri.

– Tyveri! Må jeg frabede mig Deres skældsord. Jeg var i min fulde ret.

– Så brug Deres fulde ret og tag konsekvenserne og fremtving i Herrens navn den skilsmisse, De ønsker.

Amerikanerinden så på den lille tysker med uskrømtet foragt.

– De er og bliver et fæ, herr Brenneisen. Hvornår har *jeg* sagt *Dem*, at jeg ønsker at skilles? Jeg vil aldeles ikke skilles – forstår De det!

Hun drejede sig om på hælen og gik fra ham. Alting løb rundt for den lille tysker.

– Men beviset? Brevet? råbte han efter hende. Hvad ville De så med brevet? Det bliver jo så bare et indicium mod Dem selv – et nederdrægtigt indicium. Det må jo brænde Deres fingre – fy dog! fy!

IV

Den aften havde amerikanerinden travlt med at komme til vulkanen. Hun gik kraterranden så nær som muligt. Den dumme lille tysker fik virkelig ret. Brevet brændte hendes fingre. Hun holdt på det som på et utøj, hun ville overgive til de evige luer. Hun ville aldrig mere læse dette jammerlige forræderi. Hun havde allerede glemt de forhadte ord. Undtagen en eneste linje. Den havde givet hendes hjerte skorpionstikket: Cilly, elskede Cilly, du *ved* jo, at jeg aldrig – *aldrig!* – har været *erotisk* forelsket i Alice! Den meneder, der havde skrevet dette, hans orm burde aldrig dø, hans ild burde aldrig slukkes! Pele, brænd ham i dit Helvede derfor!

Og som var det selve den forhadte sjæl, hun sønderflængede, rev hun brevet i strimmel for strimmel og hver strimmel igen til

en sværm hvide møl, som fløj ud over ildgryden, til de gnistrede bort i dens glødende sug.

Den lille tysker stod og strålede over hele sit troskyldige ansigt.

– Gudskelov! Så fik da Pele sit offer. Glückauf! Nu bliver det godt igen mellem Dem og Deres mand.

– Ja, De kan tro, svarede hun blidt og smilende. Jeg skal tænde ham en lille vulkan i hans falske sjæl.

Med ét skiftede hun udtryk og så på ham som på en vildfremmed.

– Men hør nu De, sagde hun, hvad bestiller De egentlig her?

– Frue, har jeg ikke fortalt Dem, at jeg er vulkanforsker?

– Er De da ikke gift?

– Jo, frue, jeg har min lille private vulkan hjemme i Greifswald. Den har nok eruptioner, oven i købet dagligt; men de er ikke nær så fristende som Kilaueas. Jeg vil hellere studere her.

Amerikanerinden stod – mens vulkanen sved i hendes øjne – og nød i tanken opgøret med sin mand.

Lora

I

Hr. Francis Higgins hørte ikke til den art fornemme herskaber, der indskriver sig i hotelbogen med den flotte tilføjelse: "med tjenerskab". Han rejste kun "med papegøje". På sin forretningstur til det fjerne østen tog han sit yndlingsselskab med. Det var en fordringsløs kammerat, kostede ikke billet til hundekupé, der betaltes ikke for dens måltider – han madede den selv med solsikkefrø og nødder. Brød og sukker tog den af hans hånd, sin drikke fik den af hans vandkaraffel. Den skulle ikke med på gaden, den underholdt sig selv, mens han var ude. Men når han kom hjem til sit hotelværelse, modtog den ham længselsfuldt: Francis, kære Francis! Længe borte, meget længe borte. Lora! Loras egen dreng! Lora! Lora!

Hver gang han hørte dette kaglende pludder, blev han hed i kinderne og følte sine øjne fugtes. Lora bar samme navn som hans hjemmeblevne hjertenskær. Af hende havde den lært sin søde tale. Den havde siddet på hendes runde skulder og nippet i hendes lille øre, havde taget sukker af hendes mund og holdt sin lille grå, kødfulde klo om hendes buttede tommeltot. Når den borede sukker ud af hans mund med sin tykke ormefede tunge, smagte det næsten af et kys: Lora! Lora! Francis' egen Lora!

Dens bur stod ved hans seng. Ofte vækkede den ham. Når den plirede til ham med sit sorte kugleøje, mindede det om den dyrebare. Når den rejste brystfjer, lagde hovedet med den gule top på skakke og kælede til ham, fik han et trådløst tankestød.

Og Francis Higgins udgød sit hjerte i fulde strømme hvad han havde oplevet; gjorte forretninger; penge tjent eller sparet.

Higgins holdt nemlig af at knibe. Ikke til fordel for sig selv. Han lagde op til en gave til sin Penelope. Han lod sig på sin omflakken aldrig lokke af nogen sirene eller nymfe. Han sparede på diæterne og lagde daglig en net lille skilling op til sin lille kone. Det kunne blive til et armbånd, måske endog til et collier. Hver aften sludrede han en halv time med sin kære papegøje. Folk ude på gangen måtte tro, det var to turtelduer, der næbbedes: Godnat, godnat lille Lora, fars egen tøs! – Godnat, godnat, Francis, kære dreng, Loras egen dreng, Loras lille poppedreng!

En morgen vågnede Higgins med en ny plan til at gøre Loras smykke endnu dyrere og dejligere. Han skulle fra Nagasaki til Tientsin. Det var tidlig sommer. Vejret var varmt. Han kunne spare mange gode dollars ved at tage på tredje plads. Der hørte ganske vist ingen forplejning til. Men så meget desbedre. Disse japs kunne alligevel ikke lave mad. Med kiks og marmelade, lidt dåsemad, appelsiner og bananer, te og en flaske whisky kunne han klare sig selv meget bedre. Så slap han også for selskabet – et par australske handelsrejsende, støjende og vigtige, eller et par kinesiske købmænd, stumme og kontemplative som guldfisk. Lora var ham nok. Den blev aldrig træt af at høre ham fortælle – den brød endogså ind på de rigtige steder med små bifaldsudbrud: Bravo! Godt gjort! Godt gjort! Loras egen poppedreng!

Som sagt så gjort. Stolt som en greve i sit billige hvide tropetøj købte han billet på dampskibskontoret: Det er til en

tjener. Man kan vel byde ham det? All right! Han har vel lov at ligge i egen medbragt longchair? Vel!

En time før *Kokura Maru* skulle afgå, kom Francis Higgins anstigende. I egen sampan. Bagagen var stor. Flade jernbeslåede prøvekister, sække med tæpper og puder, en kinesisk bambusseng og endelig fru Lora i sit væld ige bur. De grønne brystfjer rejste sig. Fra den hvide bare øjenplet stirrede stenkulspupillen ud over den store nye verden.

Som en grand seigneur kom han over falderebet. Den lille næsvist grinende purser pegede mod kahytsindgangen og sagde: Værsgod ! Men Higgins stod lidt og rynkede på næsen: Å, lad mig se Deres steerage! Jeg kan ikke tåle Deres elendige små kahytter. Og desuden, ser De – jeg vil ikke have vrøvl for min papegøje. Jeg foretrækker dæksplads.

Purseren gjorde store øjne. Men Higgins fandt selv nedenunder. I en krog op ad maskinen anbragte han sin dyrebare ledsager. Der stank ilde og harsk. Men Higgins gjorde sig det hyggeligt. Mens prøvekisterne gik i lasten, kommanderede han folkene til at stable sin seng og sine sække op på dækket. Der blev sparket til hans grejer, men han klemte sig til rette, fik sine puder frem og lagde sig, så lang han var. Med en billig roman i hånden lod han *Kokura Maru* dampe af. Papegøjen skreg: Godnat! Godnat! Loras egen poppedreng!

II

I de fire-fem dage, sejladsen varede, holdt han sig troligt på sine egne enemærker. Det var knap nok, han skævede op til kahytspassagererne, nogle opløbne japanere, hvis tale uophørligt var spækket med a-a-lyde, en aldrende kineser, der

tronede på sin bænk med sin pibe som en kejser med sit scepter, og endelig en lille japanerinde, der sad og dukkede sig over en roman af tykt rispapir – hendes hvide vantefødder dinglede forknyt over de slupne sandaler, og hun tittede op fra sin bog som en mus fra sit hul.

Higgins havde steerage for sig selv. Af sin håndtaske krammede han spise og drikke ud. Papegøjen holdt ham med selskab. Det lykkedes ham ikke at lave te på sit spritapparat. Blæsten slukkede flammen. Da han søgte læ i sin bås, dukkede den lille purser op og forbød det: Der måtte ikke være lid eller lys i køjerummene. Men han lod en skibsdreng hente varmt vand fra maskinen, pegede på whiskyflasken og sagde: Bedst varm! Higgins lavede te til sig selv, men bød purseren grog. Den lille japs øjne skinnede. I kahyts-messen vankede der ikke så meget som en flaske Kirin-øl. Når der ikke var europæiske passagerer, som gav tonen an, tillod kaptajnen ikke sine landsmænd en dråbe spiritus.

Higgins dasede i sin liggestol. Nu og da gik han til rælingen. Men havet kedede ham. "Det gule hav" var naturligvis *ikke* gult, men grønt. Han spyttede i bølgerne og stirrede mod den golde bjergkyst: Korea! Han havde ingenting at gøre dér. Øer lå slængt i havet som nøgne blokke. Han gik tilbage til sin elskede fugl.

Higgins var ingen helt. Blev det mørkt, følte han sig ikke tryg på dækket. De gule benede fjæs smuttede forbi ham næsten uden lyd. Med deres madkar forsvandt de i lukafets smalle sorte gab. Higgins bjærgede sig og sit dyr ind i det stinkende køjerum, stoppede sine puder ind på den hårde hylde og krøb i krumslutning. Døren kunne ikke lukkes, han måtte binde den

med et reb. Han sov ind i sit tøj, med revolveren i brystlommen og med Lora som forskansning.

Purseren lokkedes af den gyldne whisky og puslede ofte om Higgins, når han dasede dagen lang i sin stol. I den hede middagstid lagde han sit lommetørklæde over sit blussende ansigt. Sveden perlede i de lange blå skægstubbe. Han havde også lagt et klæde over buret. Lora sov til middag. Alt var stille.

Purseren sendte forelskede øjne til den langhalsede flaske, sagde et par ord uden at få svar, studerede etiketten, tog proppen af for at lugte og havde nær fået slurken i den gale hals, da han pludselig blev afbrudt af et skingrende skrig: Stop tyven!

Papegøjen hang i burets tremmer med næbbet nedenunder kanten af klædet. Dens øje plirrede ondskabsfuldt, og den blev ved at skrige: Stop tyven! Francis! Francis! Stop tyven! – lige til dens herre vågnede og rev lommetørklædet fra sit ansigt. Der var ingen. Higgins så forskrækket til sit yndlingsdyr, stak fingren ind til papegøjen, der bed ham i neglen, og hviskede kælent: Lora, var der nogen, der ville stjæle fars egen lille Lora?

Om eftermiddagen kastede *Kokura Maru* anker ud for Tshifu: Mellem golde højder toetagers hvide huse med røde tage, en kirke, et fyrtårn på en fremskudt grøn brink, flere bygninger, ikke grå, ikke japanske – det smagte af civilisation! Men Higgins havde ikke forretninger i Tshifu og ville ikke i land. Det var kun at give penge ud. Han tog sit bur til rælingen og nød solnedgangen. Den sank rød og smeltende bag synsrandens holme. Lange gyldne fjerskyer lå strøt op over himlen som plukkede af kæmpemæssige guldfasaner. Nu gik officererne fra borde i de vrikkende sampaner, der havde samme form som kinesernes dybe bredsnudede sko. De skulle ind til lokal

tingeltangel. Purseren strålede nyvasket. Han elskede teater – hans yndlingsdrøm var at han sad i boks tæt op ad scenen og så primadonna-ben stritte i paradisisk rampelys.

Havet lå som et spejl. Bjerglinjerne sløredes af sitrende tågedampe. *Kokura Maru* lå forladt, uddød. Maskinen var kold. Ingen damp hvæsede gennem rørene. Ikke et klunk lød langs skibssiden.

Higgins følte sig med ét fortvivlende ene. Hvor var alle de små magre japs blevet af? Lurede de i deres huller på at overfalde ham? Han følte til sin hemmelige pengelomme. Så ene havde han aldrig været før. Ikke et menneske tilbage på damperen. Fra en sampan under rælingen kunne de gule kinesiske djævle snige sig ombord og lade ham sporløst forsvinde. Ikke en sjæl ville savne ham, når skibet lettede næste morgen. Man ville bare tro, han var taget til Tshifu og blevet der.

Selv Lora syntes grebet af ensomhedsrædslen. Den var ikke til at slå et ord af. Det krøb ham koldt ned ad ryggen. Han lukkede sig inde med fuglen. Køjen lugtede som af lig. Han lagde sig med snoren fra døren bundet til armen, tog sin Browning i hånden og gav sig mørket i vold.

Han lå natten igennem uden at kunne sove, strøg fingrene over buret og kaldte: Lora ! Men papegøjen svarede ikke. Han troede kun at høre den sukke. Endelig begyndte det at slubre gennem maskinens årer, lyset krøb ind til ham gennem sprækken, gudskelov! Nu rullede skibet igen. *Kokura Maru* stod til havs.

Hele næste dag lå han hen i en døs. Han tænkte over sin livsfare. Hvad betød han for disse gule djævle? Ikke mere end

det affald, de smed overbord: Et eneste vidne havde han – den venskabelige fugl, der havde vækket ham med sit skrig: Stop tyven! Ville den varsko ham? Var det hans kone, der havde lært den dette råb til brug i farens stund? Anede det kloge dyr faren: Tyve? Mordere?

Purseren så ondt til fuglen, der havde tyvtet ham. Han skelede ikke mere til flasken, men tog i et ubevogtet øjeblik en lille lærke frem af sin lomme og hældte i papegøjens drikkeglas. Fuglen iagttog ham med åbenbar mistillid og drak ikke mere.

III

Higgins purredes tidligt ud. Dækket drønede af tramp. Dampfløjten trilrede, kættinger raslede. Det måtte være Taku – endelig! Kina! Land!

Higgins kom ud i en fart. Purseren fo'r forbi og råbte: Skynd Dem! Launch'en går straks – vi må ind før ebben.

Han var ubarberet, men trak i rent hvidt tøj, pakkede sammen og stuvede sig ned i den flade dampbarkasse, hvor bagagen flød mellem bjerge af postsække, der kyledes ned. Kahytspassagererne kom til syne. japanerne i europæisk dragt, selv den lille dame i pariserstads, nedringet i halsen og med højhælet lak klemt om de fødder, der hidtil havde bredt sig i hvide vanter. Gul og forskrækket så hun ud, med en lille citytaske i hånden og en frynsebehængt parasol over sit glinsende sorte hår uden hat.

Med sit papegøjebur i hånden tonede dækspassageren pludselig frem blandt de andre som ulastelig gentleman, der åbenbart kun havde holdt sig usynlig på grund af lidt ubehag ved søen. Værdig installerede han sig midt på barkassen med

liggestol, bagage og selskabspapegøje, solskærm, feltkikkert og lekture.

Launchen satte fuld kraft på og dampede ind mod den lave grå synsrand, der altså skulle være Kina. Det gjaldt om at nå ind over flod-barren, inden havet sank. Barkassens kineserkaptajn løb på sine høje bløde filtstøvler langs rælingen i sort silke-pyjamas og loddede med en lang mærkestang. Med små gurglende strubelyde udråbte han dybden, der synligt blev mindre og mindre. Den blikstille havflade blev tykflydende af sand, der skuredes op under kølen. Disse meldinger signaliserede bak eller frem til maskinen. Farten blev langsommere; til sidst sad man i det grusede vand. Og nu var der ikke andet end at vente, til tidevandet atter gjorde fartøjet flot. Hele tre timer!

Higgins lagde sig som en pasha under sin parasol og slog sig til tåls med sin bog og sin fugl. Men Lora var øjensynligt ikke oplagt. Den bed ham ikke i fingren med sin vante iver, den havde mistet sit pragtfulde mæle. Higgins døsede og lukkede øjnene.

Purseren gav sig til at muntre papegøjen. Den sad tankefuld med en nød i venstre klo uden at spise. Purseren bød den en skive mandarin, men den reflekterede ikke. Først da han pillede kernerne ud, vakte disse dens interesse. Den tog mod en, pillede og smagte. Purseren skelede til dens drikkeglas, som han havde fyldt med ægte whisky. Han fortrød, at han havde spildt den kostelige væske på det dumme dyr. Men han ville ikke skylde den noget. Han tilgav den aldrig, at den havde tyvtet ham.

Da farten langt om længe atter gik frem og Higgins vågnede, sad Lora på bunden af sit bur uden at bevæge sig, men gispede nu og da med den sortblå ormetunge i det tykke mørkegrå næb, som om den havde kvalme, men ikke kunne kaste op.

Higgins kælede med sin ømmeste stemme: Lora, Lora, fars egen tøs! Hvad fejler fars egen pige? Lora svarede ikke. Med et blik af usigelig lede spejlede dens sorte kugleøje den fremmede kyst og lod hele Kina glide forbi sig. Thi nu kom det! De vældige floders endeløse land. De lange lergule revler dukkede op af det grå mudrede vand; blev til et uhyre delta, der snævrede sig ind til en flod. Fiskerpramme kom forbi, fulde af nøgne mennesker, der hang langs rælingen som spy. Dampere strøg forbi; både, dækkede af strå måtter, fulgte i deres kølvand. Barkassen pilede videre ind i den brede flodmund. Forter viftede med europæiske flag. Til sidst formede bredderne deres dynd og ler i firkantede barakker, slikkede og slemmede af flodvand. Nøgne børn myldrede ud af disse lermure som termitter af jordcellebygninger.

Men Lora lukkede sine øjne i foragt for det alt sammen. Den havde allerede fået nok af det himmelske rige. En forræderisk mandarin-kerne havde gydt sin bitterhed i dens sjæl. Higgins åbnede forfærdet buret og greb om fuglen. Den hakkede ikke i hans fingre. Han ville hjælpe den op på pinden, men den lod sig ikke hjælpe. Dens fødder var slappe, dens grønne vinger hang med de røde kantfjer. Higgins var ved at græde: Lora, min egen tøs! Fars egen pige! Hvem har gjort dig fortræd? Hvem har været ond imod fars Lora?

Lora var hårdnakket tavs. Higgins måtte igen sætte den på bunden af buret. Thi launchen var lagt til. Postsække og bagage

kyledes i land. Kineserne stod og sloges om hans egne sager, kaprede hver sit stykke og stolprede afsted over sten og skinner mod den primitive jernbanestation. Higgins brølte Stop, han ville bære selv og belæsse en enkelt med resten. Og så strøg de af hver med sit – alt tog de fra ham, det var knap nok, han kunne holde buret krampagtigt fast. Lora sad derinde og syntes at blive mindre og mindre. Hvor han dog led med sin fugl! Og ro kunne han ikke få til at hjælpe den. Da de nåede banegården, krævede alle dragerne særskilt betaling. Møjsommelig måtte han samle sine ejendele sammen og næsten slås med dem. Til sidst satte han sig med buret midt på sit bjerg af bagage og smed en dollar til dem, som de selv måtte dele, som de var venner til.

IV

Der var endnu et kvarters tid, før toget til Tientsin skulle gå. Han måtte kurere sit kære dyr. Han fik rejseapoteket pakket ud, hældte hoffmannsdråber på et stykke sukker og ville tvinge Lora til at bore næbbet deri. Lora nægtede. Omsider fik han næbbet klemt op og dryppet et par dråber af den undergørende medicin deri. De gjorde virkelig underværker. Pludselig rullede øjnene i hovedet på den, og den gav sig til at pludre: Francis, gamle dreng! Loras egen dreng! Loras poppedreng! Den greb krampagtigt efter ringen, bed sig fast med næbbet, kom op og svinglede drukkent frem og tilbage.

Higgins styrtede efter billet og fik under forfærdeligt mundhuggeri sin bagage vejet, indskrevet og betalt. Derefter skyndte han sig med håndbagage og bur til perron-udgangen. Men her stod stationsforstanderen, samme knippelstærke

kineser, han lige havde haft alt vrøvlet med, og afkrævede ham pas som en Cerberus.

– Billetter! sagde han.

– Her! sagde Higgins og stak sin billet frem.

– Men for den dér! sagde kineseren og pegede på papegøjen.

– Den hører til min bagage, svarede Higgins rasende.

– Nej, nej, protesterede kineseren: Fugl ikke bagage. Billet for fugl!

– Billet for fugl! Har De da fuglebilletter? spurgte Higgins med harmen helt oppe i strubehovedet.

– Halv pris for hund! sagde kineseren lakonisk.

– Men det *er* ingen hund, tordnede Higgins: Min fugl er ingen hund. Det er en fugl, jeg selv bærer. Bagage med i vognen!

– Fugl ikke bagage! Fugl levende ting! Bagage død ting! Levende fugl halv billet!

– Levende fugl! Vil De da slå min fugl ihjel? Ser De ikke, den er syg? Vil De slå den ihjel?

Higgins var ved at koge over. Han havde hørt, kineserne holdt af fugle og ofte gik spadseretur med fuglebur. Ude på perronen stod netop en kineser med en nattergal i bur.

– Den dér! skreg Higgins: Har den måske betalt?

Kineseren smilte dæmonisk

– Nej, den fugl lille fugl – sangfugl! Fugl her stor fugl! Papagei! Stor fugl, bor i stort bur – halv billet!

Higgins stirrede hjælpeløst på Lora. Det arme dyr så så underlig bedrøvet på ham. Som forstod den hele det ublu optrækkeri. Lora græmmede sig derover. Pludselig drejede den

rundt i sin ring, som blev den svimmel, og hang med hovedet nedad.

– Stop tyven! skreg den hæst og faldt ned på burets bund.

Higgins var bristefærdig af fortvivlelse.

– Morder! skreg han kineseren ind i hans gule djævelske fjæs: Morder! De har slået min dejlige fugl ihjel. Hørte De, den kaldte Dem tyv?

Toget prustede derude. Der fløjtedes til afgang.

Da greb Higgins ind i buret om den døende Lora. Hun dør, tænkte han, som en martyr. Hun vil ikke koste mig de blodpenge. Lora, fars egen pige!

I et nu stak han fuglen ind på brystet.

– Væk! skreg han truende til kineseren. Lad mig komme ind! Jeg skal med! Ser De ikke, buret er tomt? De har selv slået det stakkels dyr ihjel. Morder! Plads! Jeg skal med!

I rasende hast nåede han toget og svang sig op, idet det begyndte at gå. Buret smed han op foran sig.

Da han nåede Tientsin, lå Lora død og kold ved hans hjerte.

Higgins græd sine modige tårer.

Men Lora bragte han trofast hjem. Den var udstoppet, men om sin hals bar den et funklende collier som gave til sin navne.

Jeg så sejl for sunde fare

Der kom tre skibe glidende langs den danske kyst.

De skød gennem smult vand for store bugede sejl som højtspilede vinger: stævnene krummede deres spryd som slangehalse, der rejser kam over bølgerne. De fulgte kølvand som svaner på rad. De to grå og myge, men den forreste med en gylden kroning om den højtløftede hals og med et langt banner heftet derunder, smældende sin grønne dug som en lindorm gennem luften. De silkebaldyrede sejl kuplede sig om purpurrøde ræer.

Ved solgry, da kysten kendtes, sattes farten fuld. Nu skulle der ikke længer listes langs farlige strande, hvor undersøiske revler lagde fodangler for de farende sejlsvaner. Landet steg frem af havet som et kendt ansigt. Gule klinter hilste som udkigsmænd og forsvandt igen bag skovklædte næs, der skød sig frem og lukkede for markerne.

Hele landet derinde stod i skov.

I friskspunden dragt af vår. Den glinsede af løvets luv som af silkefnug og frynset uld. Kæmpeege virkede klædningens brungrå bund med de knortede arme flettede i uløselige drageslyng. Bøgene dannede store lapper af friskgrøn silke på egeskovens garvede skindvams. Men birkene løb som sølvårer igennem det grønne brus, som hvide glimt af ellemøer ved højlys dag, der forgæves søger at skjule deres nøgne ben i et spind af hår, der når til hælen.

På skibene hang søfolkene langs ræling og rå. Tunge lodne mænd fik styrbordssiden til at hælde. De lo med glubske hvide tænder i skæggets vildnis. De slog med armene og tjattede de

grove barkfingre ud i luften, som vinkede de til slægt og kendinger, blot de så røg stige op over skovbrynet derinde, et langt blåt slør, der sitrede lodret op i soldisen og blev borte i den blege himmel.

Men styresmanden sad agter med armen hængende over det uhyre åreskaft, der stak i styrbordssiden. Han hvilede af næsten hele sin vægt over roret. Hans hjerte slog tungt og roligt mod stangen. Det dunkede sin styrke ud i bommen. Det måtte kunne mærkes helt ned i vandet, hvor bladet stod på kant og holdt strømmen.

Kun én gang rejste han sig og så til siden over hovederne på dem alle sammen. Hans kæmpeskikkelse var granvoksen, men tæt i tømret som en egeplanke. Skulderblade og bryst var som stærke knaster i sejt træ. Albuer, knæ og ankler knagede, når han rørte sig. Håret løb som kratskov om den lave pande. Brynene stod som tjørnehække over de dybe øjne. Blikket kom op som fra en blå sø. Skægget havde rødder helt op over kinderne. Kun næsen sprang ubevokset frem som en skarp højderyg. Og når han oplod sin fåmælte mund, blinkede tænderne de mutte og mørke ord vej ud mellem de tilgroede læber.

Mest sad han uden at flytte på sig. Kun øjnene levede. Med hjertet lænket til styrestangen holdt han kursen skarpt forbi vige og fjorde. Skibet skar i lange slag uden spild. I korte stød sendte han befalinger til søfolkene om ændring af sejl. Det knagede og knirkede, når de store duge svajede omkring masterne. Tovene klaprede i brisen, de løse ender piskede langs bordene som tirrede slanger.

Med ét stod drosten Ivar herr Strangesøn på dækket, pyntet, glatraget, glinsende. Han havde stuvet sine kister fulde i Vælskland af modeklæder, af bånd og fløjl og silke. Hver dag viste han sig i en ny dragt. Alle nåede de ham til fødderne som kvindekjortler. Han skjulte sine ben under lange hæng af purpur- eller sølvbrokade. Blomster var indvirkede i hans klæder som i kvindelin. Liljerne groede ham op over brystet og roserne ned over skoene. Han lignede et vandrende urtebed og trak slæb efter sig, som folkene gik og trådte i. Selv hans hoved var indbundet i et turbansvøb, som var han maurer. Det så ud, som hovedet var lænket til skulderen med brede bånd, for at han ikke skulle tabe det. Hans fingre kunne ikke bøjes i leddene for lutter ringe, og han salvede sine bryn og sine læber og duftede ud af munden som en lavendelkrukke.

Styresmanden sad og smilte ad denne nar, der havde glemt sit modersmål i Vælskland. Han læspede kun fransk eller plattysk og havde to pager i hælene, der så ud, som var de klædt i en afreven stump af hans overflødige tøj, i et skøde af hans blomsterkjortel eller i en bredde af hans spraglede hattebånd.

Ivar herr Strangesøn bøjede sig med hånden på hjertet, da han stod for trappen til fruerrummet, så hviskede han til pagerne, der sprang ned og bankede på.

Inde i agterkastellet blev der røre.

Dér sov i skind og silketæpper alle de vælske møer.

De sov til lyden af klukkende vand. Selv i søvne hørte de bølgerne syde hen langs skibssiden. Vove løb på vove som perler i samme snor. Hver var et kys, der brast. Læber spidsedes for at skilles. I halvvågent blund hørte de dette klukkende stormløb af kys, der gled af på skibets planker.

Den første, der sprang ud af tæpperne, løb på bare fødder hen og drog de hvide forhæng fra loftets tremmeluge.

Himlen faldt blå ned til dem. De strøg sig over øjnene og snuste til vindpustet, der var fyldt med harpiksduft som fra nære skove.

Så fløj de pludrende i tøjet. Pagerne bankede atter på og skød tvætteskåle med ferskt vand ind ad døren. Der hoppede en solring fra den vippende vandflade op under loftet.

Så stillede de alt frem til deres høje frue, glattede de fine klæder og broge, sko og særk og stænkede det alt med duftende vand. Af hver dråbe, der faldt i tøjet, groede en hel orangelund af vellugt frem.

Solen begyndte at bage gennem dæksplankerne. De længtes ud som fugle af en lukket burkasse. Deres sanser lod dem ane forårslandet, som nu endelig skulle ligge deroppe efter de mange, mange dages endeløse havflader. Det kimede af fjerne klokker helt til bunden af deres forventningsfyldte hjerter.

Men den høje frue blev ved at sove, for hvis skyld de selv måtte blive inde i det lumre rum. De hørte ikke hendes åndedrag, men de så det bølge i det tynde lin, der lå op over hendes ansigt.

Den ældste kammerterne stillede sig ved hovedgærdet og begyndte med forsigtige fingre at liste sløret bort, som gled det af sig selv. Og fra fodenden begyndte de ligeledes at blotte hendes unge nøgne skønhed. Da kammerternen kyssede hendes pande, slog hun øjnene op og smilte. Og straks fjernede de ventende hænder alle tæpper, krystede svampene og gav sig til at tvætte hende morgenfrisk.

Og ternen hviskede i hendes øre: Vi er sent på færde, carissima. Landet er i sigte, det er ganske grønt, grønnere end magnolier og palmer. Det gror, så man kan se det med sine øjne.

Der fo'r travle små hænder om hele den lille person. Hun blev løftet op og klædt uden selv at røre en finger.

Men oppe på dækket fløj Ivar herr Strangesøn frem og tilbage, så klæderne flaksede om ham. Pagerne sprang på hans franske stikord som hunde, der apporterer. De bredte silke fra trappen op over dækket til baldakinstolen, der var stillet, øverst på hækken. Drosten strøg over tæpperne og glattede dem med sine flade sko som med pressejern.

Da den høje frue langt om længe kom til syne, modtog han hende med dybe lader og sving. Han kyssede trende gange hendes spæde røde handske og ville føre hende til sæde. Men hun blev stående og løftede sit ansigt i luften og så mod landet, som skulle ligge der.

Først kunne hun ikke få øje på det. Himmel og hav var lige lyseblå, og hun vidste næppe, hvor hun skulle søge, indtil endelig kystens lave linje blev hende synlig som en lang lysegrøn vimpel hen over det blå.

Under den nordiske forårshimmel gulnede hendes lød med en sydfrugts skær. Hun stod blandt sine møer, der alle var i blomsterspraglede kjoler, stængelslank i lin af mat hvidhed som kalken af en lilje. Det tjæresorte hår gled glat over issens rene bue. Hendes hoved syntes dannet af ibentræ og elfenben. Hvad enten hun bøjede det forover eller tilbage, fra pande til hage, fra mund til nakke var dets oval lige rund, lige buet. Men slog hun øjnene op, fik ingen set andet end det sorte mulm i hendes blik.

Ivar herr Strangesøn kyssede igen hendes røde silkehandske. Da hun gik forbi styresmanden, så hun på ham. Han rejste sig, og hun forbavsedes på ny over hans højde. Han bøjede sig dybt over rorstangen. Begge hans hænder vedblev at hvile på den, og dens spids blev ved at trykke ind imod hans hjerte.

Straks efter sad han igen foroverbøjet. Hans blod suste. Hun var nær ved ham. Hun sad så højt over ham på hækken, at hun kunne have brugt hans hoved til skammel. Skindene, de bredte under hende, hang ned og rørte hans ryg. Engang havde han løftet det nedfaldne tæppe op og lagt det tilbage. Hans hånd havde rørt ved bræmmen på hendes kåbe. Det havde snurret i hans fingre, som om de sov.

Nu stod Ivar herr Strangesøn deroppe ved hendes sæde og brugte sin vælske tunge. Hun svarede ikke. Hendes sorte blik sugede billedet af den kyst, der skulle være hendes. Hvor var den lav og usikker. Bølgerne måtte kunne slikke over den ved flodvande. Hvad boede derinde bag skovens lysegrønne hegn? Mennesker som disse lodne vejrbidte mænd, der gled over dækket på spredte ben? Lignede hendes herre og husbond, som hun aldrig havde set med sine øjne, mon denne høje kæmpe, der sad over roret her ved hendes fod? Krøllerne ringlede sig gule i hans solrøde nakke. Da hun gik forbi ham, havde han blottet sit hoved, og nu blev han ved at lade solen svide sit buskede hår. Han kunne ikke tale med hende, men synge kunne han, tungt og drøveligt som til jordefærd, med en stemme af irret malm. Hun havde hørt det en nat under dækket. Og næste dag havde hun lagt sin hånd på hans skulder og hvisket i hans øre: Canta! – Singe! Det var, som en lue havde svedet den lodne luv af hans øre. Han havde sunget for hende morgen og aften og

i den besynderlig halvlyse nat, når hun lå i sit fruerrum og stirrede mod stjernerne over loftets tremmeluge. Intet ord forstod hun deraf, men hun var blevet grebet af et omkvæd, hvor ordene døde i et suk, i en skælvende tungsindig klage. Hun havde bøjet sig frem og set på ham og med sin røde silkefinger peget på sit hjerte. Og han havde forstået det stumme spørgsmål, nikket og til svar peget på sit eget.

Nu sang han ikke mere. Drosten var kommet ombord med sine pager. De lå deroppe omkring hende og klimprede søde vælske melodier på lut og mandolin, rispede hidsige rytmer fra strengene, der flimrede som gyldne fluer i luften.

Men hun sad og stirrede og drømte i sine øjnes skyggenat. Sælsomt at glide således i et sølvblegt og køligt forår mod en ukendt kyst, mod en ukendt skæbne, mod et hjerte, der havde kaldt på hendes: Hvordan er du, som jeg ikke kender, men som jeg vil elske, fordi du er ung og konge og har kaldt på mig. Dankonge – Danerkonge …

Skovene veg til side. Skibene mindskede sejl ud for et fjordløb, hvorfra en stærk strøm sivede ud i det rolige hav. Fra et trætårn blev der blæst i horn. Skibene svarede og kastede anker.

Ivar herr Strangesøn gik fra borde i en jolle. Han bar atter en ny dragt med indsyede leoparder. Pagerne logrede om ham som hunde derinde på bredden; en af dem lagde sig fladt på jorden og spændte sporerne på ham.

Han slog op med hånden og red bort for at bringe bud til sin kongelige herre.

Vinden var døet hen. Skibene lå og ventede i Hådybet.

Fra tårnet blæste de jagtsignaler til den høje frues ære. Der blev stukket dobbeltbanner ud. Hun kendte sine egne farver ovenover sin tilkommende herres.

Langs bredden samledes heste og mænd; de svingede med hatte og med afbrudte løvgrene. En hel skov gik ned i strandkanten og tilviftede hende hilsner.

Snart efter sendtes en trosse i land, og skibet toges på slæb op gennem Limfjorden. Heste trak. Men stadig strømmede folk til. De spændte hestene fra. Deres jubel og lyst mærkedes i tovenes hastige ryk. På begge bredder vandrede træerne med.

Fjernt bag lave nøgne banker kom gyldne fløje glimtende til syne. Ingen eventyrborg byggede kupler og spir for hendes spejdende øjne. Kun tunge røde sten rejste sig i lave mure og kluntede tårne. Men fløjene lyste. De stod og skinnede som guldflammer, tændte af solen over de flade tinder.

Og inde langs bredden gungrede det med genlyd i bakkerne. Der kom sprængende mænd på store, plumpe, røde heste. De prustede i ustandset galop. Alt kom det strygende imod hende: bispekåber og krumstave, flagrende kapper og gnistrende hjelme og lange, løvomvundne lanser, vimpler og bannere i en hel skov.

Men fremfor alle de røde heste sprang en hvid med hale som et slæb. Den standsede ikke, da den nåede ud for skibet. Dens rytter sporede den ud i vandet, og den plaskede i en sprøjtende bue hen langs skibet, medens rytteren rejste sig højt i sadlen. Og hun hørte hans latinske hilsen: *Sis mihi bene venta, sis mihi bene dicta, regina mea!*

Hendes hjerte slog heftigt. Hun stod med begge hænder holdende om sine bryster. Alle hendes møer svang deres duge

og slør. Det var, som hun skulle springe i søen til det første favntag.

Men hesten i bølgerne blev træt og stræbte tilbage mod bredden. Da satte styresmanden skibet hårdt mod land, så langt det kunne gå. Og før både kunne nå at lægge til, sprang han fra borde i vand til brystet, rakte sine hænder i vejret og tog den høje frue på skulder for at bære hende i land. Han kendte hendes fod for sit bryst, hvor rorstangen så længe havde trykket.

De fik ikke tid til at sprede silke på bredden, før hun var der. Kongen kastede sin kappe på jorden. På dens skarlagendug sænkede alle bøgegrenene sig, og hun skred over deres lysgrønne silke til sin kongelige herres favn.

De første ord, han hviskede over hendes ansigt, var dem, hun kendte fra styresmandens omkvæd Allerkæreste min.

Hun trykkede sit hoved til hans bryst og brast i gråd.

De omkringstående så ikke andet end dronning Berengarias store glinsende sorte hår, der fyldte hele danerkongens favn.

Post –

I

Livet er en feber. Kraften syder i ham. Tankerne kribler i hans hjerne som bier i en kube. Deres brodde glimter i det gule blik fra hans fanatiske øjne.

Hans stakkels nøgne legem svaler sig i badekarret. Eksemen klør hans hud. Hans sjæl er spærret inde i en uophørlig tortur. Nerverne gløder. Livet er en kort feber. Og de tusinde ting skal han udrette, før den raser til ende.

Med smertekrummede fingre ligger han i det lunkne vand og skriver recepter for det inficerede folk: blod-kur, operationer med ild og svovl, forskrivninger til guillotinen. Folkets ven er revolutionens kirurg, der skærer og flænser.

På planken, der er lagt over badekarret, redigerer han øjeblikkets bloddryppende skæbne-bulletiner. Hans tilværelse er en eneste krampagtig kløe. Hans hidsige pulsslag skratter i gåsefjerens hastige strøg. Pennen er dyppet i hans egen galde. Dødssyg er han selv, men han vil helbrede republikken. Hvert strøg er som stikket af en pincet, hvert sving snittet af en kniv, der skærer råddent kød bort.

Febergul, udtæret, hæslig ligger Folkets Ven i sine vandlagener, nøgen og dog brændende, fortæret af sit hjertes sydende had, med en hvid klud bundet om sin svedige pande.

De sidste numre af *L'ami du peuple* flyder over det smudsige gulv i det sommerhede baggårdsværelse, der ligner et torturkammer i aftenens gustne halvskær. Fluerne summer og kives rundt på de skidne vægge. Han ser intet, hører intet, han

lever i sit hads feber, han har piskende travlt, som gjaldt det at skrive sig fra døden.

Som et spotsk symbol hænger et par korslagte pistoler over hans leje. *La mort* er mottoet over hans hoved. Ja, døden er det stumme løsen, der truer ham, ophængt over hans hovedgærde. Han hviler i sit kar som i en kobberkiste, der kun mangler sit låg. Han skriver i mulmet fra dødens øjenhuler. Blod pibler under hans pen, guillotiner rejser sig i hans stejle bogstaver. Han har kun det eneste mål: at hidse hævnen mod fædrelandets fjender, at rense folket for forrædere, at knuse frihedens snigmordere.

Med ét står døden i hans klumre celle. Trådt over tærsklen på jomfrufødder, klædt og salvet som en offerpræstinde, med toede hænder, pletfri, nystivet, duftende af renhed, med det skønne hår opsat som til fest, på sko, hvide som til bal og ikke til at vade i blod.

Men febermanden værdiger hende knap et blik. Han ser ikke hendes viede skønhed, han har ikke tid til at indsuge duften af denne tindrende lilje, der pludselig står og kogler ved hans side i det svindende aftenlys. Hans sporsans lugter blod. Det er en angiverinde, som gæster ham, en spion, som fodrer hans grådige mistænksomhed med nyt bytte. Deres navne, borgerinde! Sig mig navnene! Og pennen i hans dirrende hånd lurer på at spidde forræderne til papiret, at kneble og baste frihedens lumske fjender: Om otte dage skal de alle ligge under guillotinen!

Han ser ikke kniven, hun drager frem fra sit hvide, bankende jomfrubryst. En ny, lang, skarpsleben brødkniv, blank som en istap. Den unge slanke pigeskikkelse forvandler sig i et nu til et

flammende morderstål, der springer op som ved trykket på en hemmelig fjeder. Fra det hvide jomfrusvøb udlader sig et blinkende lyn. Knivsodden stiler med magisk sikkerhed mod sit sigte: den gustne nøglebensgrube i hans gule benede bryst. De spæde fine frøkenfingre driver den med et mesterstød til bunds i hans lunge. Et dødsskrig pumper en blodskylle ud af hans mund som af en postetud. Hans hjerte slår et par store hulkende skvulp, der får vandet i karret til at bølge.

II

Feberen er til ende. Livets sygdom forbi. Blodet slipper sin drivkraft ud. Det står i vejret fra hans bryst som en hed springkilde, der størkner og siver ud i det lunknende vand.

Således føler bomben efter endt eksplosion. Sprængkraften spredes i den bølgefri æter. Kulden og stivheden sitrer, sig gennem det eksem-skæmmede legem, der er sunket sammen i karret for aldrig at røre sig mere. Sjælen står derover som en usynlig røgsky. Livsdriften løsner sig som et ekko, der slår tilbage og endnu hænger ved sit udgangspunkt.

En skrigende kvinde har kastet sig over den døende og søger at standse blodet fra hans sår. Den røde livskilde rinder bort mellem hendes afmægtige fingre. Hun har elsket denne svovlfyldte hæslige mand. Hun jamrer over ham som over en myrdet helgen. Hun har slået hans morderske til jorden som en flaske, man vil smadre. Men hun har rejst sig igen og møder med strålende øjne hadet fra de truende hænder; der knytter sig imod hendes bryst. Dåden er fuldbragt! Hun føler de spyttende furier som en triumfens vellyst, deres flående fingre som kærtegn. Hydraen er dødeligt ramt, og den hvæser!

Hele huset er i oprør, gaden larmer, byen er sat i brand af budskabet om det uhyrlige mord på selve "Folkets Ven", den forgudede, den frygtelige, den eneste. Til fængslet med mordersken! Riv hende i stumper! Klyng hende op! Læg en løkke om hendes hals af hendes eget hår! Skændigt! Afskyeligt! Vanvittigt!

Den dødes øjne står åbne i et dånende glimt af forbavselse. Som så han sin egen sjæl stå ud i den tomme, kolde luft. Vågnende spørger den: Hvortil denne rastløshed, denne feber, denne rasende besættelse? Med et knivstik er han vækket af en ond og blodfarvet drøm, af raseriets mareridt, ideernes heksekedel. Hvorfor har han kæmpet? Hvorfor har han slidt disse koggere af sprudende penne? Hvorfor har hans sjæl skreget sig hæs? Var det hele resultatet, denne dynge papirlapper strøt rundt på gulvet som afmægtigt stivnede kampbrøl? Skummede hele hans livs sydende fos mod dette ene mål, at overskæres og splittes af en gispende hvid pigehånd? Hvorfor gjorde du det, blege drømmerske? Hvilken djævel har sendt dig? Hvad har jeg gjort dig? Hvorfor hader du mig? Hvorfor stikker du dine hvide fingre ind i mit hjertes røde hjul?

Hun står dér og bærer den hylende mængdes had på sin sejrsstolte barm. Hendes holdning er høj og fast. Hendes pande blank og skyfri. Ung og ren og tindrende står hun som præstinden for sit alter, hvor hun har stødt offerdyret ned. Dåden er fuldbragt i guddommelig inspiration.

Døre og vinduer er slået op. Et blodskær af solnedgang siver ned i den klumre celle, hvorfra blodlugten stiger op. Ramaskrigene skingrer over de solhede tage. Den myrdedes navn går fra mund til mund, alle hvæser af hævn og hysteri, af

veklager og forbandelser. Byen anlægger sorg. Bastille-dagen aflyses. Folket begræder tabet af sit hævnende spejderøje.

Hvor ligegyldigt! Blikket er bristet i dette spejderøje. Det flakker ene og hjemløst om i det larmende kaos, hvor mennesker støjer og kives om den, som nu kun er et navn. For hans frysende sjæl har alle navne tabt deres klang: Friheden – Revolutionen – Bjerget – Konventet – Gironden – døde begreber, falmede plakater, vissent løv, der hvirvler fra et udgået træ. Sjælen gider ikke engang huske. Feberen har forladt ham, han er *udenfor*, verden har krænget sig for ham, han ser alle ting på vrangen – hvor er de ligegyldige! Hvor tomt og hult, hvad de råber dernede i brostenenes labyrinter! Hans sjæl betragter sin afkastede ham lig sommerfuglen, der flyver fra den sprængte puppe.

Med denne døde ham beskæftiger de sig dernede. Lad de døde begrave deres døde! En forelsket kvinde står og vasker et koldt og nøgent lig på den seng, hun har delt med ham uden stats eller kirkes velsignelse. Læger kommer med knive og pincetter og skærer et stakkels hylster op, fylder de blodtømte årer med bevarende væsker, balsamerer dette sølle affald af knokler og skind. Hvor ligegyldigt! Hvor tåbeligt! Hvilken kulsviertro på det forkrænkelige lers betydning! Hvilken afgudsdyrkelse af støvets forvitrede form! Hans afkastede hæslige klædebon skal tilbedt hvile i det jordiske Panthéon, medens sjælen selv svæver frysende om i den evige erindrings kulde-æter i bitter anger over at have ofret sig til indbildningens tomme tjeneste.

Over Grève-pladsen står den hede aftenluft stille. Revolutionspladsen! Blod-truslen rejser sig dernede. Isblank

hænger kniven i sin galge. Solnedgangen spejler sit blod i stålet, der er ophængt over en hals. Hvilken? Brættet venter hvidskuret på sin byrde, der fra denne vippe skal slynges ind i evigheden.

Hvordan så hun ud? Hvorfor fik han ikke set hende, før hans øjne brast? Stødte hun sin hvide hånd knivskarp ned i hans hjerte? Rev hun livets hede purpurstrøm ud af hans mund?

Her vil han møde hende. Her vil han få hende at se.

III

Hun lever endnu. Men hendes skæbne er beseglet, sikker. Ikke om hun tog morgenrødens vinger, ville hun kunne undfly den. Hun har kun den ene vej tilbage. Og hun går den som en triumfator.

Hun sidder i fængslet for en ung maler og lader roligt sine træk forevige. Engang skal hendes billed hænge mangfoldiggjort over verden, forherliget som heltinden, der frelser sit fædreland: Vanærende er brøden, skafottet er det ej!

Hun er tilfreds med sin fuldbragte dåd. Troen på dens nytte gør hende storhedsvanvittig. Hun bereder sig til døden som til en fest.

Et par dage efter kommer festen. Henimod solnedgang, samme time som da hun øvede sin dåd.

Hun har ladet sig sy en pragtfuld hvid kappe til sit skønne jomfruhoved. Hun bærer den som en uskyldighedens krone. Hun har klippet sine lange silkebløde kastanjebrune fletninger af. Hun kysser dem. En giver hun til maleren som et æreshonorar, en til portnerens kone som en erindringsgave fra en dronning.

Rank og strålende kører hun sin sidste gang. Hun sidder i sin purpurrøde kroningskjole, hun blusser i sit skafot-skarlagen.

Så står hun ved målet. Sanson snører hendes fine håndled sammen under det bløde handskeskind. Derefter bøjer han sig ned og tager om hendes jomfru-ankel. Hun blues og protesterer. Herregud – også det er en ceremoni. Blot rolig, lille borgerinde! Ingen mand har før rørt hendes fødder. Bødlen bliver hendes første bejler.

Bundet kastes hun på brættet og skydes under kniven.

I det nu, da hun mærker knivens issnit i sin nakke, møder hendes vidt opspilede øjne det brustne blik fra de øjne, der brast under hendes knivstik. I dette dånende blik lyser begæret – endnu levende – efter at se det unge blussende skønne og stolte hoved, der blev hans bane.

Så falder hendes hoved dumpt i kurven. Blodstrømmen skyller efter som en dampende fos. Blikket sitrer som en regnbue derover. Hans kolde sjæl suger varmen og duften af livsstrømmen, der vælter fra de overskårne halsårer. Lig en Hades-skygge legemliggør den sig et nu som den tørstige, der fylder sig af en kildes stråle. Krampagtigt bevæger hun læberne som for at tale.

Alt sker i et par sekunder. En fanatisk jakobiner er krøbet op på skafottet, har trængt sig frem og griber nu det afhuggede hoved. Han holder det højt op i den synkende sol og giver det et hadefuldt slag. Da rødmer det på begge kinder – krænket over den rå forsmædelse. Solen ser det og føjer sin rødme til hendes.

Ofringen er til ende. Martyriet er sonet. Folkets ven er hævnet. Rakkerknægtene kaster det unge, endnu varme pigelegeme i kurven, hvori det skal køres bort. Så løfter Sanson

hovedet, der allerede er lighvidt, men med to skammens roser på de fine kinder, og lægger det til den hovedløse krop. Han vakler et øjeblik, vil ikke kaste det i hendes jomfruskød, men smider det ved fodenden. En af rakkerknægtene slipper taget i de splinternye silkesko, han havde tænkt at stryge til sig som sit bytte. Blodet farver dem røde. Hovedet ligger, som bed hun sig selv i tåspidsen.

IV

Langsomt skramler kærren bort gennem gaderne til fattighospitalet, hvor knivene skal obducere dette hovedløse jomfrulig, inden det ender i den store fællesgrav, hvor læsket kalk fortærer kongen af Frankrig som alle de andre.

På kærrens rand hænger, som to fnug fra evighedens marker, de tvende sjæle, der først her får ro til at mødes.

To nøgne blikke, der taler til hinanden ved at se.

– Jeg husker ikke længer dit navn. Men hvorfor gjorde du det?

– Fordi jeg elskede fædrelandet.

– Også jeg elskede fædrelandet.

– Jeg ville friheden.

– Også jeg kæmpede for friheden.

– Jeg ville befri Frankrig for et uhyre.

– Jeg ville befri det for tusinde.

– Jeg ville frelse folket for dine rædsler.

– Du styrter det i hundred gange værre.

– Jeg ville standse guillotinen.

– Du giver den mere at bestille.

– Jeg ofrede mig for mit lands redning.

– Du ofrede *mig* med. Hvad havde jeg gjort dig?

– Jeg hadede dig.

– Du kendte mig ikke.

– Alt, hvad jeg hørte om dig, var ondt.

– Du lod dig vildføre af sladder og bagvaskelse. Hvorfor kom du ikke til mig?

– Vejen til dig gik gennem blod og angiveri. Vejen var en kniv gennem dit eget hjerte.

– Var du kommet til mit hjerte, havde du vidst, at jeg ville det samme som du.

– Friheden leve!

– Friheden leve? Husker du længer, hvad friheden er? Dér ligger *din* frihed. Et blodigt hylster i glemselens kurv.

– Jeg har gjort dig til det samme.

– Et balsameret idol på frihedens alter i Panthéon …

– Praler du? Tyran, du er dræbt!

– For at nye tyranner kan få plads. Hvad blev *dit* liv?

– Udslettelse af dit.

– Vi blev hinandens ruin.

– Jeg er stolt derover.

– Skønne sjæl, var du kommet til mit hjerte, havde jeg elsket dig?

– Jeg hadede dig.

– Du elsker mig.

Kærren er nået til Charité-hospitalet.

De to fnug fra evighedens marker hænger endnu på kurvens rand. Blik dvæler endnu i blik.

– Husker du endnu?

– Det vil ikke vare længe.

– Hvad var det så, du ville?

– Det er ved at svinde som en drøm.

– En ond drøm.

– Nej, drømmen var fyldt af begejstring. Mit liv er ikke levet forgæves.

– Det, vi kaldte liv, er bristet som en sæbeboble mod evighedens mur. Hvad bliver der tilbage af en sæbeboble?

– Erindringen hos dem, der så den.

– Jeg fik ikke tid til at se på dig. Vi var to bobler, der tørnede mod hinanden. Vi to blev hinandens skæbne. Du svarer ikke.

– Jeg kan ikke længer samle noget svar.

– Jeg var begyndelsen til dit liv, og du blev afslutningen på mit. Jeg blev født til at hige mod dødshugget fra din hånd. Dit hjertes røde kilde måtte springe over min aske. Blodet har viet os sammen. Vi blev et evighedens ægtepar. Skyld og straf rakte hinanden hånd i os.

Den usynlige skygge bøjer sig over kurven, hvor hans brud hviler kold efter guillotinens voldtægt. Sitrende astralfingre stryger om det skønne blege hoved, der endnu bærer en omhugget skov af silkeblødt, kastanjebrunt hår. Den hvide kappes krone er gledet af. Under hjulenes rystelse har det blege hoved drejet sig. Blufærdighedens rose blusser endnu i den ene opadvendte kind. Den fine voksgule hånd knytter sig endnu i erindringen om offerdolken, den førte. Og skyggen smyger sig over de kolde jomfruelige læber, der aldrig fik kys af nogen mands mund.

De har fuldbyrdet tilintetgørelsens ægtepagt. De har sluttet deres skæbnes ring. Hvad blodet har sammenføjet, vil ingen eftertid kunne skille. Deres navne nævnes i samme åndedrag:

Marat og Charlotte Corday.

Om "Træbukken"

Forfatter: Sophus Michaëlis (1865-1932).
Første udg.: Sophus Michaëlis: *Træbukken og andre Fortællinger*. Gyldendalske Boghandel – Nordisk Forlag, København og Kristiania 1918. *(De fleste, om ikke alle fortællingerne har desuden været bragt i adskillige dagblade).*
Tegnet er hentet i *Danmark, Illustreret Almanak*. Udgivet af Den danske Presse 1922. Gyldendal – Nordisk Boghandel, København 1921.
Denne udgave efter: Førsteudgaverne.
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter Kristian Kongstad (1867-1929): Tegning af Sophus Michaëlis i C. E. Jensen: *Vore Dages Digtere. Karakteristikker*. Nordisk Forlag (Bogforlaget) Ernst Bojesen, København 1908.

ISBN 978-87-7628-317-9
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-529-7 (Ølstykke 2017).

© 2026 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk